

Incun. lat.
126

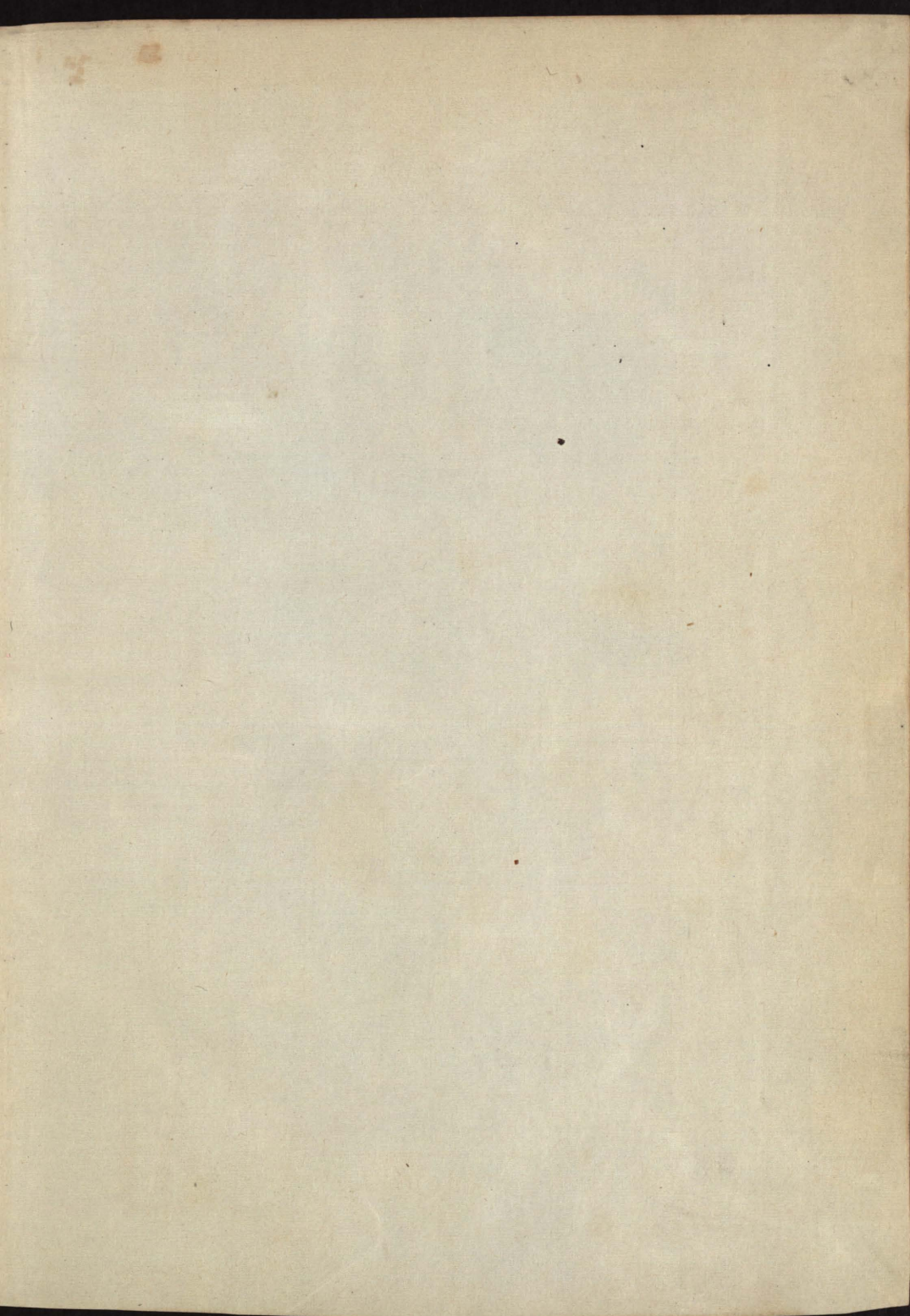

4th Inc. ^{Det.} 126.

Niger.

Hain 11872

18 11 18

Opusculum scribendi Epistolas Gran-
cisci Migri.

ALBERTVS HVNGERVS,
SS. Theologiae Doctor, Professor,
& alme Ingolstadiensis Academiae
Procancellarius, &c. obiit 11. die
Mensis Februarij. ANNO DO-
MINI 1604.

Opusculum Epistolarum familiarium & artis earundem scribendi: maxime in generibus uiginti. Ad quæ tamen singulæ: quibus nunc utimur species deducuntur. Suntq; genera ista uidelicet.

Epistola commendatitia. Caput primum.

Epistola petitoria. Caput. ii.

Epistola munifica. Caput. iii.

Epistola demonstratiua siue laudatiua & uituperatiua. Ca. iiij

Epistola eucharistica siue regratiatoria. Caput. v.

Epistola amatoria. Caput. vi.

Epistola lamentatoria. Caput. vii.

Epistola consolatoria. Caput. viii.

Epistola expositiua. Caput. iiii.

Epistola gratulatoria. Caput. x.

Epistola exhortatoria. Caput. xi.

Epistola dissuasoria. Caput. xii.

Epistola inuectiua. Caput. xiii.

Epistola expurgatiua. Caput. xiiii.

Epistola domestica. Caput. xv.

Epistola communis. Caput. xvi.

Epistola iocosa. Caput. xvii.

Epistola commissiua. Caput. xviii.

Epistola regia. Caput. xix.

Epistola mixta. Caput. xx.

Horum autem generum quodlibet suas habet species: ut locis suis in sequentibus studiosis horum patebit lucidissime.

Franciscus Niger: Venetus: Doctor: Clarissimo viro Iacob
bo: Geroldo: Syro Cnitelfeldensi: Paraquini Gymnasii mo-
deratori excellentissimo: ac utriusq; uirtutis cultori felicitate
in sup: ruerit ob oratione iudiciu riuod oratione riuod in si bs

Muma Pompilius: q post Romulū secundus: Ro-
mani regni monarchiā: regioq; fasces foelicitis
dere cōsecutus est: licet cū in Sabinis esset solitu-
dinē tm: uniusq; egenæ suæ: ceteris spretis: cōsa-
bulationē delegisset: nec unq; populari se instituto miscere
uoluisset: ad summū tm regni apicē deuectus quid unicuiq;
gentis suæ ordinī necessariū foret summā semper uigilantiā
exequi curauit: Vnde & Romani moris & uetustatis insti-
tutor est appellatus: & post mortē diuino (ut credit) stema-
te donatus: Hoc tu considerās Iacobe Gerolde uir clariss-
me: licet superioribus annis: dum priuatā pitā ageres: tuæ tm
utilitati primū insudans: ut stoicum uirum decebat: bonarū
oīum artium studio indulgeres: nec alienis in negociis im-
peditū esse delectaret: ne odiosus uidereris aliorū censor fie-
ri uelle. Cum tm ad honoratā istā moderatiōem tuā primū
ascendisti: in qua nō tm uidebas tibi iuris utriusq; moderatā
mina suscipienda esse: quo te duce facilius ad eius apicem
possent uiri studiosi ptingere: sed cū etiā multi occurrerent
qui hoc in humili dicendi genere quod familiare: dicimus:
tanq; arduū quoddā munus aggressuri difficiles uidebantur
posse pficere: tu sane illoz laborē miseratus: qbus maxime
necessariū fore uidebas si ad iuris tam diuini q; humani an-
fractus cōtenderēt: nō solū oratoriā illam sublimēq; facun-
diā haurire: sed hanc quoq; inferiorē: ex cuius uestigio ad il-
lam faciliior sit cōsensus: Me rogasti: ut qui hoc in gymna-
sio tuo publicas humanitatis lectōnes psterer: humanū etiā
hoc negociū tuo amore suscipere: quo & tibi gratificaret: &
ad hoc familiare scribēdi genus aspirantibus meo labore
prodessem. Ego autē: qui tuis in me plurimis maximisq; bñ-
ficiis tibi adeo deuinctus sum: ut si uitā etiā p tua dignitate
effundā: uel minimā adhuc nō uidear meritorū tuorū partē
assecutus: ut tuæ more gererem uoluntati: studiosisq; iuuenib; a

bus meo labore aliquid emolumenti afferre: familiare quā
 scribendi artem reperire conatus sum: longe quā ab illa
 forensi & graui semota. Quā cū in unū corpus redegissem
 ad te uir integerrime bonis auibus mittere decreui: qui cū
 semper bonarū artium studiosus extiteris: quibus nō minus ipse
 splendoris reddere studuisti: quā illarū tibi cumque semper doctos
 uiros adeo excolueris ac pientissime cōplexus sis: ut te utri
 usque uirtutis parentē oīs merito academia iam appellare nō
 dubitet: mihi dignus uisus es cui opusculū hoc iurū cōmen
 dare: ut illud a maliuolō morsibus tuereris. Ad te igitur
 uenientē suscipe libellū: & inter reliquos codices tuos: quos
 & plurimos & doctissimos in celeberrimā bibliothecā tuā
 undique collegisti: hunc quoque nūm tanquā illoꝝ seruulū collo
 cato. Non enim indignū erit inter tot sapientissimos uiros
 quorū monumēta splendidissimo pluteo tuo seruant: famu
 lantem quoque nūm accedere codicillū: cui scio utranque feceli
 cem seruitutē futurā. Opus autē ipsum facile consequemur: si
 primo epistolarū genera declarabimus: ad quā singulā: qui
 bus nunc potissimū utimur: species deducunt. Secundo si clau
 sularū ad tales epistolas facientium elegantiam breuiter expone
 mus. Postremo si unicuique uiroꝝ ordinē accommodatos titu
 los uniceo tanquā axiōmate absoluemus. Sed iam bonis auibus
 susceptarū puinciarū nostrarū instituti sumus exordium.
 Francisci Nigri Veneti doctoris: pro nouitioꝝ adulescen
 tium ad pedestrem orationē aspirantiū utilitate: clarissimo
 uiro Iacobo Geroldo Stryo Cnitelfeldensi: Parauimus gym
 nasi moderatori excellentissimo: ac utriusque uirtutis cultori
 ischnos dicendi modus pientissime sacratus inchoat.

Scribēdarū epistolarū initiū licet multi uariis causis
 ascribāt illud ego tamen uerius existimaueri quod i
 turpilianis fablis uetustissimis memorie traditū
 accipimus: nō alia. scilicet de causa epistolā fuisse repertā: nisi ut
 absentes amicos hoc tamen remedio pntes redderemus: eorū
 quā libras intuentes interuallo locoꝝ ac tēpō interpolatam ali
 quantisper amicitia instauraremus: quā cū potissimū in diu

turna cōsuetudine fundamenta facere soleat: ea pratermissa: nō parum qdem labefactari uidetur. Diuinā igitur non immerito epistolam appellauerim: quæ diuino fungēs officio: diuinum quoq; in nobis opus efficiat.

Epistolæ diffinitio: genera: ac species: cum suis regulis & exemplis Libellus primus.

Epistola est oīo pedestris: quæ absentes amicos pntes facit: tam ad uoluptatē q̄ ad utilitatē: tum publicā: tum priuatā: diuinitus excogitata. Epistolarum autē genera sunt uiginti. Primū. s. Cōmendatitiū. secundū Peritoriū. tertiū Munificū. quartū Demonstratiū. quintū Eucharisticū. sextū Amatorium. septimū Lamentatorium. octauū Consolatorium. nonū Expositiū. decimū Gratulatoriū. undecimū Exhortatoriū. duodecimū Dissuatoriū. tertiumdecimū Inuectiū. quartumdecimū Exurgatiū. quintumdecimū Domesticū. Sextumdecimū Cōmune. decimūseptimū Locosum. decimūoctauū Cōmissiū. decimūnonū Regiū. uigesimū & ultimū Mixtum.

Commendatitiū genus. Caput primum.

Commendatitiū genus est illud: quod fit in alius cuius certæ psonæ cōmēdatōem: ad demonstratiuā uel iudicialē cām accōmodatū. Huius autē generis spēs sunt due. Vna. s. epentica: altera uero dicæanica. Cōmendatitia.

Epentica Dicæanica

Ciuis

Criminalis

Epentica epistola Cōmendatitia est illa quæ scribit in alius cuius certæ psonæ cōmendatiōem pro aliqua dignitate cōsequenda. Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si Cōmendatitia epistolam: quæ epentica dicitur: scribere uoluerimus: illā in pres quatuor diuidemus. In quæz prima ab ea psona beniuolentiā captabimus ad quā scribimus: laudātes illā uel a liberalitate siue munificentia quā in oēs. utit: unde nobis maxia oriā fiduciā ad ipsam ueniendi: cū spe id facile obtinēdi quod cupimus: uel etiā ab alia uirtute: & maxime ab illa: cuius est is plenus: quē cōmendare uolumus: di a ff

centes eam psonā semper fuisse assuetam talibus uiris fauere: cū ipsa ex eorū numero sit. In secunda uero beniuolentiā captabimus ab eius psona quā cōmendare intendimus: ipsam maxime laudantes: dicentes quoq; ipsam ppter uirtutes suas oībus esse gratissimā: & nobis prācipue: q; eius cōsuetudine diutius usi fuerimus. In tertia aut rem ipsam exponemus: quā impetrare cupimus: illā esse iustā honestā & faciliē arguentes: & ex qua maximū sit honorē consecutus ille: ad quē scribimus: si uoluerit illi amico nro fauere: quē cōmēdamus. In ultima uero pte: uel aliquod prāmiū pollicebimur: uel potius ppetuā seruitutē nrām offeremus: si qd petimus consequi poterimus: dicentes q; quicqd ī ipm amicum factum fuerit tanq; in nosipos factum existimabimus.

Propositio.

Commendetur Cæsari Sempronius pro equestri dignitate
Pars consequenda. Exemplum.

- i Non auderē inuictissime Cæsar tam familiariter ad maiestātē tuā scribere: ne temeritatis uitio notandus essem: nisi te oīum humanissimū oīumq; adeo benignissimū esse pspicerē: ut eos etiā: quos nunq; uideris nō cesses iudicis tua tibi beneficētia deuincire: unde sit: ut ego quoq; ad te uenire nō dubitem: cū summa spe id obtinēdi: quod a te potissimū impetrare cupio. Sempronio namq; uiro strenuissimo multos annos utor ualde familiariter: q; & suo splendore: & utriusq; uirtutibus insignibus: oī populo modo adeo gratus est: ut
- ii quē illi prāferāt habeāt pfecto neminē. Is enim cū annis exactis: hac in expeditōne tua Pannoniā multa qdem atq; prāclara de se strategemata pstitit: qbus apud oēs milites tuos maximā sibi gloriā cōparauit: emeritus nunc miles in patriā quietē reuerti cupiēs: uellet meritā militie suæ laureā consequi: pinde me exorauit: ut eum tuæ maiestati cōmendare.
- iii Ego igit qui eius petitionē iustā esse & honestā uideō: ut is. s. digno laborū suorū prāmio condonē: quo relictus qui magis ad uirtutē accendant: tuæ illū inuictissime maiestati summope cōmendo: ut cū eum militari stēmate decoaueris: & meam intelligat cōmendationē nō fuisse uulgarē.

rem: & tibi immortalem gratiam sit habiturus. Vale.

Dicæanica Ciuilis.

Dicæanica eplā Cōmendatitia est illa: quæ scribit in alicuius certæ psonæ cōmendationē: pro aliquo negotio expediendo. Huius aut eplæ spēs sunt duæ: Vna scilicet Ciuilis & altera Criminalis.

Dicæanica eplā Cōmendatitia: quæ Ciuilis dicitur: est illa: quæ scribitur in alicuius certæ personæ cōmendationem: pro aliqua forensi causa expedienda. Cuius epistolæ talis est

Regula.

Si Cōmendatitiā eplām Dicæanicā: quæ Ciuilis dicitur: scribere uoluerimus: illam silt in partes quatuor diuidemus. In quæq; prima beniuolentiā captabimus ab ea psona: ad quā scribimus: laudātes ipsam a summa iustitia & ægtate: dicentesq; ide nobis maximā spem fuisse exortā: q; amici nri causam cōmendatā suscipiet. In secunda uero beniuolentiā captabimus ab ea psona: quā cōmendare uolumus: laudantes ipsam ab oī uirtute: quā ei poterimus tribuere: & dicētes: q; propter tales uirtutes suas nō solū nobis: sed etiā oī populo sit gratissimus. In tertia aut beniuolentiam captabimus ab ipsa re: de qua scripturi sumus: laudantes ipsam a iustitia & ægtate: a facilitate & amplitudine & ab utilitate: dicētes maximū iudici futuræ honorē: si eam suscepit expediendā. In ultima uero pre petemus qd impetrare intendimus: dicentes primo amicū nrm maximā spem habere: q; ppter amorem nostrum sit ei cōmendatus. deinde rogabimus ut hæc spes eum nō fallat: promittentes aliquod præmiū: ut in precedenti epistola tactum est.

Propositio.

Cōmendetur iudici Pomponius: pro forēsi negotio suo expediendo.

Exemplum.

Pars

Tanta est iustitia & æquitas tua excellentissime iudex: quæ nō mihi solū: sed oībus etiā ciuibus istis notissima ē: ut sine alterius patrociniū uiri: possit quisq; itrepidus ad te cōfugere: cū summa ac certissima spe: etiā cōtra acerrimos aduersarios suos uictoriā obtinendi. Vñ pter amorē ac beniuolentiā illā: q; iter nos uterq; nrm deuictus ē: nō mediocris etiā

mihī fiducia suggerit: q̄ si aliquem tibi lris meis cōmenda
uero qui iniuste ab aduersario opprimat: æquissimū illi fas
li uorem tuum præstabis. Cū igitur Pomponio uiro optimo
per multos annos utar familiarissime: q̄ singlari uirtute sua
oībus q̄grauissimus est: cuius uirtus nō oblcuro nec uario
lii sermone: sed & clarissima & una oīm uoce prædicat. Cūq̄
is magna quædā negocia & ampla & expedita habeat cor
rā excellentia tua pagenda: & ex q̄bus magnū posset & ho
norē & decus cōsequi: me rogauit: ut eius tibi hæc negocia
uellē p lras cōmendare: confidēs se lris istis apud te gratio
liii sum fore. Ego igit̄ qui talem uirū maxime diligo: cū pro
pter eius uirtutē: tū maximā pbitatē: eius cās tibi summo
pere cōmendo: rogoq̄ ut oībus in rebus eum ita tractes: ut
intelligat amicitiam nostram inter nos aliquid ualuisse: cui
ipse perpetua erit seruitute deuinctus. Vale.

Dicæanica Criminalis.

Dicæanica eplā Cōmendatitia: q̄ Criminalis dī est illa que
scribit̄ in alicuius certæ psonæ cōmendationē pro aliqua
criminali cā expediēda. Cuius eplæ talis ē reglā. Regula
Si Cōmendatitiā eplām Dicæanicā q̄ Criminalis dicit̄ scri
bere uoluerimus: illā sifr in ptes quatuor diuidemus. In qua
rum prima nō amplius aperte: sed occulte beniuolentiā ca
ptabimus p insinuationē: laudantes primo psonā illam ad
quā scribimus: dicētes q̄ illam penitus abhorrere ab illo uitio:
cuius fuerit notatus ille quē cōmendare uolumus. deins
de dicentes nobis etiā summope displicere quod tali uiro
obiciit̄: aggrauantes illum q̄tum poterimus. In secūda ue
ro dicemus q̄ licet sup hac re deliberauissemus: nihil peni
tus scribere: tñ considerantes bonū aliquod uel utilitatē pu
blicam seu priuatā: q̄ posset ex tali uiro pcedere: cū excepto
hoc uitio: cuius iusimulatus est: al̄s sit bonus & honestus: co
nabimur ipm paulatim laudare: cōcludentes q̄ homo non
res sit inspicienda. In tertia aut̄ ei oībus uiribus nostris ta
lem uirū cōmendabimus: exponētes q̄ta sit inde utilitas se
cutura. In ultima uero offeremus ipm nō amplius esse ta
lia facturū: sed potius semper uirtutibus & bonis operibus

uacaturum: offerentes similiter & operā nostrā & talis uiri
nunq̃ illi: ad quē scribimus: esse defuturā.

Propositio
Cōmendatur Casari Milo: q̃ quis Clodiū interemit: a ca-
pitis tñ muleta liberetur.

Exemplum.

Pars

i

Novi Casar inuictissime: q̃tum semp ab ineunte ætate ab
omni penitus scelesto facinore fueris alienus: ita ut nullum
unq̃ uolueris flagitiosum uirū in hac tua ciuitate coalescere
& illū præcipue: qui ab omni pietate semotus: in pprios cō
ciues suos parricidium cōmittere ausus fuerit. Vnde & ego
quoq; nō solū homicidas a me penitus alienos feci: sed eos
tanto magis abhorruī: q̃to crudeliores sunt in perturban-
da hoīm societate: quæ semp ab oībus mirifice tutanda est.

ii

Hinc effectū erat: ut nullo pacto uellem: etiā rogatus in Mi-
lonis fauorē ad tuā maiestātē scribere: nisi me cæteræ eius
uirtutes coegissent: quæ tot & tantæ sunt: ut eas uix numera-
re audeam. Is enim excepto hoc facinore: qđ etiā inuitus

iii

patrauit: tanta semp fide in Remp. nostrā usus est: ut sepissis
me pro eius salute seruanda nō opes solū: sed & proprium
sanguinem exponere nō dubitaret. Quod cum mecū ipse
considero: nō mihi uidetur hoc casuale facinus tantarū uir-
tutū præmia abolere debere. Tuā pinde maiestātē exoro:
ut nō rem: sed hoīem ipsū inspiciens: tanto uiro dignē
ueniā præbere: qui & nunq̃ deinceps in tale facinus est las-
psurus: & pro te: ut semper antea fecit: animā ipsam: si opus
fuerit: est libentissime expositurus. Vale.

iiii

Petitorium genus.

Caput. ii.

Petitorium genus est illud quod fit pro alicuius
certæ rei ipetratiōe: quæ uel in aliqua gratia cō
sequenda: uel in aliquo munere obtinendo con-
stituta est. Huius igit̃ generis species sunt duæ:

Vna scilicet gratiæ: altera uero rei.

Petitoria

Gratiæ

Rei.

Petitoria ep̃la Gratiæ est illa quæ ad aliquē amicū scribitur
pro alicuius rei incorporeæ impetratione. Cuius ep̃istolæ
talis est regula.

Regula

Si Petitoriā eplām Gratia ad amicū scribere uoluerimus: uel in doctrina: uel in cōsilio: seu in aliquo patrociniō īpe-
trando: in quinque ptes talē eplām diuidere debemus. In q̄q̄
prima oportebit nos dantis facultatē declarare: ne forte se
excusare possit q̄ si quīret id facere. In secunda uero petiti-
onis nr̄ae honestatē & iustitiā ostendemus: ne forte si excu-
sans amicus ille ad quē scribimus: diceret se facturū si æquū
esset. In tertia autē rei petitæ modū & facilitatē apperiemus
ut eo liberius eam cōsequamur: quo facilius fieri poterit. In
quarta uero præmiū pollicēbimur: uel in aliquo precio cō-
stitutū si mercenaria fuerit p̄sona: uel potius in seruitute per-
petua offerenda: ut bonum uirū decet. Propositio autē quæ
quinta pars est: his superioribus partibus intericietur ubi
aptior esse uidebitur. Propositio.

Pars Petatur a Cicerone patrociniū in causa Valerii: quam co-
ram iudicibus acturus est. Exemplum.

- i Incredibilis illa facundia tua. M. Tulli: quæ in oīum oculis
mirifice elucescit: ita ut nullum præter te censeat ciuitas no-
stra Oratorē habere: qui & in forensibus causis sapientia: iu-
stitia & æquitate utat̄: & in cæteris rebus pagendis: non mi-
nus sibi apud oēs splendoris & gloriæ adiiciat: me nunc po-
tissimū ad te uenire compellit: cū summa fiducia id conse-
- ii quendi: quod animus meus exoptat. Est namq̄ mihi cū ad
uersario meo iustissima quædā controuersia: q̄ cū ab eo hæ-
reditate spoliatus sim: peto ut in eam uolente sic iustitia re-
ducar. ille autē nequissimo in me animo pturbatus: suis stu-
- iii det cauillatiōibus me ab illa remouere. Tuam igit̄ in hoc
casu sapiām requiro: quæ in Senatu corā iudicibus orōnem
habitura: nō solū me ab ab his aduersarii calliditatibus ab-
- iiii soluat: sed etiā in optatā hæreditatē inducat. Quod p̄fecto
tibi facile futurū est: si ad patris mei testamentū aduerteris:
qui p̄ter oēs me unicū sibi hæredē legauit: Quis patruī mei
calliditate urgente: uidear ab hac penitus hæreditate alie-
- v nus. Quod si feceris: ut spero & opto: post legitimā merce-
dem tuā: quæ tibi a me liberaliter exponet̄: me semper hæ-
bebis: cui tanq̄ minimo seruo posses in oībus tuis uotis ae-

desideris iubere. Vale.

Petitoria Rei.

Petitoria epistola rei est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur pro alicuius rei corporeæ impetratione. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Petitoriā eplām Rei ad amicū aliquem scribere uoluermus: pro aliquo munere impetrando: istā silt eplām in partes quinque diuidemus. In quaz̄ prima beniuolentiā captabimus ab ea p̄sona ad quā scribimus: laudātes ipsam prius a liberalitate. deinde potissimū ab auctoritate i llius rei concedendæ quā petimus. In secunda uero demonstrabimus petitionis nostræ honestatē una cū summa ipsius rei petitiæ necessitate sine qua uix facere possimus. In tertia aut̄ ostendimus tali uiro facile esse nobis illud tribuere: quod petimus: & in hoc loco aperiemus ipsius uiri facultatē: nō solū in tali re: sed etiā in maiore multo erogāda. In q̄rta p̄terea præmiū aliquod pollicebimur: uel in precio constitutum: uel potius in aliqua seruitute: quæ animū n̄r̄m gratum ostēdat. Ipsam demū propositionem inter partes istas: prout nobis melius uidebitur interponemus: sicut in superiore p̄ceptum est.

Propositio.

Petamus a Titio digestorū opus quod nobis maxime affeceramus.

Exemplum.

Noui semp̄ Tite eā esse ingenii tui cōditionē: ut ad uirtutē aspirantibus uiris nō opibus solum: sed etiam sanguine ipso si opus foret: benignissime subuenires: hacq; de causa non mediocriter tibi apud omnes nomen comparasse: nec minorē quoq; a diis gratiam constitutam: qui te tot tantisq; opibus stipauerunt: ut facile etiam: præter hanc beneficentiam tuam: possis omnibus suppetias ferre. Hinc est: quod cum iam per multos annos iuri Cæsareo operā præstem: ac nō possim propter librorum inopiam ad eius apicem peruenire: statuerim ad tuam opem cōfugere: sine qua aut nihil penitus hoc in gymnasio consequi potero: aut tandē inceptā prouinciam deferere cogar. Cum igitur tibi bonis uiris & ad uirtutem anhelantibus tam facile sit opem subministrare: quæ uelle & posse: cum præsertim etiam multos tuæ

Pars

i

ii

iii fidei cōmendatos e limo (ut ita dixerim) ad cōclum usq; su-
stuleris. Tuam p̄inde beneficentiā exorata uelim: ut mihi
digestū unum dignetur elargiri quo inceptū studiū p̄ficere
v possim: & tibi nō mediocrē gloriā adiungere. Quod si fe-
ceris: ut spero & opto: tātū in me beneficii tui memoriā nul-
la unq̄ delebit obliuio: sed tibi potius si debitas gratias age-
re uel referre nō potero: sum tñ īmortales habiturus. Vale.

Munificum genus.

Caput. iiii.

Vnificū genus est illud qđ fit pro alicuius certā
rei erogatione: quā uel in aliqua grā elargiēda:
uel in aliquo munere condonando: cōstituta est
Huius igit̄ generis spēs similiter sunt duæ: una
scilicet gratiā: altera uero rei.

Munifica

Gratiā

Rei

Munifica epistola Gratiā est illa: quā ad aliquem amicum
scribitur pro alicuius rei incorporeā erogatione. Cuius epi-
stolæ talis est regula.

Regula.

Si Munificā eplām Gratiā ad amicū aliq̄ scribere uolue-
rimus: uel in doctrina uel consilio: seu in aliquo patrocini-
o erogando: illā in tres partes diuidemus. In quā prima ca-
pitabimus beniuolentiā ab ea p̄sona ad quam scribimus: de-
monstrantes q̄ p̄pter amorē & beniuolentiā: qua in eā su-
mus affecti: deliberauimus talem grām ei cōferre: qualem
ipse per l̄ras suas petiuerit: uel qualem nos scimus ipsi esse
necessariā. In secunda exponemus munus nostrum: quod
ipsi amico uolumus erogare: ip̄ni q̄to honestius poterimus
laudantes: ad hoc ut ipsi gratū sit ut ab ipsa re uideamur be-
niuolentiā nobis constituere. In tertia aut̄ & ultima offere-
mus eidē amico operā n̄ram in ceteris rebus q̄libentissime
accōmodatam: dum nō possimus ei rem gratam facere: de-
clarantes hoc esse amici officiū: ut in rebus oībus debeat al-
teri amico operā suam præbere.

Propositio.

Polliceatur Cicero patrociniū suū Valerio in causā fo-
rensi: quam coram iudicibus acturus est.

Pars

Exemplum.

i Accepi tuas l̄ras Valeri charissime: ex quibus intellexi q̄to

desiderio afficeris: ut tibi in controuersia tua patrocinium
meū prestare uelim: quod pfecto me facere cogit nō solū
causa tua iustitia & aequitas: quæ oīum uiroz bonoz fauo
rem merito consequi debet: sed etiā amor ille & beniuolen
tia singularis qua semp ab ineunte ætate in oēs tuos: in teq;
seipue affectus sum. Tibi pinde nō solum patrociniū meū ii
in hac tua causa polliceor: uerū etiā oēm offero fauorē quē
amicissimus quisq; alteri debet amico cōdicare: ita ut nullū
penitus laborem recusaturus sum dū tibi gratificari possim.
quod adeo libenter exequi conabor ut si res mea propria
ageret. sed hoc melius fieri q̄ scribi aut dici uolo. In cæteris iii
aut rebus: quæ per me tua gfa effici poterunt: offero me ti
bi in oībus adeo deuotū: ut scias me nihil gratius exequi
posse q̄ quod tuæ sensero gratū esse uoluntati: cui oēm ope
ram meā in oībus optatis tuis q̄ libentissime paratam offe
ro. Vale.

Munifica rei.

Munifica epistola rei est illa quæ ad aliquē amicū scribitur
pro alicuius rei corporeæ erogatione: cuius epistolæ talis
est regula.

Regula.

Si munificam eplām rei ad amicū aliquem scribere uolue
rimus pro aliquo munere erogando: istā similiter eplām in
partes tres diuidemus. In quaz prima captabimus similiter
beniuolentiā ab ea psona ad quā scribimus: declarantes q
propter amorem & beniuolentiā: qua in ipsam simus affe
cti: deliberauerimus ei tale munus facere quale ipse a nobis
p lras petiuerit: quia maxime scimus ipm tale donū nō so
lum ei gratissimū futurū: sed etiā maxime accōmodatū. In
secūda uero conabimur oībus uiribus nris ipm munus no
strū cōmendare: cum oī tñ modestia & sapia: ne uideamur
ipm laudantes de nobis iactanter loqui. & sifr in hoc loco
conabimur ostendere q hoc tñ fecerimus ea de causa: q
sumus ualde inclinati ad oīa facienda quæ scimus tali ami
co nro esse utilia & grata. In tertia uero & ultima offere
mus sifr in cæteris rebus oēm operā nrām amico accōmo
datā: dum mō sciamus illi gratificari & aliquid emolumen
ti afferre.

Propositio.

Mittat Titius digestorū opus Arcadio: quod ipse ab eo per
 Pars litteras expoposcerat. **Exemplum.**
 i Litteræ tuæ: quas proximis diebus accepissime adeo. delecta-
 rūr Arcadi charissime: ut iter cæteras molestias meas: hæc
 mihi maxia pfecto cōsolatio fuerit: cū p̄cipue nihil aliud af-
 fectē: q̄ ut tibi me gratificari sentiā: & maxie cū uideo. ian-
 diu te lris & bonarū artū studio adeo deditū esse: ut quē ti-
 bi præferā: habeā pfecto neminē. quod mihi tanto gratius
 est: q̄to maior est amor & beniuoletia: qua ī te afficior: quæ
 ii te etiā idies exoptat ī maiore uix euadere. Quapropter cū
 iii a me p lras casdē petieris digestorū opus: ut eo facilius pos-
 sis inceptū studiū pficere: quo maior tibi dabit cōmoditas
 studendi: deliberaui æqdē desiderio tuo satisfacere. Vñ ex-
 pedito subito hoc nūcio: cut ad te lras istas dedi: misi liben-
 tissime tibi opus: qd̄ tanto p̄ cupiebas: ut eo in tuis studiis
 adeo familiariter uti possis: q̄ & tibi utilitatem maximā: &
 mihi nō minorem letitiā adiungat. nam pfecto q̄to magis
 te diligo: tanto maiore afficior cupiditate: te aliq̄ in huius-
 modi artū nostrarū p̄alestra uictorem uidendi. Si quid
 est preterea: quod tibi gratū efficere possim & piucundum:
 tuum est precipere: meū aut̄ ex hilari fronte mandata tua exe-
 qui: cui etiam oēm opam meā offerō: in oībus optatis tuis
 q̄libentissime accōmodatam. Vale.

Demonstratiuum genus. **Caput. iiii**
Demonstratiuum genus est illud: qd̄ fit in alicuius
 certæ p̄sonæ laudem uel uitupium. Huius igit̄
 generis species sunt duæ. Vna scilicet laudis: al-
 tera uero uituperii.

Demonstratiua **Laudis.** **Vituperii.**

Demonstratiua epistola laudis. est illa quæ ad aliquē amicum
 scribitur pro alicuius p̄sonæ cōmendatione. Cuius ep̄-
 stolæ talis est regula.

Si demonstratiua ep̄lam laudis ad aliquē amicum scribere
 uoluerimus: uel in eius laudē ad quē scribimus: uel alterius
 p̄sonæ de qua mentionē facere uolumus: illā in ptes tres di-

uidemus: In quaz prima declarabimus: q̄ licet uirēs nr̄ae
 nō sint sufficientes: ad laudandū tantū uirg: q̄ eius condi-
 tiones superant oēm modū scribendi: tñ ut faciamus offici-
 um nr̄m nō possumus nō aliquid scribere. & ī hoc loco ac-
 cipiēmus illā excusationē: circa talē audaciā scribendi quae
 nobis uidebit̄ esse cōuenientior. In secūda uero īcipiēmus
 ipsam p̄sonā laudare ab aliqua uirtute uel disciplinā: q̄ lau-
 dabilior sit ī tali uiro: quē laudamus: & etiā uniuersalibus
 clausulis utemur: dicendo eius cōditōes tales & tantas esse:
 q̄ non facile possumus tali stilō scribendi illas cōplecti. In
 tertia aut̄ & ultima dicemus nos uoluisse hāc pauca dicere:
 quā quasi nulla sunt respectu illoz: quae dici p̄nt. simulq; de-
 clarabimus: oīa hāc dixisse: nō assentationis: sed ueritatis
 causa incitatos: & ut aliq̄tulum gratū animū ostenderemus
 erga talem uirg: quem cōmendauimus: offerendo. similiter
 oēm opam nostram: ipsi amico penitus ī oībus suis optas-
 sis paratam. Propositio.

Laudetur Callimachus uates: apud illustrissimū dominū
 ac Senatū Venetū. Exemplum.

Licet honus longe meis uiribus īpar hōdie suscepim Serē-
 nissime princeps: uosq; nobilissimī Patricii: ut p̄ lras meas
 uobis Callimachi nr̄i laudes exponerē: q̄ tot & tantae sunt:
 ut p̄fecto nesciā a q̄bus potissimū initiū suscepturus sim: quē-
 ue facile oēm dicendi scribendiq; facultatem supant. Est tñ
 officiū meum: qui eiusdem militiā disciplina teneor: hunc
 strenuissimū sapientissimūq; militē summis laudibus extol-
 lere: qui etiā imbecillae huic epl̄ae meae facile poterit cōh-
 uenies argumentū praestare. Est p̄fecto tale tantūq; Cal-
 limachi mei ingenium: talis doctrina: ac rex pene oīm ex-
 perientia: ut parēs admodū sibi paucos nostra uiderit aetas:
 qui tam ī publicis: q̄ priuatis lectiōibus suis tantae est huic
 gymnasio uestro utilitati: tāto splendori & ornamēto: ut fa-
 cile eo instituentē cātera Italiā gymnasia: quae humanā di-
 sciplinā profiteant̄: & superet & excellat. Sed nollem: diū
 ī tantī uiri laudibus exponēdis imorando: epl̄ae modū nr̄e
 scius excedere: proinde ī aliud t̄ps reliqua non scribenda:

Pars
i

ii

sed potius dicenda reseruabo: quo & fidei & ueritati inserta
uias: & uobis tantū uix melius itelligendū noscendūq; præ
stem: cui etiā ut cæteris laude dignis facere soletis & grām
& fauorem uŕm benignissime tribuatis. Vale.

sup. ibi. Demonstratiua uituperii.

Demonstratiua eplā uituperii est illa quæ ad aliquem amicum
cum scribit pro alicuius certæ psonæ uituperationem. Cuius
epistolæ talis est regula.

Regula.
Si demonstratiuā eplām uituperii ad aliquē amicū scribere
uoluerimus in alicuius certæ psonæ uitupatiōem: illā sūt in
tres ptes diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus
a psona nŕa: demonstrātes q; nō uelimus scribere cōtra
tale psonā eo q; naturaliter delectemur aliis detrahē:
sed assignabimus aliquā rōnabilē cām ppter quā finis in
citati ad talia scribēda. In secunda uero uitupabimus ipsam
psonā cōtra quā scribere itendimus: cū oī modestia & hō
nestate: ita ut nō uideamur hoc facere ppter odiū uel mali
gnitatē: sed potius ppter ueritatē tutandā: uel qā ipsa dū in
supbiā eleuat & neminē uult apud se pati: potius digna est
tali uitupatiōe: ut deiceps desistat ab ista supbia. In tertia autē
& ultima excusationē capiemus cū ea psona ad quā scribimus:
si fortasse cū tali scriptura aures suas offenderimus: dicētes
nos ideo hæc ad eā scripsisse: qā itelligimus eius integritatē:
& ideo uolumus sup his oībus eā iudicē cōstituere: offerēdo
nos ipsos & oīa nŕa ipsi amico accōmodate.

Propositio.

Vituperetur Catilinā apud Ciceronem: quia ipse in patriā

Pars coniurauerit.

Exemplum.

i Non est consuetudinis meæ Cicero charissime: ut aliis detrahēdo qd pleriq; facere consueuerūt: mihi famā gloriāq;
cōparare studeā: & his p̄cipue: quoz scelestā facinora mihi
minus nocere pnt: imo & sapius ab inimicis meis laceratus:
ad ultimū usq; p̄fessus sū. Sed cū uideā scelestissimū Ca
tilinā: q; sibi oēs ciues nŕos p̄petua quadā seruitute denētos
existimat: nō solū in priuatū bonū: sed etiā in publicū sce
lestissime cōiurasse: nō possū me p̄ctus cōtinere: qn eius tibi

scelera aperiā: ne fortasse diu occulta magis nocerent. Sci
 as pinde Cicero charissime: prater reliqua huiusce nebulo
 nis uiti: quæ oībus pfecto notissima sunt: hoc quoq; deter
 rimū adiungi: q; dieq; noctuq; scelestissimus iste carnifex
 oēs nefarios uiros ambit: ut eos in bonorum uiuorum per
 niciem inducat. hoc enim oībus ciuibz nostris adeo mani
 festū est: ut sole clarius elucescat: cū præsertim etiā publicis
 minis multos affecerit: qui eum tanq̃ uenenosum serpentē
 effugiūt. proinde eradicandū esset hoc malū mi Cicero: ne
 grauius inualescens offenderet. Non scripsi hæc pfecto: ut
 aliquo in eum odio uel maliuolentiæ meæ satis facerē: quā
 penitus semper abhorruī: sed ut te his rebus tanq̃ saueꝝ iu
 dicem constituens: inducerem tandē ad pestē istam ex no
 stra ciuitate tollendam. tibi in oībz etiam operam meam
 offerens q̃libentissime paratam. Vale.

Eucharisticum genus. Caput. v

Vcharisticū genus est illud quod scribit̃ ad ali
 quem amicū in gratiæ actionibus referendis:
 pro aliquo beneficio suscepto. Et huius generis
 species sunt duæ: Vna. s. p munere. Altera uero
 pro beneficio.

pro munere pro beneficio

Eucharistica epistola pro munere est illa: quæ ad aliquem
 amicū scribitur in gratiæ actionibus pro aliqua re corpo
 rea elargita. Cuius eplæ talis est regula.

Regula.

Si Eucharisticam eplā pro munere ad aliquē amicū scri
 bere uoluerimus: ut ei gratias meritas agamus: illā in par
 tes tres principaliter diuidemus. In quarz prima beniuolē
 tiā captabimus a re ipsa quā ab amico suscepimus: dicentes
 ipsā esse tāti p̃cii: q; nō facile possumus ei debitas gr̃as age
 re. In secūda uero beniuolentiā similiter cōstituemus a p̃so
 na nostra: declarantes q; uirēs nostræ nō sint sufficiētes ad
 correspondendum humanitati eius uiri ad quē scribere in
 tendimus: cū ipse superet omnem modū dicendi siue scri
 bendi. In tertia aut̃ & ultima tales gratias referemus: quas
 les poterunt uirēs nostræ offerentes similiter oēm operam b

nostram tali amico in oībus suis uotis paratam.

Propositio.

Gratias agat Titio Arcadius pro digestorum opere sibi ab eo elargito.

Pars

Exemplum.

- i Cum tui in me muneris magnificentiā & liberalitatem cōsidero Titi charissime: uideo q̄ta sint a me tibi gratiæ nō solum agenda: uerū etiā referēda. Sed nō possunt exiguæ ingenio mei uires hoc opus p̄ficere: quod nō solū ipsas exuperat: sed etiā facile oēm dicendi scribendūe materiā uincit. Vnde quid mihi potissimū faciundū sit: penitus ignoro. si enim a tali gr̄arū actione discedā: ingrati tudini mihi maxime ascribendū erit. si uero gr̄as agere tentauero: nec mentem uerba sequentur: nō minori uitio fortasse tribuendum: q̄ nō possit animus meus sui gratitudinem p̄ferre. Cū igit̄ id assequi nequeam: quod cupio: ne ab officio meo penitus discessisse uidear: illud saltem ad animi mei gratitudinem demonstrandā: ingenue profitebor: me nō habere: quo pacto pro tanto in me beneficio tuo: tibi meritas gr̄as agā. Dabo tñ operam: ut si qua in re tibi prodesse possim: nunq̄ laboribus uel uigiliis parcā: sed potius tanto libentius oēm tibi seruitutē meā deuoueā: q̄to i me fueris b̄nificetior. Vale
- ii
- iii

Eucharistica pro beneficio.

Eucharistica eplā pro beneficio est illa: quæ ad aliquē amicum scribitur in gratiarū actionibus pro aliqua re incorporata elargita. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Eucharisticā eplā pro beneficio ad aliquem amicū scribere uoluerimus: ut ei meritas gratias agamus: uel pro consilio: aut doctrina: seu patrociniō dato: illā s̄c̄r̄ in partes tres diuidemus. In quarū prima beniuolentiam captabimus a nobis ipsis: demonstrātes q̄ nesciamus: a quibus uerbis potissimū debeamus incipere: ut pro tanto suscepto beneficio gratias agamus: quia ingenii nostri uires nō sint sufficētes ad id peragendū. In secunda uero beniuolentiā constituetur ab ipsa re: laudantes eam q̄tum poterimus: & dicentes ipsam nobis maxime fuisse necessariā: & ideo accidisse gra

tissimā. In tertiā autē grās agemus quales poterimus: demōstrantes aīum nīm ualde esse inclinātū ad oēm gratitudinē demōstrādā: & in hoc loco sīlī offeremus oēm operā nīam huic tali amico q̄libētissime accōmodatā. **Propositio.**

Gratias agat Ciceroni Valerius pro patrociniō impenso in eius causā coram iudicibus.

Exemplum. **Pars**

Incertum est mihi p̄fecto Cicero a q̄bus potissimū uerbis **i**
tibi gratias agā pro tanto in me beneficio tuo: qui nō solū
causā meā benignissime tutandā suscepisti: sed etiā illam
facillima q̄dem atq; citissima uictoria expediuisti. Cū enim **ii**
hoc tuū in me meritū considero: deficiunt sane uires: quæ se
uident a tanta beneficentia tua superari. sicut enim mihi ne
cessariū erat hoc officiū tuū: quod me a multis q̄dem curis
liberauit: ita & gratissimū accidit & periucundū. Vnde effi **iii**
ciē ut maxime cupiā pares tibi grās referre: sed cū hoc nos
stri nō sit opis: cuius perexiguū est ingeniū: illud tñ ad ani
mi gratitudinē aperiendā absoluā. Quod cum īmortale sit
futurū in me hoc beneficiū tuum: īmortales quoq; tibi grās
me coget habere. nam p̄fecto nō solū referre sed nec age
re quidem audeo satis dignas. dedamq; tibi præterea oēm
facultatem meā: oēm operā: meq; ipsum totum: cuius seruiz
tutem uolo tibi perpetuo esse dicatam. Vale.

Amatorium genus.

Caput. vii

Matoriū genus est illud: qđ sit in amoris nostri
demonstratōe ad aliquē amicū quē amare co
gamur. Et huius generis spēs sunt duæ. Vna. s.
honestā: altera uero turpis.

Amatoria

Honestā

Turpis

Amatoria eplā: q̄ honesta dī est illa: q̄ ad aliquē amicū scri
biū p amoris nīi declaratōe: quo honeste in ipm fuerimus
affecti. Cuius eplæ talis est regula. **Regula.**

Si Amatoriam eplām: quæ honesta nuncupat: ad aliquam
personam scribere uoluerimus: illā principaliter in tres par
tes diuidemus. In quaz prima beniuolentiā captabimus
ab ea persona ad quam scribimus: laudantes uirtutem uel

probitatem suā: propter quā dicemus oēs esse inclinatos: ad illum nō solum amandū: sed etiā obseruandum. In secunda uero declarabimus: q̄ etiam nos propter talem istius uiri uirtutē: & optimas conditiones simus incitati ad ipsū diligendū. In tertia aut̄ q̄to apertius poterimus: exponemus amorē & beniuolentiā nostrā erga talem uirū: & similiter in hoc loco ei offeremus oēm animū nostrū: in oībus suis uotis q̄libentissime paratū. Rogabimusq̄ ut ipse uelit esse talis animi erga nos: q̄a nos statuerimus penitus amicitiam istam ppetuā fore: quā etiā uolumus assidua cōsuetudine: & meritorū alternatione confirmari. Propositio

Exponat Curio amorē suum erga Ciceronem: quem sum-

Pars moperere diligit.

Exemplum.

- i Tot & & tantæ sunt uirtutes tuæ. M. Tulli: quæ passim clarissima oīum uoce prædicant: ut oīum iudicio: tanq̄ fulgentissimū sidus: inter nostræ imbecillitatis tenebras mirabiliter elucescas. Nam ut cetera omittā: quæ in oīm oculis populorū te mirabilem efficiunt: nullus est qui uesciat: q̄ta eloquentia: quantaq̄ dicendi faciūdia ualeas: ita ut pares admodū tibi paucos nostris tpibus consecutus sis. Taceo sententiarum grauitatem: illamq̄ incredibilē animi tui sapientiā: quæ tibi immortalitē iam debitam comparauit. Taceo philosophiā utranq̄: quæ nomen tuū adeo celebre reddidit: ut nullus sit: qui Ciceronē utriusq̄ uirtutis floribus uallatū: nō
- ii amet: nō uenereſ: nō obseruet. Inde effectū ē: ut ego quoq̄ qui ab ineunte ætate uirtuti semp inuigilaui: sim maxie ad te amandū incitatus. & licet tantū uiri amicitiam habere ad huc minime promeritus sum: cupio tñ hoc mihi a diis immortalibus potissimū præstari: ut quem oēs amant: colunt: admirantur: illius ego talem beniuolentiā acquirā: qualem si mihi euenire sēsero: habbeo pfecto nō mediocres ipsis su
- iii peris gratias. Tibi igitur primū cordis huius ardorem offero: quem tu in oībus optatis tuis senties pfecto paratissimū. offero amicitia: quæ nostra faciente cōsuetudine sit perpetuis tpibus conseruanda: ac mutuorū beneficiorū alternatiōe cōfirmanda: quā si tu (ut spero) benigno corde suscepis

dabo fanē opēram:ut minime ingratam tibi sentias. Vale.

Amatoria Turpis.

Amatoria epistola:quæ Turpis appellat̃:est illa quæ ad aliquam amicā uel pulchram puellam scribit̃ ab amatore suo pro amoris sui declaratiōe.Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Amatoriam epistolam:quæ Turpis dicit̃:ad aliquam puellam scribere uoluerimus:illā potissimū in partes quatuor diuidemus. In quarū prima beniuolentiā captabimus ab ea psona ad quā scribimus:laudātes ipsam triplici laude.primo.s. a uirtute uel morali uel litterali: si lris fuerit imbuta. secundo a genere:si fuerit generosa:uel a fortuna & diuitiis: si ex humili genere nata fuerit.tertio a pulchritudine: quæ maiorem habet cōmendationem & efficaciam in amore. In secunda uero beniuolentiam captabimus a psona nostra: demonstrantes primo sine aliqua arrogantia conditionem nostrā: ppter quā etiam ipsa puella inciteat̃ ad amorē nostrum. deinde ei quātum honeste poterimus declarātes amorem & beniuolentiam qua in ipsam afficiamur. In tertia aut̃ rogamus ipsam ut penitus uelit acquiescere precibus nr̃is: & nos similiter amare quēadmodū eam amamus: laudantes hunc amorē & dicentes ipm̃ esse rem potius diuinā:quā humanā: simulq; adducētes aliqd̃ exmplū aliarū puellarū: quæ in amore positæ: foelicē uitā sunt consecutæ. In quarta uero & ultia adducemus ipsam puellā in timorē alicuius damni:si noluerit talē amorē sequi:& simul confirmabimus per exempla aliarū foeminarū:quæ nolentes amori adhærere: crudeliter uitā finierūt: deducētes ipsam amicā nr̃am in talem timorē.& conclusiue inducentes ipsam ad amorē: ne aliqd̃ mali ei cōtingat.cui etiā offeremus oēm operā nr̃am cum oī honestate ei paratam.

Propositio.

Scribat ad Tyf bē Pyramus pro amoris sui declaratione:ut illam in amorem inducat.

Exemplum.

Pars

Non sine causa effectum est suauissima Tyf be:ut omnes in te populi nostri coniunctos oculos habeant:te amēt:te mirentur:te obseruent.Cum enim ex una parte considerāt du

i

b ii

plicem illam uirtutem tuā: quæ te semper adeo illustrauit:
ut nullus sit qui præstantiorē doctrinā profiteat: nec suauio
res morꝝ institutiones præferat. Cum diuitias secundāq;
semper ac facilem fortunā admirantur: quæ tibi & generis
nobilitatem & nobilitatis ornamenta subiecit. Ex altera
subito pte occurrit singularis illa & diuina potius q̃ huma
na formositas: q̃ te merito nō ī hoc seculo natā: sed de cælo
prolapsam testat. Conspiciunt enim faciem illam tuā sere
nissimā: quæ etiam nubilosum possit illustrare cælū. Con
spiciunt sidereos illos oculos tuos: qui oēm penitus intuen
do pnt amouere dolorē: ac luctuosos animos ī summū gau
diū traducere. Conspiciūt deniq; candida colla: paruos la
pillos facile supantia. mirantē castigatā frontē. purpureū iu
uentæ lumen. flauos crines. oīaq; penitus membra decora:
quæ conspiciendo nō pnt nō laudari: laudando nō amari:
amādo deniq; nō obseruari. Hinc ego inter cæteros æqua
les meos satis fortunatus adolescens: & fortasse etiā fortuna
tissimus futurus: si amorē tuū consequi meritus fuero: cū ta
les conditiones tuas aio complector: nō solum ad te aman
dam: colendā: & obseruandā impellor: sed pro te etiā emō
ri cogor: nec uigilans nec dormiēs quiescere possum: ita ut
cū ex una parte me socii fœlicē appellent: q̃a cū satis hone
sta uirtute non mediocris quoq; accessit & fortuna: Ego tñ
potius me infœlicē existimē: cū tibi placere nō possim: in
qua sola oēs spes meas constitutas esse uolui. Verte igitur
aliq̃tulum benignissimos in me ocellos tuos uirgo pudicis
sima: & hunc tibi seruulū ab ineunte ætate dicatū pientissi
ma suscipias. nō enī humana res: sed diuina potius est amor
nec tibi parꝝ uideat amorī parere: cui nō solū humani prin
cipes: sed & diuini colla subiecere. Et caue ne fortasse amo
rem despiciens: tui mali causa sis. memento Daphnes: me
mēto Siringis: quæ altera Phœbi: altera uero Panis amo
rem spernens: crudeliter uitā finiuer. Tu autē tales fugiens
Penelopen imitare: quæ amoris sui constantiā uiro seruans
fœlicissimos dies uixit: mihiq; adhareas quē tibi senties in
oībus q̃libentissime paratū: quæ ad honorē & pudiciā tuā

facere uideant: dū fuerit hæc mihi ulta superstes. Vale.

Lamentatorium genus. Caput.vii

Amentatorium genus est illud quod fit pro alicuius mali nostri demonstratione apud aliquē amicum: apud quē lamentantes speramus recipere cōsolationē. Et huius generis species sunt tres. Vna scilicet pro iniuria: altera pro re p̄dita: tertia uero p̄ exilio.

Lamentatoria

Pro iniuria

Pro exilio

Pro re p̄dita

Lamentatoria epistola pro iniuria suscepta est illa: quæ ad aliquem amicū scribitur apud quem lamentamur de contumelia nobis illata ut ipse sit iudex: uel forte remedium inueniat. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Lamentatōriam ep̄lām pro iniuria suscepta ad aliquē amicum scribere uoluerimus a quo remediū speramus: illā in tres partes diuidemus. In quax̄ prima beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quā scribimus: cōmemorantes amicitia & beniuolentiā nostram p̄pter quā simus incitati de rebus nostris tam prosperis q̄ aduersis ip̄m facere certiorum: sperantes q̄ s̄m ueri amici officiū ip̄se existimabit fortūā nostram sibi esse cōmunem. In secunda uero beniuolentiam nobis constituemus a persona aduersarii: deducendo ip̄m q̄tum possumus in odium illius ad quem scribimus & narrando primo quanta & quot beneficia in ipsum intulerimus: & tamen recitādo ipsius ingratitude in erga nos. simulq̄ explicādo illam iniuriā qua tali amico fuerimus affecti. In tertia aut̄ petemus auxilium uel cōsiliū super tali re ab ea persona ad quam scribimus: aut ipsam constituemus iudicem super ingratitude inimici nostri: quærendo ab ea responsionem consolatoriam: ut talem iniuriā æquo animo ferre possimus: simulq̄ offeremus illi omnem operā nr̄am q̄libentissime paratā. Propositio.

Lamentetur Appius apud Cæsarem q̄ a Cicerone fuerit iniuria affectus.

- i Amor & beniuolentia singularis qua in me afficeris Cæsar amantissime: hoc potissimū tempore: ad te ut scribā me impellit: pro aliqua consolatione captanda in his potissimū rebus: quibus aduersam mihi sentio esse fortunam: nam amici officium esse scio: ut tam in prosperis q̄ aduersis: semper cōmunem iudicet esse casum. Cum igitur diebus istis a Cicerone graui fuerim contumelia affectus: statui rem omnē ad te scribere: ut per litteras tuas hunc dolorem aliquantulum leuare possis. Scis Cæsar charissime: quantum semper superioribus tēpibus elaborauerim: ut huic nebuloni nō solum honorem: sed etiā utilitatem asserrem: cū præcipue me faciente ad præturam primū: deinde cum summo suoz ornamēto ad cōsulatum euectus fuerit. Sed neq̄ bonoz istorum memor ingratus homo: nec boni uiri officiū sectatus: cum mihi esset causa forensis in controuersia coram Senatu Populoq̄ Romano ut iniquitatem suā oībus aperiret: nō solum mihi operam suam negauit: quam solet oībus etiam ignotis impartiri: sed acriter in me inuectus est pro aduersario meo dicēs: ita ut deducta re in psuasionem a causa penitus deciderim. Hæc ego passus sum mi Cæsar: tanq̄ laborum meorum premia: quos pro ingratissimo uiro isto dieq̄ noctuq̄ suscepi. Sed q̄ adhuc inest animus ab ista sententia iniqua & iniusta appellare: hæc ideo ad te scripsi: ut præter litteraz tuarum consolationem quā expecto: ipsum etiā Ciceronem moneas: ut si mihi operā suam præstare nō intendit: quis id facere debitus sit: mihi tamen nolit esse impedimento: quod facile faciet si tibi id placere senserit: cui me totum trado & dedo. Vale.

Lamentatoria pro re perditā.

Lamentatoria epistola pro re perditā est illa: quæ ad aliquē amicū scribit̃ apud quem lamentari uolumus uel de amissione substantiæ: uel de amissione alicuius psonæ quæ mors tua sit: uel de perditione honoris aut dignitatis. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Lamentatoriam epistolam pro re amissā ad aliquē ami-

cum scribere uoluerimus: cui narrare intendimus uel amissionem substantiæ: aut dignitatis nostræ ad hoc ut ab eo aliquod auxilium recipiamus: uel perditionem alicuius personæ quæ fuerit extincta ut per litteras amici consolationem recipiamus: ipsam epistolam similiter in partes tres diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus ab ea persona ad quam scribimus: declarantes quod propter amorem & beniuolentiam eius in nos: uelimus ei narrare casum fortunæ nostræ: ut possimus ab ea uel auxilium uel consolationem recipere. In secunda exponemus aduersitatem nostram quæ nobis acciderit: deducendo quantum possumus rem ipsam in commiserationem. In tertia uero & ultima petemus uel auxilium uel consolationem rebus nostris: dicentes nos multum sperare in ipso amico: & rogantes quod talis spes non decipiat nos: simulque offerentes eidem amico omnem operam nostram libenter accommodatam.

Propositio.

Lamentetur Cicero apud Seruium Sulpitium de morte Tullie filie suæ.

Exemplum.

Pars

Vellem Serui charissime ut in tam acerbo ac graui casu: qui me diebus istis afflixit: tu etiam inter ceteros amicos mihi affuisses: sum enim certissimus quod non solum æque doluisses: sed etiam in leuando dolore meo non modicum profuisses. Quod quia locorum ac temporis interuallo impediante: effici non potuit: dabo tamen operam: ut saltem per litteras illud tibi significare possim: quod me diebus istis male habet: in eo amore atque beniuolentia nostra confidens: quæ a teneris annis una cum ætate creuit: quod sortem istam meam: ut bonum amicum decet tibi iudicabis esse communem. Scis Serui amatissime: in hac Reipublice nostræ oppressione: quot & quantis calamitatibus fuerimus affecti: ita ut perbeatos illos existimare soliti simus: qui sine aliquo magno malo: uitam cum morte commutauere: sed tamen in omnibus his miseriis: unam tantum consolationem capiebam: quæ mihi relicta erat: filie scilicet meæ dulcissimæ confabulationem: quæ facile omnes a me curas penitus amouebat: sed nunc eo magis in lachrymis & luctu tabesco: quo crudelior in me fuit inuida

i

ii

mors: q̄ tali me oblectatione priuauit. mortua est spes mea:
consolatio mea: uita mea: in qua omnes alios nicerores fa-
cile deponebam. nec scio quā debeam in hoc miserādo cas-
su consolationem recipere: nisi ad te fugiam: qui oīum do-
lorū meorū leuameu existis. Hæc igitur ad te scribo: non
tantū ut mecum doleas: quod bonū amicū decet: sed ut per
litteras studeas hūc dolorem meū: si nō penitus tollere: ali-
quantulum saltem leuare. cū præcipue hoc a te solum expe-
ctem: qui etiā cæteras calamitates meas tua soles pruden-
tia remouere: cui ego me totū trado & dedo. Vale.

Lamentatoria pro exilio.

Lamentatoria epistola pro exilio est illa: quæ ad aliquē ami-
cum scribit: apud quem lamētari uolumus de exilio nostro
Cuius eplæ talis est regula.

Si Lamentatoriā epistolam pro exilio ad aliquem amicum
scribere uoluimus: a quo speremus consequi aut auxiliū
in restitutione nostra: aut consiliū uel consolationē: ipsam
epistolam similiter in partes tres diuidemus. In quarū pri-
ma eodem modo beniuolentiam captabimus ab ea perso-
na ad quam scribimus: demonstrantes q̄ maxime confidas-
mus in amore ac beniuolentia sua: q̄ omnem istam fortu-
nam existimabit sibi esse cōmunem. In secunda uero pri-
mū demonstrabimus beneficia quæ intulerimus in patriā:
uel bonitatem nostram: sine arrogātia: ut intelligat amicus
non nostra culpa uenisse in exilium. Ostendemus deinde
cuius culpa factum sit: ut tale exilium patiamur: deducendo
rem omnem in aliquos aduersarios. quos in odium conabi-
mur adducere: demonstrātes eorum ingratitudinem & ini-
quitatem. Demum ostendemus nos in iustitia & æquitate
confidere: q̄ aliquando etiā in patriam restituemur: fra-
cta nequitia aduersariorum nostrorum. In tertia autem &
ultima petemus illud auxilium uel consiliū aut consolā-
tionem: quam petere intendimus: commendantes nosmet
ipsos ipsi amico ad quā scribimus: cui etiā nos & omnia
bona nostra q̄libentissime offeremus.

Propositio.

Lamentetur Cicero apud Lentulū de exilio suo: quod propter odium Clodii patitur.

Exemplum. Pars i

In omnibus calamitatibus meis semper solitus sum mihi Lentule ad amicos meos confugere: quorum uel opera: uel consolatione subleuatus: possim aliquotulum respirare. Quod cum te non amicum mihi solum existimem: sed etiam amicissimum: qui semper utranque fortunam meam tibi iudicasti esse communem statui per has ad te litteras: quid mihi diebus istis euenerit scribere: ut consilio & opera tua adiutus: & consolationem & remedium etiam in tantis malis inueniam. Scis Lentule charissime ii
quidum semper pro Reip. dignitate seruanda elaborauerim: ita ut non opes solum libenter exposuerim: sed & sanguinem ipsum: dum ei possem aliquid utilitatis afferre: nec minus etiam ab ea sum adiutus: eleuatus: conseruatus. Sed maliuolorum nequitia: quae nullum potest bonum sustinere me adeo impetruit: ut quicquid in Rempublicam contulerim: illud totum unico die perdididerim. Insurrexit in me Clodius uir iniquissimus: qui licet multa a me quondam beneficia suscepit: ingratitude tantum caecus: meritorumque oblitus: ut me penitus pessundaret plurima est figmenta machinatus: quae apud populum pro concione deducens: illisque deductis: nefariis quibusdam testibus fidem faciens: me miserum atque innocentem ciuem ex patria pepulit: quod me tanto dolore affecit: ut penitus uitam mihi acerbam putem. Et profecto dolori succumbi cogerer: nisi haec una spes me solaretur: quia spero quandoque futurum: ut infringatur malorum iniquitas: & ego a tantis tandem malis emergere possim. Quod ut facilius & citius eueniat: peto a te consilium: iii
auxilium: & operam. tu enim potes mihi adeo opitulari: ut mihi nihil sit preterea requirendum: cui ego omnia mea bona: domum: familiam: meque ipsimum commendando: trado & dedo. Vale

Consolatorium genus. Caput. viii

Consolatorium genus est illud quod fit pro aliquo cuius mali solamur: quod cum ab amico per litteras uel per nuntium intellexerimus: cupimus ipsum consolari. Et huius generis species sunt tres. Una. scilicet pro iniuria: altera pro re perditam: tertia uero pro exilio.

Consolatoria

Pro iniuria

Pro exilio.

Pro re perdita

Consolatoria eplā p iniuria suscepta est illa: quæ ad aliquē amicū scribit quem consolari uolumus pro iniuria quā ab aliquo passus sit: deducentes ipsum in uindictæ uel remedii spem. Et huius eplæ talis est regula.

Regula.

Si Consolatoriam eplā p iniuria suscepta ad aliquē amicum scribere uoluerimus: quem consolari intendimus pro ea iniuria qua fuerit ab aliquo affectus: ipsam in ptes tres diuidemus. In quaz prima: quæ solet a nobis Epitasis appellari: declarabimus q̄tum nobis molestū fuerit intellexisse iniuriam illā: qua iste amicus noster fuerit grauatus: & simul declarabimus amorem & beniuolentiā: qua in illū afficiamur: propter quā simus coacti ad oēm fortunā cōmunem existimandam. In secunda uero: quæ a nobis Catastrophe dicit: demonstrabimus q̄ propter hoc nō sit dolendū: cum præcipue ipse fuerit offensus ab homine nullius precii: & in hoc loco beniuolentiam captabimus a psona aduersarii: deducendo ipm in odium: & demonstrando iniquitatē eius & dicendo q̄ huiusmodi uiroz iniuriæ nō sint existimandæ: quia defacili postea superant. & simul demonstrabimus in hoc loco q̄tum sit sperandū: q̄ fracta istius aduersarii nequitia: tandem ipse amicus ad quē scribimus: sit pristinā dignitatem consecuturus. In tertia aut & ultima conabimur ipsum amicū consolari: promittentes ei operā nostrā nunq̄ defuturā: dum ipse possit oēm dignitatem suam uendicare.

Propositio.

Consoletur Appium Cæsar pro iniuria qua fuit in Senatu affectus a Cicerone.

Exemplum.

Pars

i Accepi tuas litteras Appi charissime: quæ mihi profecto tantam mœstitiam attulere: quantam requirebat amor singularis: & beniuolentia illa qua ab ineunte ætate in te affectus sum. Ex iis enim intellexi: q̄ nequiter fueris a Cicerone imperitus: ita ut in causa tua forensi: quæ tibi erat cum ad uersario coram Senatu agenda: contra omnem iusticiam &

æquitatem uictoriã amiseris: quod cum primũ sentirem: nō poterã hoc mihi psuadere: quia semper intellexerã: te multa beneficia in Ciceronem cōtulisse: ex quibus ipse tibi omnium iudicio debitus erat. unde nō cadebat in alicuius opinionem: ut te offendere posset. Sed postq̃ eius iniquitatē ex tuis litteris percepi: non potui non summopere dolere: tua præsertim causa: cuius ego existimo omnem mihi fortunã esse cōmunem. Cum autem considero eius: qui te offendit malignitatem: quæ illi potius: q̃ tibi tandem & dedecori & damno futura est: nō mediocrem in hoc dolore capio consolatiorē. Ille enim cum primũ tanta in te cognitus fuerit usus ingratitudine in omnium conspectu populorum erit fabula nota. tu autē pro tua æquitate & iustitia: quæ diu oppressa esse non potest: cum uictoria gloriosum triumphum acquires. Quem ut citius cōsequi possis: dabo primũ operam: ut in tuum si potero fauorem illum deducã. sin minus fiet: nō tibi opibus: studio: fauore: mente deniq̃ unq̃ deero: ut possis optatum tuum q̃cœlicissime consequi: cui me etiã ipsum totum trado: cōmendo: & dedo. Vale.

ii
iii

Consolatoria pro re perdita.

Consolatoria epistola pro re perdita est illa quæ ad aliquē amicum scribit̃ quem consolari uolumus aut pro amissione substantiæ: aut pro amissione alicuius personæ quæ mortua sit: uel pro perditione dignitatis. Cuius epistolæ talis est

Regula.

Si Consolatoriam epistolam pro re pdita ad aliquē amicũ scribere uoluerimus: qui uel substantiã suã amiserit: uel aliquam personã perdiderit: quæ mortua sit: aut forte dignitatem suam propter maliuoloz inuidiam amiserit: illam similiter in tres partes diuidemus. In quarũ prima: quæ similiter epitalis appellat̃: declarabimus q̃tum dolorem perpeffi fuerimus: cũ talem fortunã uel casum ipsius amici intellexerimus: quem nostrũ proprium existimauimus propter amorem & beniuolentiã qua in ipm afficimur: & i hoc loco conabimur ipm dolorem augere q̃tum possumus. In secunda uero: q̃ similiter catastrophæ est appellata: cōuertemus

omnem orationem nostram ad consolationem: ostendens
do duas: tres: aut plures rationes: propter quas probemus non
esse dolendum: & sic concludemus ipsum amicum debere omnem
mœstitiā relinquere: & consolationem ex hac re capere.
In tertia aut & ultima conabimur deducere amicum ad quem
scribimus in aliquam spem: quod scilicet omnia ista mala sint futura
meliora: simulque illi offeremus omnem operam nostram quam libentissime
sime paratam: dum possimus ei esse consolationi & utilitati.

Propositio.

Pars Consoletur Seruius Sulpitius Ciceronem: qui in luctu constitutus est: propter obitum Tulliae filiae suae. Exemplum.

- i Ingemui protinus. M. Tulli: & dolore affectus lachrymas continere nequiuimus: cum primum ex litteris tuis tristem de obitu filiae tuae nuntium accepi: cogit enim me amicitia nostra: mutuaque beniuolentia: quae a tenerellis annis cum aetate crescens: iam me edocuit amicorum casus communes existimare. Iam enim cogitatione concipe mihi uideor: cuiusmodi gladius paterna uiscera torqueat: quibus cogitationibus immatura amissa filiae desiderium cor laceret atque uexet: unde efficiat: ut nihil tibi reliquum sit: nisi ut lachrymis & luctu tabescas. Sed quia non semper morerendum est ac dolore succumbendum pinde atque nulla relicta sit ratio: quae molestiam ac morerem istum leuare possit: non sum alienum arbitratus: si quid ad te scribere tentem: quando coram loquendi non datur copia: ut te in tam acerbo luctu uersantem: & praeter dolore minus uiam rectam prospicientem: & exhortari aliquantulum queam: & eo unde aberratum est reducam. Quid quaeso est quod tantopere doleas & morerore afficiaris? filia tua mortua est: quia mortalis erat: ea lege in initio percreata & genita. natura namque nata: natura quoque extincta est. Non ergo mirum tibi uideri debet: si quod semel natum effloruit: rursum id ipsum defloruerit & intermortuum sit. Dolor enim itaque tuum mitiga & bonis rationibus innixus aliena. ostende te uirum: explica prudentiam tuam: uirtute nunc opus est. Sic intelligant illi qui te non uiderunt: te talem esse: quem nos qui te nouimus predicamus. Vidimus enim aliquando te pulcherrime tulisse fortunam: fac quoque intelligamus:

aduersam te quoque æque ferre posse: ne ex oībus uirtutibus
hæc una tibi deesse uideatur. Hæc ad te scripsi. M. Tulli: nō iiii
quod is te egere existimarem: noui enim modestiā & prudentiā
tuā: sed feci cū officii mei gratia: tum uero ut quāti te faciā:
facile intelligere posses: cui etiam oīem operam meā offero
in oībus uotis tuis quālibetissime paratā: dum tibi & tuis pro
desse possim. Vale.

Consolatoria pro exilio.
Consolatoria epistola pro exilio est illa: quæ ad aliquem amicum
scribitur: quem consolari uolumus pro exilio suo in quo
constitutus sit: propter inimicorum maliuolentiā. Cuius episto-
læ talis est regula.

Regula.
Si Consolatoriam epistolam pro exilio ad aliquem amicum scribere
re uouerimus: quem consolari intendimus pro exilio suo:
in quo constitutus sit propter iniquitatē & odiū inimicorum suo-
rum: illā similiter in tres partes diuidemus. In quarum prima
quæ similiter epitalis appellatur: declarabimus quantum dolorē
receperimus cum primū intellexerimus talem fortunā ipsius
us amici ad quē scribimus: quā similiter dicemus existimare nos
bis esse cōmunem: propter amorem & beniuolentiā qua in
ipsum amicum sumus affecti. In secunda uero captabimus
primū beniuolentiā ab ea persona ad quā scribimus: laudā-
tes ipsam ab oīi probitate & uirtute. deinde captabimus be-
niuolentiā a persona aduersarioꝝ: deducendo ipsos in odiū
& declarando qualiter iste amicus noster nō propter suā cul-
pam: sed tamen propter inimicorum inuidiā sit a sua patria depul-
sus. In tertia autē ipsū amicum deducemus in spem quod sit ali-
quā in patriam restituendus: & ad hoc pollicebimur ei ope-
ram nostram minime defuturā: sed cum oībus uiribus nostris
elaboraturos: ut possimus ei prodesse & utilitatem afferre.

Propositio.

Consoletur Ciceronem Lentulus pro exilio suo: quod propter
Clodii odium & maliuolentiā patitur. Exemp um.

Non possem tibi per litteras exponere Cicero quantum doloris:
quantumque molestitiæ susceperim: cum primū ex tuis litteris intel-
lexi: te propter odiū & maliuolentiā iniquissimi Clodii ex
dulcissima patria pulsum fuisse. nō enim solū intestino crucior

Pars

i

dolore ex hoc acerbissimo casu tuo: sed uix me a lachrymis
 cōtineo: quotiens in eam cogitationem uenio: ut te illa po-
 tissimū patria extorrem sentiam: pro qua etiam proprium
 sanguinem sēpissime exponere non dubitasti: quod me is
 ii amor facere cogit: quo in te maxime affectus sum. Et pro
 facto uix possem mōerorem istū sedare: nisi prius innocen-
 tiam tuam excogitarem: qui oībus semper humanus: oībus
 benignus: nullum unq̄ laborem recusasti: quem tam ad pu-
 blicam: q̄ priuatā utilitatē spectare sentires: sed potius pro-
 uirili tua semper insudans: & oībus prodesse. nihil unq̄ nō
 laudabile peregisti: & tñ maliuoli nebulonis inuidia ad hāc
 calamitatem solū deueneris: & nō tua culpa: qui cum inter
 oēs scelestos uiros scelestissimus existimetur: quis hoc nūc
 iii in te factiose consecutus fuerit: nō tamen diu scelus suū po-
 terit tueri. Euigila igit aliquantulum ab isto tuo mōerore:
 & spera hāc aliquando fore meliora: quæ futura esse breui
 quidem temporis spacio cognosces: ut infracto impetu le-
 uissimi hominis: tuam pristinam dignitatē consequaris. qđ
 ut facilius obtineas: ego tibi omnem operā meam: studiū:
 fauorem: mentem deuicq̄ oēm polliceor: ut qđ tibi honori
 & usui esse cognoscā: pro te exequi contenddam. Vale.

Expositiuum genus.

Caput. viiii

Xpositiuum genus est illud quod fit quotiescūq̄
 ad aliquem amicū nostrū scribentes aliquid ex-
 ponere uolumus: quod ipm lateat. Et huius gene-
 ris species sunt tres. Vna scilicet testimonii. alte-
 ra historiae. tertia uero notitiae.

Expositiua

Testimonii Historiae Notitiae

Expositiua epistola testimonii est illa quæ ad aliquē amicū
 scribitur apud quē uel in loco publico: uel priuato uolu-
 mus super aliquo negotio testimoniū exponere. Cuius epi-
 stola talis est regula.

Regula.

Si expositiuam epistolam Testimonii ad aliquem amicū
 scribere uoluerimus: aut pro testimonio publico: aut priua-
 to super aliq̄ causa reddendo: illam in partes tres potissimū

diuidemus. In quæz prima beniuolentiam captabimus a
 persona nra: declarantes q̄ tam propter fauorem iustitiæ &
 æquitatis: quā nolumus aliquo pacto opprimi propter igno-
 rantiam ueritatis: q̄ etiam propter amorē & beniuolentiam
 qua afficimur in ipsum amicū ad quē scribimus: aut pro quo
 scribimus: uolumus declarare uerū testimoniū super ea re:
 super qua fuerimus requisiti. In secunda uero breuiter: dilu-
 cide & accōmodate explicabimus ip̄m testimonium nrm:
 nihil aberrando si possumus a ueritate: & tñ in ipsa ueritate
 dicenda: ubi erunt loca magis facientia ad fauorē amici no-
 stri: tunc in ipsis maxime persistemus: & plus q̄ in aliis: ad
 hoc ut amico prodesse possimus. In tertia aut̄ & ultima di-
 cemus ea uera esse quæ scripserimus: simulq̄ in hoc loco of-
 feremus oēm operam nostrā uel personæ: publice uel pri-
 uate: que hoc a nobis testimoniū petiuerit: dummodo possi-
 mus ipsi rem gratam & utilem facere.

Proppsitio.

Exponat Cicero testimonium apud Censores contra Clo-
 diū: q̄ die uiolatorz sacroz in urbe fuerit. Exemplū. Pars
 Requisite a uobis iudices: quid super ea controuersia sen-
 tiam: quæ inter dignissimū matronaz ordinem & Appium
 Clodium uersat̄: de uiolatis bonæ deæ sacris: an ne ipse eo
 die in ciuitate fuerit: quo sacra dicunt̄ esse uiolata: an potius
 abfuerit. Licet hæc semper mea conditio fuerit: ut neminē
 unq̄ offendere uoluerim: ne tñ æquitas ipsa atq̄ iustitia: quā
 semper amaui: & pro qua etiam emori possim: ueritatiss ab-
 sconsione ledatur: oīa uobis uerissima fatebor: quæ ad huius
 cmodi causæ dilucidationem attinere uidentur. Petitis a ii
 me iudices: uobis significem: fuerit ne nudius tertius in urbe
 Clodius: quo potissimū die bonæ deæ sacra uiolata esse fe-
 runtur. Ego ut uerum fatear: Clodiū uidi mane totum apud
 Duumuiros agere. demū ab octaua hora apud Pompeum
 cœnasse. postea uero p totū quasi diem circa Cæsaris ædes
 uagantem inspexi. postremo ad horam noctis tertiam cur-
 su rapido se domū conferentem: qua uero ex causa illud nō iii
 ausim affirmare. Hæc sunt q̄ a me scire cupiebatis & quæ c

ego uobis ueraci sermone ptulerim : nā potius uellē mortē
oppetere q̄ ueritatem iustitiāq; ledere. Si quid prater ea est:
quod ex me uobis cognoscatis gratissimū futurum iubete.
ecce me ad oīa uota uestra q̄libentissime paratū. Valete.

Expositiua Historiæ.

Expositiua epistola Historiæ est illa : quæ ad aliquē amicū
scribitur : pro admonitione alicuius rei gesta : de qua uolu-
mus ip̄m certiore reddere. Cuius epistolæ talis est regula

Regula.

Si Expositiuam epistolam Historiæ ad aliquem amicū scri-
bere uoluerimus:quem uolumus certiore reddere de ali-
qua re gesta & noua:illam similiter in tres ptes diuidemus.
In quaz prima beniuolentiā captabimus a persona nra:de
clarantes:q̄tum simus inclinati ad scribendū ipsi amico de
rebus nouis:quæ uel in Rep. uel priuata accidūt: cū maxie
intelligamus ip̄m esse periucundū hāz rerū intelligendaz
& præcipue cū hoc sit boni ciuis officiū:ut uelit sapius ad-
moneri de rebus illis:quæ in Rep.uel in ciuitate accidunt.
In secunda uero breuiter dilucideq; narrabimus rē ipsam:
de qua uolumus ip̄m amicum reddere certiore. aut si res
illa sit publica de pace uel bello:aut de rebus in Senatu ge-
stis:aut si priuata de negociis ad alterz nrm ptinentibus:uel
de salute & euentu rerū nostraz:prout nobis uidebitur esse
scribendū circa nouitatē & uicissitudinē rerū aē tpm. In ter-
tia aut dicemus:hac fuisse quæ ad ip̄m amicum scribenda
esse uidebantur:& in hoc loco offeremus eidem amico nō
prætermittere laborem aliquem in scribendo de reliquis re-
bus quæ post hac eueniunt:dūmodo possimus ipsi rem gra-
tam facere.cui etiam offeremus operam nostram in omni-
bus accōmodatam.

Propositio.

Exponat Antonius Bruto bellum indictū Parhis cui Præ-
fectus designatus sit Cicero.

Exemplum.

Pars
1 Scio Brute charissime:q̄ cupidus sis res istas intelligendi:q̄
hac in Rep.nostra gerūtur: cuius cum optimū membrū te
esse cognoscas nō potes ab ipsa diu abesse. quod si fortasse
etiā tibi abesse cōtingat:nō potest cor tuū aliquo pacto con-

quiescere: nisi per amicorū tuorū lras crebro certior fias. de
 eius statu. quod cū ego sic esse intelligā: ut tibi gratificarer:
 cui in præcipua quadā dilectione cōiunctus sum: deliberaui
 id ad te scribere: quod potissimū diebus istis euenit. Dum ii
 enim in Senatu pulcherrime staretur: redditæ sunt ex An
 thiochia lra: quibus significabat: Parthos in agrū Cilicum
 incursionē fecisse: oīaq; indies penitus deuastare: quod cum
 intellexisset Senatus: subito decreuit: ut singuli snias roga-
 rentur: esset ne bellum Parthis indicendū: an potius cū eis
 pacem ineundā: qā nō sine magno Reip. dispendio uideba-
 tur illis posse obsisti. Super qua re cū multæ uariæq; essent
 patrū sniæ: tandem deliberatū est: ut Parthis bellū indicare
 tur: eiq; rei quia nemo uidebat: nec sapiā grauior: nec fide
 maior: qui tantā posset puinciā sustinere. M. Cicero præfes-
 ctus est: iamq; ei exercitus: arma cōmeatus decretus. Vñ ex-
 pectamus infra paucos dies: Eupatorem ipm ex urbe ad ex-
 peditionē suam profecturū. Tu interim deos exora: ut his
 faueant inceptis: quo Resp. nra nō solū seruet: sed etiā miri-
 fice augeatur. Hæc sunt quæ diebus istis hoc in Senatu ge-
 sta sunt: de quibus te putauī certiozem faciendū. Si quid præ-
 terea acciderit: quod sit notatione dignum: faciā te de oībus
 sapissime certiozem: cui etiā oēm operā meam offero: in
 omnibus tuis optatis q̄libentissime paratam. Vale.

Expositiua notitiæ.

Expositiua epistola notitiæ est illa: quæ ad aliquē amicum
 scribitur: quem certiozem reddere uolumus de conditione
 alicuius personæ quam ipse scire desiderat. Cuius epistolæ
 talis est regula.

Regula.

Si Expositiuam epistolam notitiæ ad aliquē amicum scribe-
 re uouerimus: cui cupimus declarare conditōnem alicuius
 personæ: quā ipse scire desiderat: illam similiter in tres par-
 tes diuidemus. In quarū prima beniuolētiā captabimus
 ab ea psona: ad quā scribimus: declarantes q̄ ex quo ex lris
 eius itellexeris ipm scire desiderare cōditionē talis uiri: fu-
 eris ualde diligētes in ea pquirēda: & q̄ tandē itellexeris

omnia quæcūq; circa negotium istud erant intelligēda. In
secūda uero breuiter & dilucide declarabimus ea: quæ scri-
bere intendimus: aperientes particulariter oēm conditionē
illius uiri uel etiam illius rei: cuius ipse amicus ad quem scri-
bimus notitiā habere uoluerit. Quod si forte de nobis ipsis
alicui notitiā dare uoluerimus: prætermiſſa prima parte: ca-
piemus beniuolentiam a nobis ipsis: nos excusando: si aliqd
de nobis dixerimus: quod tñ dicemus facere nō ex arrogā-
tia: sed solum ut personā ignorā illi aperiamus: qui eam ſci-
re desiderat: & tunc q̄to modestius poterimus: conditōnem
nostram narrabimus: ut ab amico noscamur. In tertia autē
dicemus hæc fuisse: quæ de tali uiro ul' tali re intelligere po-
tuerimus: & q̄ si alia pro ipso amico facere possumus: para-
ti sumus ad omnia eius optata: cui etiā offeremus operā no-
stram in omnibus libentissime paratam.

Propositio.

Pars Exponat Cicero Cæsari conditionem Appollinii Rhodii
oratoris: cuius ipse notitiam habere cupit. Exemplū.

- i Nihil est tam arduū tamq; difficile mi Cæsar quin illud li-
bentissima fronte subirem: ut tibi rem gratam facerem: q̄a
sic me cogit amor singularis & eximius: quo in te affectus
sum: sicq; me cogunt maxima præclarissimaq; beneficia tua
quibus & antea semp me cumulasti: & indices cumulare nō
desinis. Petis a me ut omni diligentia exploratā Appollo-
nii Rhodii conditionem ad te scribā. feci id sedulo: teq; de
ii his quæ scire cupis certiore reddo. Est enim is Appol-
lonius: quem tu scire desideras: uir oīum iudicio singularis:
qui nō tm̄ in oratoria facultate: quā ipse manifestissime pro-
fitetur: sed etiam in philosophia nō mediocre sibi nomen cō-
parauit. Ex Rhodo nāq; cum proximis diebus istis in hoc
Atheniense gymnasium migrauerit: quia neminem repper-
it: qui Rhetorica instituta diligenter enodaret: a philoso-
phia ad istā pedestrē orationem se conuertit: in qua tantā
profecto studentibus utilitatem adiecit: ut uidere facile ui-
dear iterū Palladem ex cerebro Iouis nātam in hanc urbē
iii descendisse. Plura de hoc hoīe ad te scribere possem: sed

ex aliis etiam plura intelligere poteris. Hoc unum addo: quod si talem oratorem in urbem euocaueris: non priuatæ solum: sed publicæ etiam utilitati non parum consules. Si quid est præterea quod me tibi obsequi cupis: iubeas: ecce me ad omnia penitus uota tua libentissime paratum. Vale.

Gratulatorium genus. Caput. x.

Gratulatorium genus est illud: quod fit quotiens cumque ad aliquem amicū nostrum scribentes: uolumus illi gratulari: pro aliquo suo bono consecuto. Et huius generis species sunt duæ. Vna pro fortuna: altera uero pro salute.

Gratulatoria

Pro fortuna

Pro salute

Gratulatoria epistola pro fortuna est illa: quæ ad aliquem amicum scribitur: cui uolumus gratulari: pro aliqua dignitate uel prosperitate consecuta. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Gratulatoriam epistolam pro fortuna ad aliquem amicū scribere uoluerimus: cui uolumus congratulari: uel pro aliqua dignitate consecuta: uel pro aliquo gaudio seu latitia: quā ipse prospera fortuna fuerit assecutus: illam in tres partes diuidemus. In quarum prima beniuolentiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus: ipsam summope laudantes: & ostēdentes quod meritis & uirtute sua fuerit consecuta talem dignitatē uel prosperitatē. In secunda uero demonstrabimus quantum hoc nobis fuerit gratum: beniuolentiā captantes a persona nostra: & declarātes propter amorē & beniuolentiam qua in talem personam afficimur: nos fortunam istam propriam existimare. In tertia autem deū rogabimus: ut hæc dignitas siue felicitas sit illi perpetuæ laudi ac utilitati futura: simulque hoc in loco offeremus illi omnem operam nostram quā libentissime accommodatam: dummodo possimus: circa hanc dignitatem suam: ei aliquid utilitatis afferre.

Propositio.

Congratuleſ Curioni Cicero: pro tribunitia potestate: quā merito consecutus est.

- i Nescio: mihi potius: an tibi glatuler Curio pro Tribunitia ista potestate tua: quā nuper uirtutibus tuis præclarissimisq; morū institutis comparasti. tibi enim nō mediocrē uideo gloriā accessisse: cui tantū honoris gradū: iuuenili p̄sertim hac in ætate tua ascēdere licuit: ut nō minus oīum de te opīnionē superaueris: q̄ æquaueris. nec id q̄dem īmerito: tanta nanq; tibi apud oēs existimationē concitasti: ut laus tua nō obscuro nec uario sermone: sed & clarissima: & una oīum uoce prædiceſ. Mihi autē nō parū decoris & ornamenti adiunxisti: cui tali stēmate decoratū liceat amicū habere: qui & suo splendore hāc nō solū amicitia illustrare possit: uerē ei maximo sit futurus ēmolumento. Tibi igit tuāq; uirtuti gratulor pro hac dignitate tua: tam optima: q̄ benemerita: quā licet nunq; ambitiose quæsiueris: utriusq; tñ uirtutis tuæ splendore semper p̄mrreri studuisti. Mihi uero gaudeo cui tantū laudis accesserit. nec id quidem iniuria: oīa enim sunt amicorū (ut aiūt) cōia: quorū etiam animi adeo dicuntē esse coniuncti: ut unus idemq; spīritus duo corpora regat: ac idem sit in duobus sensus: eademq; uoluntas. Dii quoq; te faustum fœlicemq; conseruēt: quorū arbitrio omnia gubernantur: ac ad meliora semp dignioraq; ut meritis es: te pro uehant: ut & tibi & tuis gloriā īmortalē acquiras: & Reip. tandem bonus ac honestus ciuis euadas: quā cum diu fœlicissime gubernaueris: in eius tandē sinu faustissime gescas.
- iii

Gratulatoria pro salute.

Gratulatoria epistola pro salute est illa quæ ad aliquē amicum scribit: cui uolumus gratulari: aut pro salute post ægritudinem consecuta: aut quia ex aliquo loco saluus redierit. Cuius ep̄læ talis est regula.

Regula.

Si Gratulatoriam epistolam pro salute ad aliquē amicū scribere uoluerimus: illā similiter in partes tres diuidemus. In quarū prima beniuolentiam captabimus a persona nostra: declarantes quantū prius de amici ægritudine doluerimus: uel de eius salute dubiū fuerimus: si a nobis fuerit separatus. In secunda uero declarabimus quanto gaudio affecti fueris.

mus cum de eius salute: uel incolumi reuersione intellexerimus: & tunc ei de tali salute congratulabimur: deū rogātes: q̄ hanc prius incolumitatem suam diu seruet. deinde ipsum deinceps ab omni malo tueat. In tertia autem offeremus eidem amico omnem operam nostram: ut in aliis fieri consuevit.

Propositio.

Congratuletur Eustachio Andronicus: pro salutis suæ pristinæ instauratione.

Exemplum.

Pars

Quanto dolore affectus fuerim diebus istis: Eustachi charissime: cū primū ex amicorū meorū lris intellexisse: te ī grauem quēpiā morbū incidisse: per lras quidē tibi significare nō possem. Existimaui profecto hāc mihi ægritudinem tuā: esse cōmunem: pro eo amore ac beniuolentia: qua in te summope affectus sum. Sed q̄to maior fuit exacta mœstitia: tanto maior nūc lætitiā successit: cū intellexerim te iam dei optimi bonitate iuuante: in pristinā salutē fuisse restitūtū. Gratulor igit̄ tibi prius p̄ ista incolumitate tua instaurata: deūq; exoro: ut diu te saluum seruet atq; superstitem: ut nos oēs amici tui cupimus & optamus: q̄ tuo amore adeo deuincti sumus: ut nunq̄ possimus ab eo auelli. Nos quoq; scias diuina fauente pietate: saluos omnes esse atq; incolūmes: & omnibus uotis tuis q̄libentissime paratos: dum tibi possimus esse & honori & utilitati q̄ maxime. Vale.

Exhortatiuum genus.

Caput. xi

Exhortatiuū genus est illud: quod fit quotienscūq; p̄sonā aliquam ad aliquid peragendū uolumus cohortari. Et huius generis spēs sunt duæ. Vna. scilicet ad lætitiā: altera uero ad dolorem.

Exhortatoria

Ad Dolorem

Ad Lætitiā

Exhortatiua epistola ad Lætitiā est illa quæ scribit̄ ad amicum: quem exhortari uolumus ad aliquid peragendū: quod illi in gaudium honorem & utilitatem futurū sit. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Exhortatiuam epistolā ad lætitiā ad aliquē amicū scribere uoluerimus: quem cohortari uolumus: uel ad uirtutes

capessendas: uel ad gaudium pro aliqua re suscipiendum siue ad aliquid aliud peragendum: quod in eius utilitatem redundet: illam in partes quinque diuidemus. In quarum prima beniuolentiam captabimus ab ipsa re: declarantes quantum ipsi amico: ad quem scribimus: sit futura utilis res ipsa: ad quam ipsum exhortari studemus. In secunda uero beniuolentiam suscipiamus a re ipsa: laudantes ipsam ab honestate & iustitia & demonstrantes ipsam æquissimam esse: & quocumque prebatissimo uiro dignam: ad hoc ut ipse amicus facilius inciteatur ad id faciendum: ad quod ipsum cohortamur: si senserit aliquid inde sibi honoris profectum. In tertia autem demonstrabimus rem ipsam esse possibilem & facilem ad pagendum: quia naturaliter quanto res est facilius: tanto libentius a nobis suscipitur: cum natura nostra a labore procliuus sit ad libidinem & uoluptatem. In quarta uero ostendemus huiusce rei necessitatem: dicentes quod necessario amicum ipsum oporteat tale quid peragere: ne forte in aliquod damnum uel dedecus incideret. In ultima denique proponemus quid uolumus ipsum amicum facere: dantes ei modum rem ipsam pagendi: & hæc propositio appellatur: quæ tamen inter cæteras partes est ponenda: ubi magis ad propositum facere uideatur.

Propositio.

Exhortetur Fabius Papyrium prætextatum: ingenuum adolescentem: ad uirtutes capessendas.

Exemplum.

- Pars
i Nihil unquam fuit Papyri charissime: quod tam publicis quam priuatis rebus maiori unquam emolumento fuisse legamus: quam ea potissimum uirtus: quæ non solum priuatas domos: uerum & publica quoque imperia regere: gubernare: atque imprimis augere solita est: hinc & Athenienses doctissimos uiros rem suam publicam merito inter cæteras præstantissimam reddidisse comperimus. Nec minus quidem clarissimorum uirorum prudentia: sapientissimoque consilio Romanam scimus Respublicam conseruatam atque mirifice ampliatam. Prætereo eiusdem
ii uirtutis splendorem: quo quisque potissimum ei familiaris non minimum quidem honestatus est: est enim tanta uirtutis gratia: tanta gloria & auctoritas: ut facile ex ignobili quenquam nobilem: ex mortali immortalem reddere possit. Ad hanc igitur

tur uirtutis laudem: pro singulari in te beniuolētia mea: his
 meis litteris te incitare disposui: nō q̄ ad illam te tua spon-
 te satis incitatum esse diffidam: sed ut amorem in te meum
 apud te testificatum relinquā. Nec profecto tibi ad uirtutē iiii
 capeſſendam difficilis aditus patet: hāc enim tibi facillime
 comparabis si hoc statueris: quarum laudum gloriam ada-
 maris: quibus artibus hæ laudes comparantur: in iis potissi-
 mū esse laborandū. Hæc uides q̄to tibi hac maxime tēpe v
 ſtate neceſſaria ſint: cū cadenti Reip. talī ſit opus deſenſore
 qui omni uirtute uallatus: eam ſi priſtinum ſtatū: ueterēq̄
 libertatem merito ſit uendicaturus. Vale.

Exhortatiua ad dolorem.

Exhortatiua epiſtola ad dolorem eſt illa: quæ ſcribit̃ ad ali-
 quem amicū: quē exhortari uolumus ad lachrymas & moe-
 rorem: pro aliqua fortuna aduerſa: uel publica uel priuata.
 Et huius epiſtolæ talis eſt regula.

Regula

Si Exhortatiuam epiſtolam ad dolorē ad aliquem amicum
 ſcribere uoluerimus: quem ad lachrymas uel luctū incitare
 uolumus: pro aliquo caſu aduerſo qui nobis uel amicis pri-
 uate acciderit: uel publice etiā euenierit: illam in partes qua-
 tuor diuidemus. In quarū prima beniuolentiā caprabimus
 ab ipſa re: demonſtrantes q̄tum ſit iuſtū & honeſtū: aut pro
 amicorū aduerſitatibus: aut p̄ publicis incōmoditatibus do-
 lere: cū præcipue huiuscemodi calamitates debeamus cō-
 munes exiſtimare. In ſecūda uero narrabimus caſum ipſum
 propter quē uolumus ipſum amicum ad dolorem cōmoue-
 re. In tertia aut̃ cū uerbis accōmodatis: exhortabimur ipſum
 ad dolorem pro tali re ſuſcipiendū. In quarta uero & ulti-
 ma demonſtrabimus q̄tum ſit neceſſarium in huiuscemodi
 calamitatibus dolere: ut poſt dolorē ſuccedat cogitatio &
 cura conſulendi ipſis rebus afflictiſ: promittentes etiā nos
 operā noſtram in oībus fore paratam: dummodo poſſimus
 aliquid prodeſſe.

Propoſitio.

Exhortetur Plancum Cicero ad dolorem capiendum pro
 Reip. Romanæ oppreſſione.

- i Cum iure tam diuino q̄ humano cogente: post pientissimū in deos obsequium: quicquid in nobis est: illud totum patriæ Reiq̄ publicæ debeatur: pro cuius non solum prosperitatibus lætari: in cōmoditatibusq̄ lugere debemus: sed pro qua etiam sanguinem effundere: si opus est: debiti sumus: non sum ab officio boni ciuis alienum arbitratus: si expositis calamitatibus nostris: te ad nobiscū lachrimandū incitauero.
- ii Scias Plance charissime pristinā illam dignitatem & auctoritatē nostrā: qua mirifice hoc in Senatu pollebamus: Cæsaris nunc iniquitate penitus esse sublatam: qui monarchiam imperii consecutus: nō solū Patres ab Vrbe propulsi: sed nec alicui uiro bono libere amplius nomen reliquit.
- iii Quis igitur est tam ferreus ciuis: qui se a lachrymis cōtinere possit? Amisā namq̄ dignitate nostra: quid reliquum nobis est: nisi ut luctu & squalore iaceamus: flemus. ploramus. ululamus tota die: teq̄ lachrymarū istarū etiam uolumus sociū habere. Necesse enim est: ut gemitus augeant: lachrymarū excrescant: ploratus crebrior fiat: hæc enim fortassis animorū quædā irritamenta fuerint: quæ diu iniuriā istā pati nequibunt. Quod si quis ad hāc laudabilem prouinciā animū adiecerit: non recuso laborem: sed potius ad omne capitis periculum subeundum: omnem operam meam: uitā deniq̄ ipsam libentissime paratam uoueo. Vale.

Dissuasium genus.

Caput. xii

Issuasium genus est illud: quod fit quotiēscūq̄ ad aliquē amicū scribimus: quē si uiderimus inclinatum ad aliquid peragendū: ab eo uolumus deducere. Et huius generis spēs sunt duæ. Vna scilicet a lætitia: altera uero a dolore.

Dissuasua.

A Lætitia

A Dolore.

Dissuasua epistola a Lætitia est illa: quæ scribit̄ ad aliquem amicum: quem si uiderimus inclinatum ad aliquod reprehensibile gaudium: ipsum ab eo conabimur retrahere. Et huius epistolæ talis est regula.

Regula

Si Dissuasivam eplam a Lætitia ad aliquem amicū scribere uoluerimus: cui dissuadere intendimus: ne in aliquā indebitam lætitiā prorumpat: uel ad aliquid faciendū properet: quod ipse sibi bonū futurū existimet: illam similiter in partes quinque diuidemus. In quarū prima ostendemus rei ipsius inutilitatem si fecerit eam: & omnibus medijs demonstrare conabimur ipsam omnino esse damnosam. In secunda uero aperiemus rem ipsam esse penitus iniustam & inhonestam & minime uiro bono condecentem: ita ut per hanc media ipsū amicū nostrū inducamus ad hoc ut rem ipsam existimet nullo pacto esse faciendam. In tertia autem proponemus quo pacto sit ab ipso amico peragendum: ut a tali re facienda desistat: & simul rei ipsius modū aperiemus: quo debeat in ipsa re procedere. In quarta uero demonstrabimus: quantū sit ipsi amico facile: a tali re facienda desistere: ita ut per hanc facilitatem citius inducat ad persuasivam. In quinta uero & ultima declarabimus necessitatem ipsam: propter quā sit coactus a tali lætitia desistere: simulque ipsi amico offeremus omnem operam nostram: si uoluerit persuasionibus nostris morem gerere.

Propositio.

Dissuadeat Curioni Cicero in lætitiā prorumpere: quia Cæsar monarchiam obtinuerit imperii.

Exemplum

Inueterata fuit dignissimaque uniuscuiusque philosophantis opinio: Curio charissime: nihil uiro bono inutilius esse: nihilue damnosius: quā de suæ Reip. oppressione gaudere: pro cuius conseruatione: quanto quis maiorem laudem ac gloriam consequitur: tanto maiore nota dignus efficitur qui in eam aliquid attentare studuerit. Adde præterea quod nihil unquam uiro digno inhonestius: nihilue turpius existimari potest: quā in Reipub. suæ casibus lætitiā præferre: pro qua si quis etiam pulcherrimum sanguinem exposuerit: non modicam sibi gloriam & laudem comparabit. Cum igitur

Pars

i

ii

iii

intelligam te pro Cæsaris uictoria tantū gaudii suscepisse:
ut uix te ab eius publica ostentatione continere possis: do-
lui certe te in tantum dilapsū fuisse facinus: ut etiam in
iiii malis tuæ patriæ gaudere possis. Proinde te hortor: ut ab ista
lætitia uana & turpi desistere uelis. Facile enim tibi est om-
nem lætitiā istā in lachrymas uertere: cum præcipue opti-
mus semper ciuis fueris existimatus: cuius officium est: illā
pulcherrimam mortem ducere: quæ pro patria suscipitur.

v Adde etiam q̄ in tantis totq̄ Reip. pturbationibus: tibi ne-
cesse est: non solum ab hac animi hilaritate discedere: sed &
perpetuas lachrymas periclitanti patriæ condonare. Vides
enim quanta etiam tibi sint mala in hac publica calamitate
patienda: nisi corde & animo ingemiscens: cadentibus re-
bus: mature consulueris. quod ut facias te rogo: & ad id per-
agendum omnem tibi operā meam paratā deuoueo. Vale.

Diffuasua a dolore.

Diffuasua epistola a dolore est illa: quæ ad aliquem amicū
scribitur: quem si uiderimus inclinatum ad aliquem repre-
hensibilem dolorem: uel minime laudabilem: ipsum ab eo
deducere conabimur. Et huius epistolæ talis est regula.

Regula

Si Diffuasiam epistolam a dolore ad aliquē amicū scri-
bere uouerimus: cui dissuadere intendimus: ne propter ali-
quam causam in moerorem deducatur: quem ipse forte in-
considerate suscipit: illam similiter in partes quinque diuide-
mus. In quarum prima declarabimus quantum sit inutile
uel damnosum ipsi amico nostro in tali casu dolore ostē-
dere: cum præcipue hoc non sit uiri sapientis officium ut in
rebus aduersis dolere debeat. In secunda uero demonstra-
bimus: ipsi amico non esse honestum uel laudabile: si pro-
pter ipsam rem doleat. & hic si uouerimus aliquam ratio-
nem adducemus: propter quam probemus turpe esse ipsi
amico nostro: si in dolore diutius moretur. In tertia autem
conabimur omnibus mediis: quibus nobis possibile fue-
rit: ipsum amicū a tali dolore deducere: & in gaudium
potius & consolationem inducere. In quarta uero

demonstrabimus hoc facile esse: si uoluerit amicus ad lätitiam se uertere: & ab ipso dolore discedere. In quinta uero & ultima ostendemus quantū sit ipsi amico: ad quem scribimus necessariū: ut a tali mœstitia penitus discedat: adducendo aliquā rōnem quæ uideatur ad propositum facere. Nam epistola ista est quasi similis epistolæ cōsolatoriæ: de qua superius mentionem fecimus. Et simul etiā in hoc loco: si nobis uidebitur: offeremus ipsi amico oēm operam nrām: dū possimus ipsum a tali mœstitia uel dolore remouere: & in aliquod gaudium deducere. •

Propositio.

Dissuadeat. M. Antonio Brutus in luctu tabescere propter Iulii Cæsaris interitum.

Exemplum.

Pars

Hoc est officium optimi cuiusq; ciuis Marce Antoni charissime: ut nō solum Remp. suam & bonū cōmune diligat: sed illud etiam pro uirili suā quærere: & quæsitum mirifice conseruare conetur. pro quo tutando etiam: si opus fuerit: q̄ libētissime sanguinem ipsū effundere cupiat. Quod qui facere neglexerit: uel acriter puniri debeat: & a Senatu alienus censi. Non enim laudabile est: immo turpissimū & detestandū facinus pro priuato bono publicū & cōmune spernere: ac spernēdo destruere. imo & qui hoc facere præsumpserit: pœnas luere decet: & nullum morte sua amicis luctum relinquere. Cum igit̃ propter Cæsaris internitiōnem uideam te in mœrore & luctu constitutū: nō possum nō summo opere mirari: cum præsertim te semper bonū probatissimūq; ciuem cognouerim: qui nō solum de Rep. tua benemereri studuisti: sed oēs in eam crudelissime delinquētes: tanto psecutus es odio: ut tanq̄ in matrem tuam sarnientes fuissent: eos sic tibi inimicos existimaueris. Recipe igit̃ priorem animū tuum in patriam: & pro nequissimi tyranni nece: noli tantopere cōmoueri: qui nullā uiris bonis libertatem relinquens: pulcherrimā Reip. faciem in turpissimā conuerterat. Facile nanq; est tibi uiro prudentissimo a dolore & luctu ad lätitiam potius & consolationem animum deducere: cū præcipue uideas tali occupatore extincto: pristinam iam sibi libertatem ipsam recuperasse. Cogita præ

i

ii

iii

iiii

v

terea quantum tibi hoc præsertim tempore: necessarium sit ut relicto mœrore serenissimam patriæ tuæ faciem ostendas: quæ tuis subsidiis fulta: possit aliquando ex tantis calamitatibus respirare. quod ut facilius facere possis: dabimus operam omnes nos amici tui: ut in rebus oïbus nostra officia sint tibi quolibetissime parata. Vale.

Inuectiuum genus.

Caput. xiii.

Inuectiuū genus est illud quod fit quotienscūq; personam aliquam uel amicam uel inimicā reprehendere uolumus: pro aliquo crimine sceleris uel ignoratiæ. Et huius generis species sunt duæ. Vna. scilicet. criminis: altera uero contentionis.

Inuectiua.

Criminis

Contentionis

Inuectiua epistola Criminis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: aut amicam: aut inimicam: quam pro aliquo scelere uel flagitio: siue remisse: siue exandescēter uolumus accusare. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Inuectiuam epistolam Criminis ad aliquam personam scribere uouerimus: primo scire debemus: quod si persona ipsa ad quam scribimus: est nobis amica: remissa inuectio erit dum erit: & prius uerbis asperis accusandum. deinde in bona uerba desinendū. Si uero inimica fuerit persona: tunc in tres potissimū partes ipsam epistolam diuidemus. In quarum prima beniuolentiā captabimus a persona nostra declarantes quod ad talem inuectionem nō uoluntarie: sed coacti simus impulsī: & quod sæpenumero a tali inimico laceffiti: ad ultimum usque perpeffi sumus: sed nunc amplius pati nō possumus: cū præcipue ipsius personæ uitia in alicuius damnum uerterentur: si nō essent accusata & castigata. In secunda uero rem ipsam reprehendendam adducemus: simulque rationes omnes quæ inuectioni uidebuntur accommodatæ. In tertia uero: si amica erit nobis persona: ad benignum aliquem sermonem conuertemur: ipsam monētes: ut a tali facinore desistat: quod si fecerit omnem ei operam nostram

offeremur q̄libentissime paratam. Si uero inimica erit persona: beniuolentiam iterum a nostra persona cōst. tuemus: dicentes nos amplius nolle in ipsum amicum inuehi: ne potius propter odium id fecisse uideamur: q̄ ueritatem: sed q̄ in aliud tempus cetera uolumus dicenda referuare.

Propositio.

Innehatur Cicero in Lucium Catilinam qui in patriam Remp. coniurare parat.

Exemplum.

Pars

Nihil est Luci Catilina quod me magis hac tempestate sollicitet & intolerabili pene dolore conficiat: q̄ quod & multorum sermonibus & litteris intellexi: te scilicet in patriam tuam: pro cuius deberes libertate libenter uitam effundere: coniurationem parare. quod profecto inter cetera uitia scelestaq; facinora tanto detestabilius est: quanto bonū cōmunē priuato melius nobiliusq; cēsetur. Vñ nisi me amor summus: quo in te afficior: mutuaq; beniuolētia nostra impelleret: potius mihi tacendum q̄ ad te scribēdum existimarem. uolui tamē hæc pauca ad te mittere: ut quidnam porissimū hac in re senserim apud te testatum relinquerem. Quis furor! quæ infania! quæue potius dæmētia te ad tantum scelus peragendum commouere potest! Tunc patriæ filius: uel eius membrum scelestas audebis in matrē uel potius corpus tuum manus inferre: lugentesq; pueros: lachrymantes matronas: luctuosos ciues: lugubrem Senatum: destructam Remp. deorumq; profanata poteris cernere templa! & quibus quæso oculis ista conspicias! Sed Regiam inquires dignitatē quæro: dominatum concupisco. Et quæ per deum immortalē potest esse dignitas: tali merito nomine decorāda! quis dominatus honestus: qui Reip. lachrymis: bonorumq; ciuium depopulatione paretur! Ille quidem iudicio meo est honor existimandus: illa merito dignitas appellanda: quæ in Remp. collatis meritis acquirit̄. Nihil est enim qd maioris fructus gloriæq; eē possit: nec quicq̄ ex oībus rebus humanis est præclariū atq; præstantius: q̄ de Rep. bñ mereri. Tu autē Reip. oppressione immortalē tibi laudē parare! speras! falleris (mihi crede) catilina: ac lōge decipis. uide

ne dum tibi immortalitatem quæris uitam amittas: atq; exigua hanc existimationem quâ tibi olim concitasti: foedissimo nomine deturpes ac dehonestes. Repelle igitur a te inclamentissimâ uel potius nefariâ mentem istam: ac Reip. incumbas: quæ teq; tuosq; dignis ac preciosis quidem possit muneribus dignitatibusq; exornare: ut omnibus gratus: omnibusq; iucundus existens: in dulcissime tandem patriæ sinu susceptus: diu faustus foelixq; uiuere possis. Quod si facere uolueris: ut spero & opto: omnem tibi operâ meam offero in omnibus tuis optatis libentissime paratam. Vale.

Inuectiua Contentionis.

Inuectiua epistola Contentionis est illa: quæ ad aliquâ personam scribitur cuius ignorantiam reprehendere uolumus super aliquo loco humano: super quo est nobis cum ea contentio. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Inuectiuam epistolam Contentionis ad aliquâ personâ scribere uoluerimus: cum qua nobis sit controuersia super aliquo loco studioso uel humano: & ipsius in ea re ignorantiam reprehendere uel accusare curauerimus: illam in partes tres similiter diuidemus. Et quâuis possimus ipsam epistolam dirigere ad eam personam ad quam scribimus: melius tamen est q; ipsam mittamus ad aliquem tertium: apud quem tanq; iudicem: res ista agatur. Sed utcunq; sit: in prima parte epistolæ ostendemus: sicut in superiori factum est: q; non sit officium uel consuetudo nostra in tales controuersias uenire: cum potius semper pacem & quietem amauerimus: & q; sæpenumero prouocati: ad ultimum usq; sumus perussi. Tamen dicemus: impræsentiaq; tantam esse aduersarii nostri insolentiam: quæ præcipue tendit ad honorem nostrum denigrandum: q; nullo pacto amplius tacere possimus: sed potius omnino uelimus rem istâ agere apud ipsam personam: ad quâ scribimus: ut propter bonitatem & præstantiam suam uelit super ea iudicium ferre. In secunda uero narrabimus breuiter & dilucide rem ipsam super qua est inter nos exorta controuersia: simulq; recitabimus rationes nostras: ipsas confirmando: & per oppositum rationes aduersarii

confutabimus. In tertia autem dicemus multa etiam alia nobis dicenda esse: quæ tamen dicere nolumus: ne uideamur potius odio quam ueritate faciente: eius ignorantiam accusare: rogabimusque amicum nostrum: ut super his rebus imperitiam aduersarii nostri iudicet: simulque illi commendabimus nos: & ei offeremus omnem operam nostram in omnibus paratam.

Propositio.

Inuehatur in Batillum Gellius: qui impersonale uerbum dicit numeris & personis carere.

Exemplum.

Pars

Nihil unquam a me magis alienum esse uolui: obseruandissime doctor: quam alienis detractationibus delectari: quæ profecto iniquum semper & maliuolum hominis animum præferunt: sed potius ab inimicis meis & æmulis sapissime laçessitus: ad ultimum usque perpeßus sum: ne inquinatissimis & impudentissimis eorum maledictis respondere conatus: aliquid in me simile esse ostenderem: quod me ad respondendum alliceret. Sed cum diebus istis uarias in me Batillus contumelias coniectare non cesseret: quæ non solum ad litterariam controuersiam: sed ad honoris quoque mei offensionem pertinent: statui non amplius silere: sed apud te iudicem peritissimum: huiuscemodi controuersiam agere. Clamitat ignorantissimus iste nebulo: uerbum impersonale numeris & personis carere: cum impersonale a personarum carentia præcipue dicatur: nec sibi aliquo pacto persuadere potest impersonali uerbo numeros & personas accidere: quod licet multis possem rationibus & auctoritatibus approbare: unam tamen potissimum adducam: quæ inter ceteras facilior existimatur. Certum enim est uerbo personas & numeros accidere: accidentia autem non communia: sed propria sunt uniuscuiusque partis orationis: ita quod omnibus speciebus sub suo genere contentis convenire debent: ut Prisciana placuit: ergo numerus & persona etiam uerbo impersonali accident: uel impersonale uerbum non erit. sed cum impersonale uerbi species sit: relinquetur ipsum etiam numeros & personas habere. Nec obstat eius denominatio: quod scilicet a personarum carentia impersonale dicatur: nam sicut mutæ dicuntur linteæ: non quod omnino uoce careant: sed quod ad similitudinem

nam ceterarum litterarum sine tanquam mutae: cum uocem minime
mam habeant: ita impersonale dicitur: non quod sine personis
sit: sed quod ad similitudinem personalis: illas distinctas habent
iii tis: sit tanquam sine personis: cum eas confusas habeat. Plures
quidem & alias possem huiusce ignorantissimi hominis in
eptias scribere: quas debita opera praetermittere statui: ne il
las carpendo odiose potius quam ueridice id facere uiderer. Tu
igitur super his rebus sententiam feres: qui latinitatis nostrae
lumen existis: & me tibi commendatum habebis: cui ego om
nem operam meam offero in omnibus notis tuis quamlibet
sine accommodatam. Vale.

Expurgatiuum genus. Caput. xiiii

Expurgatiuum genus est illud: quod fit: quotiens
cumque aliquid nobis obiectum expurgare uolumus
uel cum circa rem aliquam: quam nobis posset oppo
ni: expositionem nostram exponere conamur. Et
huius generis species similiter sunt duae. Una scilicet crimi
nis: altera uero contentionis.

Expurgatiua Criminis Contentionis

iii Expurgatiua epistola Criminis est illa: quam ad aliquam personam
scribit: amicam uel inimicam: a qua fuerimus aut remisse aut
excandescenter pro aliquo scelere uel flagitio accusati. Cuius
ius quidem epistolae talis est regula.

Regula.

Si Expurgatiuam epistolam Criminis ad aliquam personam
scribere uoluerimus: primo scire debemus quod ista epistola
dupliciter fieri potest. Uno scilicet modo remisse: & altero
excandescenter. Remisse scribit haec epistola: quando apud
amicum nos uolumus excusare: pro aliquo crimine: cuius etiam
ipse nos remisse insinuauerit. & tunc haec epistola potius ex
cusatoria dicitur. Excandescenter autem haec epistola scribitur
quando aut apud inimicum nos defendere uolumus ab ali
quo crimine obiecto: aut apud aliquam tertiam personam: quod
usitatus est. Sed quocumque modo fiat ipsa epistola: eam in tres
potissimum partes diuidere solemus. In quarum prima: per ali
quam rationabilem causam: aut ueram aut saltem uerissimilem

nos excusamus ab eo crimine: quod fuerit obiectū dicentes aut hoc non esse uerum: quod ab ipsa persona scribatur: aut per imprudentiam uel ignorantiam & nō maliciose id fecisse: quod nobis uitio ascribitur. In secunda uero aut remisse aut excaudescenter: sū epistolæ missæ naturā: ipsam personam ad quā scribimus: uel tali uel alio uitio criminabimur: dicentes q̄ boni uiri officium est: anteq̄ alios reprehendat: seipm̄ inspicere: ne cæcus cæcum illudat. In tertia aut̄ & ultima: si remissa fuerit epistola: promitemus amico nostro: in tale crimen amplius nō esse lapsuros: simulq̄ cohortabimur eum: ne & ipse in talem culpam incidat cuius ipsum accusauerimus: quia eodem illum crimine condemnabimus: cui etiā offeremus oēm operā nostram in omnibus suis optatis merito paratam. Sed si excaudescens fuerit epistola: cohortabimur personā illam ad quā scribimus: ut deinceps a detractione desistat: quia si quæ uult: dicere perrexerit: quæ nō uult fortasse audiet. Vel si ad tertiam personam scribatur epistola: possumus similiter inimicum admonere: ut a maledicendo se abstineat. deinde excusabimus nos: si contra uiri boni officium inimico detraxerimus: dicentes: q̄ hoc ex iniquitate nō fecerimus: sed potius ut suis maledictis finem aliqñ imponeremus. **Propositio.**

Expurget se. L. Catilina a coniurationis crimine: cuius fuerat a Cicerone insimulatus. **Exemplum.**

Ea semper fuit conditio mea patres cōscripti: ut maliuolos penitus homines: alienaq̄ famæ sœuissimos obrectatores abhorrerem: nihilq̄ magis uiro bono detestabile existimarem q̄ mordaci quodam liuore aliena carpere ac lacerare: hacq̄ tam diu in sententia permansi: q̄ a pleriq̄ sapenúmero lacesitus: ad ultimū usq̄ perpeffus sum. Sed cum diebus istis ab inuidissimo huiuscemodi rabula: omniūq̄ bonorū inimicissimo: assiduīs obrectatōnibus prouocatus sim: dissimulaui quoad potui: ne si maledictis oībus respōderem: in idem procacitatis uitiiū incidere: quod impudentissimus iste scurra nō erubescit: cū tm̄ adhuc quotidianis me cōuitiis suis lacerare nō desistat: bona cum ur̄a uenia p̄res conscripti

Pars

i

in uocem tandem erumpere statui: atq; uno (ut aiunt) labore: duas erumnas soluere: & maledictis scilicet carnificis hu-
 ius respondere: & eius uobis scelestissimā conditionem ape-
 rire: quo manifestius scire possitis: quantū sit eius callidissi-
 mis dictis fidei adhibendum. Exclamat bonorum omnium
 inuidissimus iste calumniator: Catilinam bonum optimūq;
 ciuem in patriam coniurasse: quæ quondam nō opibus so-
 lum: sed & sanguine proprio a suis semper progenitoribus
 seruata est. Exclamat inquilinus contra Patricium: rem scili-
 cet publicā suam: suam inquā: cuius ab urbe condita ad hæc
 usq; tempora membrū semp extitit: destruere conari: tanq̃
 alter alteri inter se corporis artus rebelles essent. Huic ne
 sceleri Patres conscripti credendum censeatis: qui tanq̃ com-
 perta foret hæc coniuratio in coniurationem inuehitur: q̃ ia
 quæso coniectura: quibus signis: quoue mouente id perci-
 pere potuit: nisi fortasse suorum cōscientia scelerū. quod in
 se uidet delirus senex in aliis suspiceret: qui nullum unq̃ bo-
 num ciuē amare potuit: sed omnibus semper insensus: die
 noctūq; insidias parare cōtendit: quo se omnibus uilissimus
 arpinas præferre possit. Videte quæso patres cōscripti: quā-
 tum sit huic pessimo uiro fidei adhibendum: ut aliquātiſper
 ii ad eius scelesta facinora me conuertam. Nuper enim eū
 albis pedibus hanc se in urbem contulisset: ac inani quadā
 eloquentia sua fretus: pauperrimorū in se animos conuertis-
 set: suis adeo eos illecebris spoliavit: ut nihil ipis amplius re-
 liquū fecerit. Hinc ex iopia subito ī maxias diuitias dolose
 excreuit: hinc domus. hinc agri. possessiones. serui. clientes:
 q̃ omnia tam cito sibi parare nō potuisset: nisi insidiis: qbus
 abundat: pauperrimæ plæbis bona surripuisset. Ex hac igit̃
 foedissima opulētia tanta supbia excreuit: ut Patricio quoq;
 ordini insensus: non illi solū molestus esse: uex etiam eum
 iii pro uiribus destruere conetur. Attingerem profecto reli-
 qua nefanda huiusce nebulonis facinora: & plurima quidē:
 nisi benignissimas aures uestras tali cōmemoratione offen-
 dere dubitarem. uidi enim grauius auditorū animos offen-
 dere: qui aliena flagitia aperte dixere: q̃ eos qui cōmisere.

proinde ea dedita opa subtricebo: uŕm tñ est res istas a quo
año cognoscere: ac ciuē uŕm ab huiusce rabulæ insidiis libe-
rare.

Expurgatiua Contentionis.

Expurgatiua epistola Contentōnis est illa: quæ ad aliquam
personā scribitur: a qua reprehensi fuerimus super aliquo lo-
co humano: super quo fuerit inter nos contentio. Cuius epi-
stolæ talis est regula.

Regula.

Si Expurgatiuam epŕlām Contentionis ad aliquam perso-
nam scribere uoluerimus: a qua fuerimus reprehensi super
aliquo loco: super quo inter nos fuerit aliqua controuersia:
Scire prius debemus: q̄ ut plurimū talis epistola scribit̄ ad
aliquam tertiam personam: prout epistola superior: apud
quā huiuscemodi controuersia tractat̄: sed nihilominus po-
test ad ipsam personam propriam dirigi: ad quā scribere in-
tendimus. Sed utcūq; sit epŕla ista similiter in tres potissimū
partes diuiditur. In quarū prima faciemus prius exordium
declarantes qua causa simus incitati ad respondendum illi:
ad quem scribere uolumus: uel de quo loqui intendimus: &
q̄ licet nō sit nostra consuetudo altercari: & præcipue cum
hominibus malis & ignorantibus: tamen ne tacendo uidea-
mur consentire suis detractionibus: uoluerimus illi respon-
dere. Et tunc adducemus ratōnes aduersarii nostri: quas ipse
scripserit: & illas confutabimus prout melius poterimus. In
secunda uero parte: ex opposito demonstrabimus aliquam
ignorantiam aduersarii nostri: quæ omnibus sit manifesta:
& tñ cum omni moderatione conabimur in ipsum inuehi:
ostendentes eum penitus esse litterarū omnium uel rerum
expertē. In ultima autē dicemus: q̄ licet plurā essent de tali
homine dicenda: quæ ipsius ignorantiam apperuissent: tñ
nolumus ea oīa recitare: ne uideamur potius propter odiū:
q̄ propter rei ueritatem: in ipm inuehi: simulq; dicemus nos
uoluisse hunc amicū nostrum tanq̄ rerum istarū iudicē con-
stituire: ut ipse intelligat: qua causa fuerimus ad scribendū
incitati: cui etiam offeremus omnem operā nostrā in om-
nibus eius amici uotis q̄libētissime paratā & penitus ac-
cōmodatā.

Propositio.

Pars Expurget se Battillus ab ignorantia: cuius fuerat accusatus a Gelio. Exemplum.

- i Accusatus a Gelio sapennumero ignorantia: doctor excellentissime: nō solum super quibusdā humanis locis: in quibus iam per multos dies inuicē disceptauimus: sed fere super omnibus quæ doctum uirum intelligere decet: licet ingratiss in hanc (ut ita dixerim) sanguinariam palestram descendam: non possum tamen differre: quin respondeam: ne s̄m Publii Mimographi sententiam: ueteres ferendo iniurias: nouas inuitem: & profecto nihil mihi gratius est q̄ corā excellentia tua huiuscemodi controuersiam agitari: quæ & totius humanitatis & utriusq; uirtutis lauream consecuta est. Accusat me simplicissimus iste nebulo q̄ uerbum impersonale dixerim numeris & p̄sonis deficere: tanq̄ rem falsam: & ab omni penitus ueritate semotā. nititurq; hoc Prisciani auctoritate probare: dicentis ideo personas & numeros impersonali accidere: quia accidentia generalia debent esse omnibus suis speciebus. Cui licet respondere nō deberē: tanq̄ ignaro & rudissimo uiro: tamen uolo ips̄m liberalitatis meæ participem fieri: eiq; declarare: quod hactenus percipere non potuit. Accidentia duobus modis accipiuntur: scilicet proprie & cōmuniter. Si propria dicimus esse accidentia uerbi tunc uerum est q̄ omnibus suis speciebus cōuenire debent & hoc modo uerbum impersonale numeros & personas habebit. Si uero cōmunia tunc uerbum impersonale: ut a personali distinguat: numeris (ut ego existimo) & personis carebit. Hoc uolui ipsi condonasse munus. Sed in reliquis cū tali uiro silentium potius: q̄ orationem mihi statuo laudabiliorē. nō enim mihi esset honori cum tali uiro diutius contendere: qui etiā prima grāmaticæ rudimēta ignorat: quiq; nihil unq̄ de se boni præstitit: nisi plagiaro quodam furta multa: etiam enormiter elaborata: quæ omnia si narrare uellem: uiderer potius ex maliuolentia q̄ rei ueritate in ips̄m inuehi. Dimittam igitur quod dicendum erat: in aliud tempus apperiedum si me lædere perseverabit: tua tamen præ-
- ii
- iii

stantia bene cognita utriusq; sentētia sapientissimū : ut eius moris est: iudicium feret: cui me in omnibus uotis suis offero paratissimū. Vale.

Domesticum genus. Caput. xv.

Domesticum genus est illud quod fit cōiter qñ de rebus nostris domesticis ac familiaribus aliquem amicū admonere intendimus. Et huius generis species sunt duæ. Vna scilicet de proprio statu: altera uero de negociis.

Domestica

De proprio statu

De negociis

Domestica eplā de proprio statu est illa: quæ ad aliquā personam scribitur: quā de salute aut ægritudine nostra uel aliena admonere uolumus. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Domesticam epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uoluerimus: quam admonere intendimus de nostra uel aliena salute aut ægritudine: illam in tres partes diuidere debemus. In quarū prima fin consuetudinem Ciceronis: solemus istam uel ei similē clausulam apponere Si uales bene est: ego quidē ualeo. In secunda uero recitamus dilucide ac breuiter: uel salutē nostrā: uel salutis reparationem: si ægroti fuerimns: uel forte etiam ægritudine aliquius amici uel cognati nostri: & quo pacto se in principio ægritudinis habuerit: & tandem quibus mediis sit liberatus semper in omnibus his deo gratias agentes qui sic fieri uoluerit. Vel etiam si casus acciderit: scribemus de conditione nostra uel in paratis opibus: uel in dignitate quæsita: ita ut uideamur de his rebus amicū admonere: qui uel latere uel dolere debeat de utraq; fortuna nostra. In tertia autē & ultima solemus apponere huiuscemodi clausulas. Vale: & me ames ut solitus es: uel & me non diligas sed ames: quia ita me dii ament: ego nō solū te diligo sed obseruo. Possumus etiam si uolumus: ante tales clausulas addere operæ nostræ in omnibus oblationem: quemadmodum in omnium ferme epistolarum fine seruatur.

Propositio.

Admoneat Curius Scipionem de salute sua: quam post gra-
uem ægritudinem reparauit. Exemplum.

- i Si uales bene est: ego quidē bonitate dei optimi in hūc usq;
ii diem satis ualeo: & conualescere incipio. Miratus es fortas-
se Scipio: q̄ cū semper antea creberrimas ad te litteras da-
re solitus essem: nullas tamen iam multis diebus dederim:
& forte negligentiam in me ueritus me negligentia crimi-
nis insimulasti. Quod ut tibi huiusce rei causam aperiā: non
negligētia factū esse scias: sed ægritudine potius & morbo
impediente: qui cum me diebus exactis exasperata cuiusdā
febris paroxismo occupasset: in tantā debilitatem corporis
deduxit: ut uix mihi spūs ipse superesset ad uitā: unde despe-
ratis rebus: cum iam animā deo: miserrimaq; corporis mē-
bra medicis cōmendassem: expectabā pauperrimus homo
ultimā horam: qua mihi ex hoc mūdo migrandū esset. Sed
uolente deo: cuius benignitate cuncta reguntur: nō sine tñ
magna difficultate: & numerosa pecunia: sum in pristinam
salutem restitutus: debileq; quondam corpus respirare cæ-
pit: speroq; indies melius conualescere. Hac igitur ægritu-
dine impediente: non potui officio in te meo satisfacere:
quod tñ nunc restituta salute exequi uolui. Te igitur nunc
admoneo: me satis saluū esse atq; incolumē: indiesq; melius
habitu: necnō percupidū esse de statu tuo oīumq; tuorū
aliquid p̄cipiēdi: quos oēs fauste fœliciterq; ualere semp ex-
opto: quibus etiā me offero in oībus paratum. Vale: & me
ut facis ama: ualitudinemq; tuam cura diligenter.

Domestica de negociis.

Domestica eplā de negociis est illa quæ ad aliquā personā
scribit: quā familiariter de negociis nostris admonere uo-
lumus. Cuius eplæ talis est regula.

Regula.

Si Domestica eplā de negociis ad aliquā psonā scribere
uoluerimus quā admonere cupiūs de successiōe alicuius fa-
miliaris negocii qd ad nos uel ad ipsam pertineat: illam siltē
in partes tres diuidemus. In quarum prima clausulam ali-
quam superiori similem ponemus: quia istæ clausulæ maxi-

me sunt cōmunes ad huiusmodi epistolas incipiēdas. In secunda uero subito ad negotiorum nostrorū narrationem accedemus: ea breuiter dilucide & aperte narrantes: nihil tamen pratermittentes quod ad ipsam rem facere uideatur. In tertia autē conclusionem nostram faciemus: dicentes q̄ uoluerimus ipsum amicum de tali negotio admonere: q̄a scimus utranq; fortunam nostram illi esse cōmunem propter amorem & beniuolentiā qua in nos afficitur: simulq; adiungemus cōmunes clausulas finales: offerendo scilicet operam nostrā ipsi amico paratam: & addēdo similes clausulas prioribus: qualis est ista. Vale: & me toto corde peramemes: ego enim (ne mentiar) te mihi charissimū habeo.

Propositio.

Admoneat Lucilium Valerius de familiaris negotii sui expeditione. Exemplum.

Si uales bene est: ego quidem ualeo & te quoq; ualere cupio. Scio me tibi hodie Lucilli charissime: tanto iucundior rem nuntium esse laturum: q̄to maior est amor & beniuolentia in me tua: quā utranq; semper existimauit fortunam nobis esse cōmunem. Exagitata tandem: & per aduersarios meos uariis calumniis in longum deducta causa mea: quā diebus exactis me sapissime male habebat: ac animū meū diuersā trahens: non minus timoris q̄ sollicitudinis afferebat: demū calendis Martiis: summo cum omnium applausu ciuium: ab æquissimis iudicibus: ex sententia nostra fuit expedita: aduersariiq; nostri etiam maximo clamore conuictioq; iactati ac penitus repulsi. Qua in re tam diis immortalibus: q̄ etiam amicorū humanitati: qui mihi benignissimas tulere suppetias: perpetuam scio me gratiam debiturum.

Ab omnibus igitur quas quotidie molestias patiebar liberatus: tranquillū quietūq; animū meū deinceps ad ea penitus studia nostra reducam: quibus secundæ res ornantur: aduersæ adiuuantur: referamq; me ad eum cōsuetudinis nostræ iucundissimū fructum capiēdum: quo antea utriq; nostrum p̄frui licebat: ut mihi uoluptatem & gaudium: tibi uero nō minus solatii adiungam: cui etiam omnem operam

Pars

i

ii

iii

nicam offero: in omnibus optatis tuis quolibetissime paratam. Vale: & ualitudinem tuam cura diligenter: ac mutuo: ut facis: diligas.

Commune genus.

Caput. xvi

Commune genus est illud quod fit quotiescunque ad amicum scribere uolumus: ut eum per litteras nostras uisitemus: etiam si nihil accadat: quod scribendi materiam praestet. Et hoc genus similiter in duas species diuisum est. Quarum una est de proprio statu. altera uero de negociis.

Communis

De proprio statu

De negociis

Communis epistola de proprio statu est illa: quae ad aliquam personam scribitur: quam licet nullum nobis argumentum scribendi datum sit: tamen per litteras uisitare uolumus: & pro ipsarum argumento de nostra tantum salute: illam admoneamus. Cuius epistolae talis est regula.

Regula.

Si Communem epistolam de proprio statu ad aliquam personam scribere uoluerimus quam per litteras nostras uisitare intendimus: & tamen nullum est nobis scribendi argumentum relictum: illam in tres potissimum partes diuidemus. In quarum prima a persona nostra beniuolentiam captabimus: dicentes quod licet nulla accadat nobis materia: propter quam sumus incitati ad scribendum ad ipsum amicum: tamen propter beniuolentiam & amore quo in ipsum afficimur: non possumus desistere a scribendo: tum ut ipse ex litteris nostris aliquam uoluptatem capiat: tum ut ex eius responsione: nos similiter iucunditatem percipiamus: cum praecipue nulla sit res quae magis absentes amicos praesentes facit quam epistola. In secunda uero declarabimus ei salutem nostram: similiter de eius salute aliquid scire cupientes: quam deum rogabimus perpetuam esse & felicem seruari. In tertia autem rogabimus ipsum amicum ad quod scribimus: ut uelit saepissime nos litteris suis uisitare: ex quibus intelligamus de eius statu & salute: & ex tali intelligentia iucunditatem capiamus. Cui etiam: ut in aliis epistolis fieri consuetum est: offeremus omnem operam.

nostrā in omnibus suis optatis q̄libentissime accōmodatā.

Propositio.

Scribat ad Ciceronem Curio:illum de salute sua:ac omniū suorum certiore faciens.

Exemplum.

Pars

Licet nullum mihi scribendi argumentū datum sit: suauissimē me Cicero: quo potissimum diebus istis uti possim: ut ad te aliquid scribam: quia neq; in publicis: neq; in priuatis negociis nostris nihil sane noui in hunc usq; diem euenit. Est tamen tantus amor & beniuolentia: qua in te afficior: ut nullum unq̄ possim uel minimū nūntium praterire: quem ad te peruenitur putē: cui litteras meas ad te nō tradam: ut iis perlectis talem inde iucunditatem capias: qualē ego quoq; percipio cum tuas litteras uideo. Cum igit noster Phania sit propediem hanc in ciuitatem profecturus: ut quibusdam negociis suis finem imponat: statui has ei ad te litteras dare ex qbus intelliges: me dei bonitate & clementia cū omnibus meis saluū esse atq; incolumē: quod etiam de te: tuisq; omnibus scire desidero: nam profecto nihil mihi carius accidere potest: nihil gratius: nihilue iucūdius: q̄ de te & tuo foelici statu: ac secūda fortuna itelligere: is enim amor hoc me facere cogit: quo ab ineunte ætate uterq; nostrū deuinctus est. Quem ut diutius integrū & perpetuū seruare possimus: te rogo: ut etiam me aliquñ tuis litteris inuisere uelis: ut resarcita hac consuetudine nostra per litteras: quæ interuallo locorum ac temporum: uidetur aliquantulum labefactari: possimus simul beatam uitam ducere. Quod ut sapius facias: te rogo atq; oro: cui etiam: ut semper feci: omnem operam meam offero: in omnibus optatis tuis q̄libentissime me paratam. Vale.

Communis de negociis.

Communis epistola de negociis: quæ etiam uulgaris appellatur: est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: ad quam similiter: cū nullū scribēdi argumētū reliquū sit: lras tñ pro cōfirmatione amicitiaē nraē scribere uolumus & de aliq re occurrēte: q̄ tñ ad nos nō ptineat ul' pauci sit momēti: ipsam certiorē reddere cupimus. Cuius eplæ talis est regula.

Regula

Si Cōmunem epistolam de negociis ad aliquam personā scribere uouerimus: quā licet nullum sit nobis datum scribendi argumentum: tamen pro confirmatione amicitiae nostrae: uolumus de aliqua re occurrente certiore facere: aut de nouitate uel negocio aliquo: quod tamen ad nos nō pertineat: illā in partes tres similiter diuidemus. In quarū prima: qua causa potissimū ad scribendum incitati simus: per exordium quodpiā declarabimus: ostendentes: quod licet nulla nobis occurrat materia: quae necessario nos ad scribendum impellat: ut tamen absentem amicum per litteras uisitemus ad amicitiam confirmandam: quae aliquantulū propter diuturnam absentiam uidetur labefactari: uolumus ad ipsum amicum lras nostras dare: quibus perlectis: talem incunditatem ipse recipiat: qualē nos ex suis lris recipere solemus. In secunda uero amicū nostrum accommodatis uerbis saluabimus: & si quid forte diebus ipsis noui acciderit: illud breuiter dilucideque ei narrabimus: ut uideamur etiam nobis curae esse: amicū ipsum reddere certiore de aliquibus rebus: quae nouiter in ipsa ciuitate uel regione acciderint: quia ut plurimū oēs sumus facile inclinati ad noua intelligenda. In tertia autē nos oīa quae nostra amico offeremus: quēadmodum in aliis eplis fieri consuevit: nosque illi cōmendabimus: rogātes quod ceteris quoque amicis nostris nostro nomine salutes uelit impartiri.

Propositio.

Scribat ad Sempronium Lucilius: de rebus occurrentibus illum certiore faciens.

Exemplum.

Pars

i Licet ad te antea nullas dederim litteras: Semproni charissime: id nō causae fuit: quod tui obliuionem caperim: sed ea potius: quae alios similiter a scribendo retinere solet: quia scilicet nullum mihi scribendi argumentū dabatur: quo te litteris meis reuifere incitarer: Nunc autem dante se scribendi oportunitate: has breues statui ad te mittere quibus primū nos omnes saluos superstitesque in hunc usque diem tibi esse significo: ea potissimū dei bonitate concedente: quae cuncta mortaliū negocia disponit & moderatur: cuius etiā maiestatem exoro:

ut de te quoq; ac omnibus ~~uis~~ idē sentire possim: quos om-
nes semper diuq; faustos cupio foelicesq; futuros. Haec aut̃ ii
argumentum potissimū: quo nunc praeipue ad scribendū
incitatus sum h̃mōi esse scias. Cum enim Iasonis: uiri prae-
pui ac singularis & nō īmerito iure consultoꝝ principis: fa-
ma compulsus: ex patria mea in urbem Patauinā me contu-
lerim: ut eo legente: ad Cæsareum ius aditū impetrare pos-
sem: iisq; maxime codicibus indigcam: qui (ut fama refert)
isthic Venetiis apud publicos impressores abundāter repe-
riuntur: te pro uiribus meis exoratū uelim: ut iuris ciuilis te-
xtus: cum Bartholi diuinis cōmentariis: meo nomine eme-
re cures: ad meq; fideli uelis nuncio transmittere: scribasq;
quid potissimū pecuniæ exposueris: nam per eundem si uo-
lueris nuntium: eam tibi remittendam curabo: habebōq; ti-
bi gratias īmortales: qui sic necessitati meæ operā tuam be-
uigne prastiteris. Bene uale amicōꝝ optime: & me non iii
diligas: sed ames: atq; Antonio Cornelio nostro meo noīe
plures salutes dicitō: ceterosq; amicos omnis nostris uerbis
plurimū salutato: quibus omnibus: & tibi imprimis: omnia
mea bona: meq; imprimis ipsum: & cōmendo & trado atq;
dedo. Iterum Vale.

Iocosum genus. Caput. xvii

Iocosum genus est illud: quod fit: quotienscūq;
iocose & familiariter ad amicos: animi causa ex-
citandi scribere uolumus. Et huius generis spe-
cies sunt duæ. Vna scilicet de se: altera uero de
alio: uel de tertia uel secunda persona.

Iocosa

De se De alio.

Iocosa epistola de se est illa: quæ ad aliquam personam scri-
bitur: cum qua familiariter iocari uolumus super aliqua re
quæ in persona nostra acciderit. Cuius epistolæ talis est re-
gula.

Regula.

Si Iocosam epistolam de se ad aliquam personam scribere
uouerimus: cum qua familiariter iocari cupimus in perso-
na nostra: illam potissimū in tres partes diuidemus. In qua

rum prima aut uere : aut uerisimiliter declarabimus aliquā rem ridiculam uel iocosam: quæ nobis acciderit: & penitus ad earum rerum propositū faciat de quibus postea dicturi sumus: ita ut amicū ipsum ad risum incitemus: quia nulla est epistola familiarior ista: quæ sæpenumero etiā in rebus grauius & arduis aliis epistolis admisceri solet: ut dicemus in epistola mixta. Sed in secūda parte epistolæ oportebit nos a talibus iocis subito redire ad rem seriā: ne nimium iocando histriones esse uideamur. In tertia autem sēcūda consuetudinē aliā epistolæ offeremus amico nostro oēm operam nostram: in omnibus suis optatis libentissime accōmōdatam. Sed scire debemus: quod istud genus epistolæ potius est mixtum q̄ simplex: quia sēper inter alias epistolæ clausulas solemus huiusmodi potius iocos miscere: q̄ simpliciter totam eplām iocosam scribere.

Propositio.

Iocetur Fabius cū Antonio: qui uerebat̄ ip̄m in exercitu cōtra hostes potius timidū q̄ fortem futurū.

Pars Exemplū.

- i Non miror Antoni: si in hoc acerrimo bello: quod contra Parthos suscepimus: me potius timidum q̄ magnanimū futurum uereris: quia soleo ego nunq̄ matutinū bellū inchoare: nisi prius optima facta sentatione bene dormierim: ut fiant uires tanto robustiores: hac adiuuante quiete: q̄to prius propter laborem fuerāt imbecilliores effectæ: & tamen ad huc euigilans uix stare possum quid tibi forte talem timendi causam præbet. Sed ne amplius hanc imbecillitatē meā uerearis: addam intentioni meæ bonū maruissū: optimasq̄ casei crustas: quas Gerardus Veronensis medicus noster de uorare solebat: cū longū pedibus iter aggrediretur: ut consolidatis pedū basibus: nihil tibi de me sit reliquum timoris
- ii Sed cupio tecum coram iocari. Illud uelim intelligas: expeditionem mihi istam tantæ curæ esse: ut per decem mōrtalem: etiam ciborum quandoq̄ oblitus sim: ut Reip. utilitatem curare possim: quam tamen diebus istis tanto sudore consecutus sum: ut in aciem milites sæpius educens: nō ob

scire demonstraui: quid patriæ pietati debeat: & quid
de me deinceps sperandū sit. Quod ego nunc ad te nō scri
bo: quia paucis post diebus ad Senatum super hac re litte
ras publicè mittam. Tu interim bene ualeto & deum exo
ra: ut res ad uota succedant: quia nunq̃ Reip. operam meā
negabo: etiam si mihi millies moriendū esset. Iterum bene
uale: & me scito: sicut antea semper in oībus uotis & iussis
tuis esse q̃paratissimū.

iii

Iocosa de alio.

Iocosa epistola de alio est illa: quæ ad aliquā personam scri
bitur: cum qua similiter domesticè iocari uolumus: super ali
qua re: quæ in persona aliena acciderit. Cuius epistolæ talis
est regula.

Regula.

Si iocosam epistolam de alio scribere uoluerimus ad aliquem
amicum: cū quo iocari intendimus super aliqua re: quæ nō
in persona nostra sed aliena contigerit: illā similiter in tres
partes diuidemus. In quæ prima uero uel ficto: sed uerifi
mili tñ ioco: aut in eam personā inuehemur: ad quam scri
bimus: aut in aliquam aliam: de qua scribere intendimus:
dūmodo talis iocus sit ad eas res accommodatus: de quibus po
stea in ipsa epistola mentionē facere intendimus. In secun
da uero subito similiter ad rem ipsam seriam conuer
temur: ne nimium fabulosi esse uideamur: narrabimusq̃ ea
quæ a nobis scribenda erant: ipsa cū supioribus adaptando
ne uideamur diuertere ab eo: quod supius dixerimus. In ter
tia aut utemur cōmunibus clausulis quæ solēt in domesti
cis epistolis ad amicos scribi: quia hæc epistola iocosa etiā
cum domesticis aliquā numerari solet: quāuis ut diximus po
tius habeat naturā mixtam q̃ simplicem.

Propositio.

Iocetur Quintilius cum Valerio: qui raras ad eum litteras
dare solitus est.

Exemplum.

Consideranti mihi diebus istis Valeri charissime: q̃ negli
gēs in scribēdo fores cum nullas adhuc post discessum tuū
mihi lras dederis: facile illa icidebat suspicio: in quā et Bil
bilitanus sæpius uates icidere solebat: cum clientulū nihil

Pars

i

- ii patrono porrigētem: chyagra laborare suspicabatur. Ego quidem te semper antea adeo in scribendo diligentem cognoscebam: ut quem tecum conferre possem: haberem profecto neminē: nunc aut cum nullas amplius ad me lras te dare uideam: & ad eum præcipue qui maxime ipsarū periculus ē: nō possum nō suspicari: te ī chyagra fortasse morbum incidisse: qui manus tuas: quondā ad scribendū promptissimas: tardiores efficiat. Quod si uerum est (ut opinor) aut Aesculapiū cōsulas: qui te ab infesta huiusmodi ægritudine liberet: calamūq; tibi nūc grauem: facilem deinceps reddat: uel si omnino īcurabilis est hæc ægritudo: quod manibus facere nō potes: id saltem pedum officio perficias.
- iii Sed cupio tecū corā iocari. Illud mihi q̄gratissimū feceris: si post ista negocia tua: quæ animū tuum diuerse trahunt: scripias ad me lras miseris: qbus & de tua īprimis salute: & de his quæ isthic agunt: certior fieri possim. Nosti enim aīum mentem studiūq; meum: in his præcipue pernoscedis: quæ ad Remp. attinent. Quod si me crebro certiorē reddes: nīhil est: quod a te magis hoc tempore impetrare contendā. Ego quoq; in huiusmodi scribendi genere te saturare spero: præsertim si studium meum nō aspernaberis. Vale igit: & si quid est quod mea tibi opera prodesse possit: utere cū uolueris. ecce me tibi ad omnia optata tua libentissime paratum.

Cōmissium genus.

Caput. xviii

Omissium genus est illud: quod fit quotiens cūq; ad aliquam personā scribere uolumus: cui super negociis nostris expediendis: mandatum aliquod dare intendimus. Et huius generis similiter species sunt duæ. Vna scilicet generalis: & altera particularis.

Commissua

Generalis

Particularis

Cōmissua epistola generalis est illa: quæ ad aliquam personam scribitur: cui generaliter super omnibus negociis nostris in aliqua regione uel ciuitate expediēdis generale mādatum dare uolumus. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Commissiuam epistolam generalem ad aliquam psonā scribere uoluerimus: cui super omnibus negociis nostris: tā particularibus q̄ generalibus: in aliqua regione siue ciuitate tractandis: uolumus generale mandatū: uel cōmissionē dare: illā in partes quatuor principaliter diuidemus. In quarū prima prius tanq̄ per exordiū beniuolentiam captabimus a psona ad quam scribimus: ostendentes q̄tam fiduciā habeamus in ipsa: propter fidē & integritatē suam: q̄ bene tractabit ipsa negocia nostra: quā ei uolumus cōmittere. deinde ponemus speim: quā habeamus in ipso amico: q̄ propter amorē & beniuolentiam: qua in nos afficitur: bñ & diligenter oīa tractabit. In secunda uero negocia nostra narrabimus: cuiusmodi sint: & cum quo & ubi pagenda: ut sciat ipse amicus noster: quid potissimū nostra causā exequi debeat. In tertia autē ponemus auctoritatem quā tali amico tradere uolumus super ipsis negociis ptractandis cū omnibus clausulis: quā uideantur esse necessariae ad forenses causas peragendas. In quarta uero & ultima ponemus gratificationē nostram: dicentes nos uelle ea firma tenere: quā per ipsum amicum nostrū fuerint in talibus negociis nostris expedita adiungentes aliquā pœnam uel obligationem bonorū nostrorū: prout nobis magis uidebitur & ipsis rebus & amico conuenire. Addentes deinde diem & annum: quo tales lītæ scriptæ fuerint: cum titulo aut signo consueto.

Propositio.

Committat Scipioni Cicero uices suas in omnibus negociis suis Romæ peragendis.

Exemplum.

Pars

Nihil est tam arduū: tamq̄ difficile Scipio charissime: quod i ego tui causā nō libenter subirem: quia sic amor & beniuolētia nostra postulat & requirit. Vnde efficiū ut de te quoq̄ nō minorem fiduciā habeā: q̄ in omnibus negociis meis peragendis: in qbus mihi possis operam tuam præstare: illā fidelissimā exactissimāq̄ a te expectem. Quapropter cum multa mihi sint hac in ciuitate negocia pagenda: quā ego nunc potissimū expedire nō possum: cū regēdæ huius pro-

e

uincie pondere sim impeditus: statui ea tibi cōmittere: ut quæ
præsens omnia facilius agere potes: ea cōmodius expedias
In quorū omnium peractione: ut nemine obstante: uicem
ii & auctoritatem meam subeas: per præsentes litteras te me-
um procuratorē ac nunciū specialem constituo. Et specia-
iii liter super ea causa: quæ mihi est cū Marco Antonio in cō-
trouersia: quam etiam credo tibi notissimā esse. Generali-
ter uero ad omnia negocia mea: tam isthic Romæ: quā etiam
alibi meo nomine tractanda: ad uocandū quemcūq; opus
erit in iudiciū: & super ipsis negociis libellos producen-
dos: testes & instrumenta: & si ab aduersario uocatus fueris
ad respondendum: & meo nomine obiciendū: ad lites con-
testandas & earū sententias audiendas: ad appellandū & ap-
pellationes prosequendas: & generaliter ad omnia pagen-
da: quæ merita causarū exigūt & requirūt. Super quibus rebus
do tibi oēm auctoritatem & potestatem: ut eas agere & tra-
ctare possis: ac si ego ipse personaliter adessem. Promittēs
me omnia & singula: quæ per te in his negociis meis gesta
fuerint grata & rata habiturū: sub obligatione omniū bono-
rum meorū. Tibi igitur oēm causam cōmendo: meq; ipsum
tibi trado & dedo: cui uolo omnem operam meam quā liben-
tissime esse paratam. Vale. Ex Gymnasio Atheniensi Ca-
lendis Ianuariis olympiadis ducentessimæ anno tertio. Ego
M. Tullius Cicero propria manu scripsi.

Commissiua Particularis.

Commissiua epistola Particularis est illa: quæ ad aliquam
personā scribitur: cui particulariter super aliquo tantū nego-
cio nostro peragendo uices nostras credere uolumus. Cuius
epistolæ talis est regula.

Regula.

Si Commissiuam epistolam particularem ad aliquā perso-
nam scribere uouerimus cui particulariter tm̄ uolumus ali-
quod simplex negociū cōmendare: illam similiter in partes
quatuor diuidemus. In quarū prima: ut fecimus in superiore
beniuolentiā captabimus ab ea persona ad quā scribimus:
demonstrantes nos habere maximā spem & fiduciā in ipsa

q̄ propter amorem & beniuolentiā:qua in nos afficiť: ipse bene & diligenter omnia ptractabit. In secunda uero exponemus ip̄m negociū peragendū : si unum fuerit: si plura fuerint seruato suo ordine:& super quocūq; negotio declarabimus eas particulares clausulas:quæ uidebuntur esse ad eius expeditionem necessariæ:uel potius referemus huiusmodi declarationem ad singulāz causāz processus quos ad ipsum amicū dicemus mittere:uel breui esse missuros:su per quibus poterit de rebus ipsis certissime informari. In tertia aut̄ apponemus eam auctoritatem : super ipsis negociis peragendis:quam ei uolumus concedere : similiter addendo omnes clausulas:quæ ad causas forens pertinere dicunt̄. In quarta uero promitemus nos esse oīa approburos:quæ ipse amicus super iis negociis tractauerit:appōndo similiter bonorū nostrorū obligationem:cū tempore:loco:& titulo:ad tales litteras corroborandas necessarias.

Propositio.

Cōmittat Appius Ciceroni uices suas super sacerdotio suo in Cilicia expediendo.

Exemplum.

Pars

Fides & integritas tua Marce Tulli:qua semper in amicorū negociis usus es:& quam ego quocq; in rebus meis a te perfectam cognoui:nō parua mihi impresentiaꝝ fiduciā affert:ut prater amorem & beniuolentiā:qua a tenellis annis inter se uterq; nostrum deuinctus est:ex tua humanitate & p̄bitate si tibi negocia mea cōmēdauero: illa ac si tua essent:diligentissime expedies. Vt igitur intelligas quid mihi nunc potissimū opera tua afferre possit : Scias me hac in prouincia tua:dum ei præessem:sacerdotium publicum gessisse:quod om̄ibus magistratibus:q̄ a Romano Senatu pro consulari dignitate isthuc proficiscuntur: aduenire solet: & quia consuetos redditus ex tali Sacerdotio adhuc percipere non potui: statui hoc tibi negotium demandare : qui in prouincia præsens es : & omnia facilius expedire potes.

Quapropter super iis pecuniis quæ mihi ex hoc Sacerdotio debentur: accuratissime exigendis : per præsentes litteras te meum procuratorem : ac nuntium specialem con-

stituo: ad eas penitus exigēdas: & si fortasse ex publicis quæ
 storibus resistentem quempiam inuenires: do tibi plenam
 auctoritatem: ac si ipse personaliter adessem: ad eum in iudi
 cium uocandum: & contra talem aduersarium libellos pro
 ducendū: litem contestandā: sententias audiēdas: & si opus
 fuerit ab eis appellandū appellatiōesq; psequēdas: ac om
 nia faciēda quæ forenses huiuscemodi causæ exigunt & re
 iiii quirunt. Promittens me omnia comprobaturum quæ su
 per hoc negocio per te fuerint expedita: sub obligatiōe om
 nium bonorū meorū: tibiq; oēm rem ipsam atq; cām pluri
 mum commendo: cui etiam uolo omnem operam meam
 tibi esse paratā. Vale: Ex Vrbe. Idibus Quintilibus: ducen
 tesimæ olimpiadis anno secundo. Ego Appius Pulcher pro
 pria manu scripsi.

Regium genus.

Caput. xviij.

Regium genus est illud: quod fit quotiēscūq; scri
 bit princeps epistolam aliquam: uel publicā uel
 priuatam. Et huius quidem generis species sunt
 quinque. Prima scilicet fidei. secunda familiarita
 tis. tertia edictiua. quarta inhibitoria. quinta uero promotiua.

Regia.

Fidei Familiaritatis Edictiua Inhibitoria Promotiua.
 Regia epistola Fidei est illa: quam scribit Princeps sæcula
 ris uel spiritualis ad aliquam personā: pro fide alicui facien
 da. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit Princeps epistolam fidei ad aliquā psonā scribe
 re: cui fidē adhiberi cupiat: notare debet q̄ talis epistola pōt
 scribi ad ipsam personā: quæ talem fidem sibi fieri petit: aut
 ad aliquā aliam priuatā siue publicam: apud quam tali pso
 næ fidem haberi contendat. Sed utcūq; sit talis epistola in
 tres potissimū partes diuidetur. In quarum prima apponet
 Princeps nomen & titulum suum cum omnibus adiectio
 nibus quæ suo uidentē imperio conuenire. In secunda ue
 ro apponet aliquod exordium in quo demonstrat uiros pro
 bos esse summa laude afficiendos: & omni beneficio prose
 quendos. In tertia autem captabit beniuolētiam ab ea per

sona: cui fidem facere cupit: laudando ipsam ab aliqua uirtute particulari: & ipsam oībus cōmēdando ad quorū manus tales līr̄a: deuenerint: adiūgendo sibi fore gratissimū si talis persona fuerit cōmēdata uel benigno fauore ab aliquo affecta.

Propositio.

Fidem faciat Venetorū Princeps Georgio Alexandrino de ea humanitate qua præditus est. Exemplū. Pars

Augustinus Barbadicus: dei gratia dux Venetiæ & cetera i
ra: uniuersis ac singulis: ad quorum manus hæ nostræ litteræ peruenierint: salutem ac dilectionis affectum. Sicut dignum est & laudabile: ut qui uitiis ac sceleribus uallati sunt ii
eos Principum nō tantum uindicta castiget: sed maximo etiam dedecore prosequatur: ita iustum & honestum censemus: ut bonos uiros: uirtutiq; deditos nō solum beneficiis & meritis cumulemus: sed etiā benigno fauore & summo laudum præconio prosequamur. Quapropter cū iam per iii
multos annos Georgio Alexandrino: uiro sane in utraq; lingua doctissimo: usi simus: cuius eloquentiam: grauitatem: sapientiam: nemo est qui non colat. non admet. non admiretur. præterea beneficia: quæ in ipsum merito contulimus: dignum existimauimus: ut eum quoq; nō obscuro laudum testimonio subleuemus. Hunc igitur uirū omnibus summo: pere cōmēdamus ad quos se contulerit: quia profecto fœlix nostro iudicio illa ciuitas existimari poterit: ad quā ipse diuertere uoluerit. Si quid præterea in eum beneficii fauoris gratiæ collatum fuerit: illud totum existimabimus in nostram personam fuisse collatum: & pro tali beneficio uolumus ei perpetuas gratias habere. In quorum fidem has publicas litteras fieri iussimus ac nostri sigilli appensione muniri. Ex urbe Veneta. Calendis Martiis. Anno salutis dominicæ. M. cccc. lxxxvii.

Regia familiaris.

Regia epistola familiaris est illa quæ scribitur ab aliquo principe tam seculari q̄ spirituali in fidem q̄ ipse aliquam personam in suam familiaritatem suscepit. Cuius epistolæ talis est regula.

e ii

Regula.

Si uoluerit Princeps Regiam epistolā familiaritatis ad aliquam personam scribere: hoc duobus mediis facere poterit Vno scilicet modo quando ipsa epistola dirigitur ad propriam personam: quam uoluerit princeps in familiaritatem suam suscipere. Altero uero quando epistola dirigitur ad aliquam uniuersitatem uel locum: ad quem talis persona se conferre uoluerit: uel generaliter ad omnes ad quos tales litteræ peruenerint: ut apud ipsos benigne suscipiatur. Sed quocumque modo fiat: illam in tres partes diuidemus. In quarū prima sū consuetū scribendi modū apponet princeps nomen & titulos suos: cum salutatione. In secūda uero faciet exordium: declarando qualiter omnes uiri probi non solū sint in principum familiaritatem suscipiēdi: sed etiam summo fauore & meritis prosequendi: & tunc subiunget quod propter uirtutes & optimas conditiones talis uiri: quem ipse commendare intendit: fuerit incitatus ad suscipiendum eum in familiā suam. In tertia autē: facta fide istius familiaritatis: commendabit eum apud illam uniuersitatem uel locum: ad quem ipse uoluerit se conferre: dicēs ei fore gratissimū: quicquid in talem personam priuatim siue publice conferetur.

Propositio.

Fidem familiaritatis faciat Cardinalis sancti Marci: Ioanni Veneto secretario suo in Galliam proficiscenti.

Exemplum.

Pars

i

ii

Marcus Barbus: diuina fauente clementia: sacrosanctæ Romanæ ecclesie tituli sancti Marci: ep̄s cardinalis: Ludouico christianissimo Gallog̃ regi salutē. Nostra est consuetudo christianissime rex: ut si quos inuenerimus inter familiares nostros: uirtutis floribus ornatos: & solidissime fidei splendore decoratos: eos nobis potissimū carissimos habeamus: nec unquā illos cessemus meritis & beneficiis subleuare: præter enim illud: quod iustū & honestum existimamus: tales scilicet uiros summa laude afficiendos: accedit & nō mediocris quædam utilitas inter ceteros domesticos nostros: qui si uiderint: merita uirtutū suarū p̄mia bonos uiros cōsecutos

eo libentius ad uirtutem aspirabunt: quo se potiora beneficia acq̃sitos sperabūt. Cū igit̃ Ioannes Venetus familia ris n̄r: uir q̃dem ingenio & doctrinā nemini cedens: hāc in regionem tuam proficiscat̃: sua quādam negocia expediturus: tuā primū serenitati notū facimus: ip̃m esse ex primis familiaribus nostris unū: quem summo amore & beniuolētia prosequimur: cui si nostri gratia in rebus suis a tua serenitate opitulatum fuisse senserimus: erit quidem adeo nobis gratum: ac si beneficia ipsa in nos ipsos collata fuisse latamur. Tibi igitur eum cōmendamus: tanq̃ omnium ceterorum nobis gratissimū charissimūq̃: tuāq̃ serenitati silr offerimus opam n̄ram in oībus tuis opratis q̃libentissime paratam. Vale.

Regia Edictiua.

Regia epistola Edictiua est illa quæ scribitur a principe tā seculari q̃ spirituali ad aliquam personam: uel publicā uel priuatam: pro re aliqua ad publicum bonum pertinente significanda. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerimus epistolam Edictiuam regiā ad aliquā personam scribere: scire debemus q̃ talis epistola scribi potest: uel generaliter ad aliquam uniuersitatem uel populum: uel particulariter ad aliquā personā publicā: ut faciunt principes ad alios principes: pro edicenda pace uel bello: fœdere uel lege siue pro similibus: & tunc ipsa epistola diuiditur in tres partes principales. In quarū prima ponemus nomen Principis cum suis titulis omnibus: prout fecimus in aliis epistolis superioribus: cum salutatione ad eam personam: ad quam scribitur epistola. In secunda uero ponemus causam propter quam sumus incitati: ad talem epistolam scribendā: ostendendo causam illam esse iustam & honestā: & quantum poterimus: conabimur partes nostras approbare: & p̃ oppositū aduersarii deprimere: ut potius uideamur nobiscū iustitiā & æquitatē ostendere: q̃ cū eo ad quem scribimus. In tertia aut̃ narrabimus id q̃d scribere intēdimus: si de bello p̃sonā ipsā ad bellū iuitates: si de pace: silr ad pacē: & sic de fœdere aut lege p̃mulgāda: addēdo clausulas illas

finales: quæ magis uidebunt ad propositū facere: & ipsam epistolam concludere. quod ex supioribus ep̃lis satis supq; colligere possumus: si ad eas aduerterimus.

Propositio.
Pars Edicat Cæsar pacem Pannonio regi pro sua in eum liberalitate ac munificentia.

i **Exemplum.**
Fœdericus tertius: diuina fauente clemētia: Romanorū imperator: semper augustus: Austriæ. Stiria. Carinthia. Carniolaq; dux: Comesq; Tirolis. & cætera. Matthia utriusq;

ii Pannonia Regi: salutem. Licet multæ causæ inuicem concurrant: quæ me potius ad bellū tecum gerendum: q̃ ad pacem firmandam inducant: quas hic recitare: mihi superuacuum uideat: tu enim eas bene. optimeq; nosti: ut tibi tamen: tuisq; omnibus ostendam: quantum potius mea. in uos ualeat liberalitas: q̃ uestra in me ingratitude: deliberaui penitus tecum pacem firmare: ut cum ab armis discesserimus: possint milites nostri: qui ex utraq; parte summopere consumpri sunt: ad desideratam quietem redire: & dissipatas res suas aliquantulū instaurare. Tibi igitur præsentium tenore significo: q̃ ab hoc die impoſterū: relicta omni penitus discordia ac similitate: que prius inter nos fuerat: uolo tecū firmissimam pacem habere: cum his tamen pactis & conditionibus: quæ prius fuerant inter nos unanimi uoluntate conclusæ. Teq; horror: ut hanc a tuis saltem desideratam pacem: uelis & libentissima fronte suscipere: & beneficiorum communicatione perpetuam seruare: nos enim ex parte nostra hoc tibi uolumus esse pollicitum & constantissime obseruatum: quod nulla unq̃ causā a tua beniuolentia decidemus: quoad ipsam uolueris nobis illesam tenere. Vale.

Regia inhibitoria.

Regia epistola inhibitoria est illa quæ scribitur a principe ad aliquam personam: uel publicā: uel priuatam: cui inhibere intendit aliquod opus: uel iam inceptū: uel quod prope diem incipiendū suspicetur. Cuius epistolæ talis est regula.

Regula.

Si uoluerit princeps inhibitoriam epistolam ad aliquā personam uel publicam uel priuatam scribere: cui inhibere ue-

lit aliquid faciendum: uel quod iam fieri cœptum sit: illam
 similiter in partes tres diuidere debet. In quarum prima
 ponet nomen & ritulos suos: secundum consuetudinem ta-
 lium epistolarum. In secunda uero: quod erit exordium epis-
 stolæ: declarabit se intellexisse: quod talis persona: ad quam ipse
 scribit: uel iam incœperit uel incipere uelit aliquid opus:
 quod ipse princeps nullo pacto futurum intendit: & simul
 in hoc loco declarabit causam uel rationem aliquam uerā:
 aut saltem uerisimilem: propter quam ipse sit incitatus ad ta-
 le opus inhibendum. In tertia autem inhibitionem ipsam
 ponet uerbis breuibus & dilucidis: quæ proprie ad principem
 pertinent: addendo regales minas: si a tali opere facien-
 do non destiterit: cum omni tamen modestia & humanitate
 ne uideatur subito uelle in iram exire: quod ad prudentem &
 sapientem uirum non attinet: & sic absolute finiet epistolam
 suā: addendo tamen diem & locum: quo datæ fuerint litteræ.

Propositio.

Inhibeat Pontifex Maximus Regi Ferdinando ædificatio-
 nem cuiusdam castelli: in finitimis.

Exemplum.

Pars

Innocentius episcopus: seruus seruorum dei: Illustrissimo regi
 Appuliæ Ferdinando salutem & apostolicā benedictio-
 nem. Ex litteris uenerabilis fratris nostri: cardinalis sancti
 Petri ad uincula: de nostro mandato: totius agri Picceni gu-
 bernatoris & legati: nup̄ intelleximus: te munitissima quæ-
 dam castella: in finitimis Appuliæ terminis: uersus agrum
 Piccenum: qui nostræ ditioni subiaceret: contra pacta & con-
 uentiones nostras: ædificare uelle: quod se dicit ex multis nun-
 ciis isthinc uenientibus intellexisse. Et quia ut scit serenitas
 tua huiusmodi castella quæ noua quapiam ædificatione
 eriguntur: & præsertim in illis locis: ubi maior posset dari
 occasio nocendi: semper in malum ducit hominum suspiti-
 onem: ideo non possumus non satis admirari te contra nos
 talia moliri. Quapropter rogamus serenitatem tuam: ut
 penitus a tali ædificatione desistat: si nobiscum uoluerit per-
 petuā pacem habere: quod si fortasse neglexeris: coacti eri-

mus omnem iniuriam nostram pro uiribus propulsare: cum præsertim uim ui repellere liceat. Sed bene confidimus: te talia esse facturum: quæ regiam personam tuam deceat. cui etiam nos offerimus omnem operam nostram: in omnibus optatis libentissime paratam. Data apud sanctum Petrum anno ab incarnatione dominica octogesimo sexto supra millesimum & quadringentesimum. Pontificatus autem nostri anno primo.

Regia Promotiva.

Regia epistola Promotiva est illa quæ scribitur a principe ad aliquam personam quam ad dignitatem quampiam seu gradum promouere intendit. Cuius quidem epistolæ talis est

Regula.

Si uoluerit Princeps Promotiuam epistolam ad aliquam personam scribere: hoc dupliciter facere poterit. Vno scilicet modo: quando ipsam epistolam dirigit ad aliquam tertiam personam: cui mandat ut amicum quempiam uel familiarem ad aliquam dignitatem promoueat. Altero uero modo quando ad ipsam personam propriam scribit: quam promouere intendit. Sed quocumque modo fiat: illam in partes tres diuidet. In quarum prima secundum istarum epistolarum consuetudinem: apponet nomen & titulos suos cum breui salutatione. In secunda uero captabit beniuolentiam ab illa persona quam promouere intendit: ipsam scilicet laudando ab aliqua uirtute particulari: quæ specialiter in ipsa refulgeat: & dicens quod propter uirtutes suas ipsa mereretur omnium fauorem acquirere. In tertia autem captabit beniuolentiam a persona propria: dicens: quod propter istam causam ipse sit incitatus: ad porrigendum ei omnem fauorem & gratiam: & tunc subiunget quod uacante nunc tali beneficio uel dignitate: ipse uoluerit eam tradere ipsi amico: quibus non sit sufficiens uel æqualis ad eius uirtutes & conditiones remunerandas: offerendo tamen ei posthac omnem operam suam ita quod facile intelliget ab eo magni existimari & plurimi fieri.

Propositio.

Promoueat dux Mediolanensis Franciscum Veturium: ad
Ticinensem Pontificatum. Exemplum. Pars

Ioannes Galeaceus Maria: dei gratia dux Mediolani: papie
comes: ac Genue dominus: Francisco Veturio: abbati Leo
nensi Reuerendissimo Salutem ac dilectionis affectū. Exi
mia uirtutes ac singulares quædam animi tui conditiones:
quæ nō obscuro nec uario sermōe: sed & clarissima & una
omnium uoce prædicantur: adeo diebus istis ad aures no
stras gratissime aduolarūt: ut merito animus noster iam in
clinatus sit: ad eū tibi fauorē in oībus rebus & optatis tuis
exhibendū: quē unicuiq; familiari ac domestico nostro ex
hibendū existimamus: iis enim medijs duximus uiros bo
nos ad uirtutē alliciendos: qui cum uirtutū suarū aliqua se ui
derint præmia consecutos: eo facilius ad meliora semper
accendant. Quod ut aptius ista in te affectio nra pateat
uacante nūc Ticinensis pontificatus sede: te pter oēs duxi
mus huic pontificio muneri p̄ficiendū: ut hoc sit tibi animi
nostri firmissimū monumentū. His igit lris nostris declara
mus te huius ecclie Papiensis ep̄m benemeritū: rogamusq;
ut hoc munusculū nostrū grato animo suscipere uelis: quā
multo sit tuis meritis inferius. Sed posthac si dabit facultas:
ut merita possimus uirtutibus tuis præmia condonare: sen
tiēs p̄fecto: nos tantū sapientiā & doctrinā tuā existimasse:
q̄ti ab oībus existimanda erat: cui etiā uolumus oēm operā
nostram: in oībus optatis tuis esse paratam. Datæ Mediola
ni: in nostro ducali palatio: anno salutis. M. cccc. lxxxvii.

Mixtum genus.

Caput. xx.

Mixtum genus est illud qd fit quotienscūq; fm di
uersorum negotiorū exigiētia: in uno lraꝝ uo
lumine: diuersorum generum epistolæ cōtinen
tur. Et huius generis species sunt duæ: Nam aut
ex duobus generibus est mixta epistola: aut ex pluribus.

Mixta

Ex duobus

Ex pluribus.

Mixta epistola ex duobus generibus est illa: q̄ duo tm̄ gene
ra complecti: uel etiam duas species: de iis: quæ superius

expositæ sunt. Cuius epistolæ talis est regula. Regula.

Si Mixtam epistolam ex duobus generibus: uel duabus speciebus ad aliquem amicum scribere uouerimus: illam principaliter in partes duas diuidemus. In quarum prima ponemus eam partem epistolæ scribendam: quæ magis nobis uidebitur esse necessaria. In secunda uero subiungemus illam: quæ minorem in se & minus necessariam causam habet. Sed tamen notare debemus: quod in tali epistolâ mixta solemus in principio semper facere exordium: hoc modo. scilicet. Si epistola fuerit principalis & primo scripta ad amicum: declaramus ei tanquam per exordium: quod cum nobis multa & uaria ad eum scribenda occurrant: per has litteras uolumus eum de omnibus admonere: & tunc particulariter seruando ordinem omnium scribendorum: singula breuiter & dilucide exponemus. Si uero secundaria fuerit epistolâ: & responsiua: dicemus in principio nos recepisse ab amico nostro litteras: quæ nobis gratissime fuerunt: & quod ad omnia illa particulariter rescribemus: quæ uidebuntur responsione digna: & tunc similiter per ordinem ad omnia respondebimus. Si uero aliquid etiam nobis scribendum acciderit: illud in fine epistolæ scribemus: offerendo ipsi amico omnem operam nostram in omnibus paratam: ut in aliis epistolis fieri consuetum est.

Propositio.

Scribat excusatoriam simul & domesticam epistolam ad Curionem Cicero: ipsum de negotiis suis admonendo.

Pars

Exemplum.

i Accepi abs te litteras Curio charissime: quæ licet mihi iucundissimæ fuerint: cum ex illis intellexerim de tua tuorumque omnium salute. aliquid tamen molestiæ attulerunt: cum te uideam me negligentiam crimine suspectum habere: quod si ut optabas sepius ad te litteras non dederim. Et profecto quoniam hoc mihi molestum sit: quia me sentio ab omni penitus culpa uacare: est tamen aliquantulum ex altera parte iucundum: cum hæc præferunt litterarum mearum expositulatio non paruum in me amoris tui ostendit. Dabo igitur operam: ut quis neminem prætermiserim: quem quidem ad te peruenire putauerim: cui litteras non dederim: te etiam hoc in scribendi genere expleam: præ

sertim si uidero officium meum abs te nō uilipendi. Sed de
 litteris hactenus. Sc ribis ad me ut de negotio tuo te cer- ii
 tiorem reddam: scias nos die noctuq; laborare: ut expediat
 sed est tanta aduersarioꝝ tuoꝝ iniquitas: ut res semper sic
 ipsis cogentibus: in longum protrahatur. speramus tamen:
 ut demum infracta ipsorum iniquitate: tuam sis dignitatem
 retenturus. Quod autem scribis: ut ad te libros iuris ciui- iii
 lis transmittam: faciam id equidem libētissime: sed quia pro
 pter hæc bella intestina: quæ adhuc sedata non sunt: nullus
 hinc potest nuntius tuto discedere: expectabis ad paucos di
 es: quousq; pax: quæ inter partes tractatur: ad conclusionem
 ueniat: tunc uoto tuo securius ac melius satif fiet. Si quid est
 aliud quod mea tibi opera prodesse possit: tuum est iubere:
 meū aut mandata tua q̄libentissime exequi. Vale.

Mixta ex pluribus.

Mixta epistola ex pluribus est illa: q̄ plura in se genera cō-
 plectitur: uel plures diuersas species. Cuius epistolæ talis est

Regula.

Si uoluerimus Mixtam eplām ex pluribus ad aliquā perso-
 nam scribere: illam in tot partes diuidemus quot erunt ge-
 nera uel spēs epistolæ ex quibus ipsa erit composita: & tūc
 a maiore semper & maioris momenti incipiemus: per om-
 nia seruando regulam suam: prout in suo capitulo declara-
 tum est. deinde ad propinquā descendemus. deinde ad mi-
 norem: donec omnis rerum scribendarum numerus com-
 pleatur: semper in omnibus seruando regulam suam: sicut
 in suo loco fuit superius definitum. Sed illud addere debe-
 mus: q̄ semper est faciendum aliquod exordium in tali epi-
 stola: per quod declaremus ea generaliter quæ scribere in-
 tendimus: uel saltem per ipsum demus aliquē introitum ad
 ipsam epistolam componendam. In fine præterea epistolæ
 adiungimus oblationes consuetas: addendo etiam: si nobis
 uidebitur aliquam expositiōem alicuius negotii nostri quod
 ad ipsum amicum scribere intendimus: quæ negotia nisi fu-
 erint alicuius magni momenti sunt semp postponenda: q̄
 amicorꝝ causæ sunt prius recitandæ & expediendæ: q̄ priæ:

ut uideamur ipsorū negotia magis cordi habere q̄ nostra.

Propositio.

Scribat Consolatoriā simul & Graue ac Domesticā ep̄lam
ad Pompilium Marcus Curius. Exemplum.

Pars

i Intellexi Pompili charissime ex amicorū nostrorū lris: quæ mihi diebus istis redditæ fuerūt: patrem tuū: uirum optimū ex hac uita decessisse: quod mihi p̄fecto tanto molestius fuit q̄to mihi tu charior es: cuius ego existimo omnem fortunā mihi esse cōmunem: hanc ideo calamitatē tanq̄ propriam existimaui. Sed cum ex altera parte cōsidero: q̄ bene natus fuerit: q̄ optime educatus: q̄bus honoribus inter ceteros sui ordinis uiros functus: q̄ facili morbo correptus: & dum t̄ps erat: ut naturæ concederet: q̄ sanctissime mortuus: certe nihil est quod doleam: imo uere potius decet: ut deo maximo gratiam habeamus: qui prius illū tantis muneribus donauit deinde placidissima morte: non ad tenebras: sed de tenebris ad lucem reuocauit.

ii Sed his omissis ad ea ueniamus: quæ ad nos magis attinent. Scias diebus istis Senatu nostro nūciatum fuissē: Samnites maximū contra Remp. nostrā exercitum præparasse: ac quotidie in agrum nostrū incursionem facere. Vnde Centuriatis comitiis celebratis: decreuerūt patres: ut contra hostes arma sumantur: eiq̄ rei Pompeiū nostrū præposuere: qui consilio sapientia & auctoritate nemini cedens: facillime possit rem istam conficere. Tu si me audies ex Cumano tuo q̄primū in Urbem uenies: ne tumultuario bello ingruente: aliquid damni patiaris.

iii Quod scribis ut a debitoribus tuis pecunias exigam: perficere illud p̄fecto libentissime: sed in hoc tam graui tumultu: neq̄ forēsum causarū: neq̄ Senatoriæ actionis amplius locus est: quousq̄ res ad aliquid melius tendant. Sed hoc unū tibi audeo scribere: q̄ si te ad nos q̄primū cōtuleris: nō solū poteris priuatis: sed etiā publicis fortasse rebus nō mediocre subsidium ferre. quod ut facias te hortor: rogo & moneo: tibi tamen nunq̄ defuturam operam meam polliceor. Vale.

Elegantia diffinitio ac regula: quæ ad superiores epistolas faciunt: Libellus Secundus.

Elegantia est uenusta uerborum concinnitas: dulcè auribus asserens sonum. Cuius quidem generales regulæ sunt triginta.

Regula prima.

Laudabitur illa oratio: quæ obliqua dicif: & a posterioribus incipiens dictionibus: in uerbū sapius: q̄ in aliā orōnis partem finiat: ut Cæsar adeptus est monarchiā imperii summis uiribus: quod elegantius dicif: Summis uiribus imperii monarchiam Cæsar adeptus est.

Regula.ii.

Commendabitur quoq; oratio quæ dictionē habeat uniuersalem affirmatiuā uel negatiuā in fine: uel aliquod insigne nomen: uel aduerbium. Exemplū primi: Omnes laudāt ea quæ uir bonus facit. quod uenustius dicif: Quæ uir bonus facit: laudant omnes. Exemplum secundi: Ego neminē habeo quē magis diligā te. quod pulchrius dicif: Quē te magis diligā hēo neminē. Exemplū tertii: Egredia sunt ea q̄ scribis ad me. qđ cōcinnius ē: Quæ ad me scribis sunt egregia. Exemplū quarti: Ego oīa diligenter p̄fecī: que iussisti mihi. qđ eloquentius dī: Quæ mihi iussisti: p̄fecī oīa diligenter.

Regula.iii.

Nomen adiectiuū elegantius substātiuō preponitur: ut Virtus summa. Imperiū magnū. Consiliū utile. melius enim dī Summa uirtus. Magnū imperiū. Vtile consiliū. & h̄mōi.

Regula.iiii.

Inter adiectiuū & substātiuū semp̄ aliqd est interponendū: ut Maxia uirtus Cæsaris summa laude semp̄ extollēda ē. qđ elegantius dicitur: Maxima Cæsaris uirtus summa semper laude extollenda est.

Regula.v.

Quotienscūq; ab apposito alicuius uerbi secundariū orō incipiat: quod subito relatiuū sequat: elegantius inter relatiuū

& antecedens secundarium uerbum ponitur: ut Aeneum Pompeium: qui Romanorum auxit imperium: summopere diligo. Uenustius enim dicitur: Aeneum Pompeium summopere diligo: qui Romanum imperium auxit.

Regula.vi.

Si fuerit relatiuum in obliquo casu positum: uenustius antecedens in relatiui casu positum postponetur: ut Virtutes quibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabunt. quod elegantius dicitur: Quibus uirtutibus ab ineunte ætate studuisti: immortalitati nomen tuum commendabitur.

Regula.vii.

Quando est aliquod substantiuum cum præpositione aliqua iunctum: quod sit de natura præcedentis uel subsequents clausulæ: præpositionem in relatiuum uertimus & uerbum substantiuum adiungimus: ut Pro tua humanitate: multa in me beneficia contulisti. quod elegantius dicitur: Quæ tua humanitas est: multa in me beneficia contulisti.

Regula.viii.

Sæpius relatiuum: quod uerbo primario additum est: ad secundarium transferemus: ut Cicero qui eloquentissimus fuit: ceteris oratoribus in dicendo præstitit. quod elegantius dicemus: Cicero eloquentissimus fuit: qui ceteris oratoribus in dicendo præstitit.

Regula.ix.

Si aliquod habuerimus uel nomen uel aduerbium insignis: elegantius illud cum quidem uel idem pronomine postponemus. Exemplum primi: Marcus Tullius orator singularis fuit. quod uenustius dicitur: Marcus Tullius orator fuit & quidem singularis. Exemplum secundi: Quæ mihi iussisti: omnia libenter perfeci. quod elegantius dicitur: Quæ mihi iussisti: omnia perfeci: & quidem libenter.

Regula.x.

Sicut in mediocri stilo dicendi: a re nuda prius incipere oportet: deinde illam exornare: sic in stilo graui: ab exornatu initium sumere debemus. Exemplum primi: Pompeius omnium Romanorum: tum armis: tum consilio facile princeps fuit. Exemplum secundi: Omnium Romanorum: tum armis: tum

97
consilio: facile princeps magnus Pompeius fuit.

Regula. xi.

Genitiuus casus semper ceteris præponi: ut Consiliū optimi uiri. quod elegantius dicitur: Optimi uiri consilium.

Regula. xii.

Si gerundiū uerbū habueris cum suo appposito: appositum illud in gerundii casu ponemus: ac ambo inuicem concordabimus: ut Veni grā amandī uirtutem. quod uenustius dicitur: Veni amandæ uirtutis gratia.

Regula. xiii.

Si fuerit aliquod relatiuum inter duo substantiua: illud potius cum sequenti q̄ cum præcedenti cōcordamus: ut Est locus in carcere quod tullianum appellatur.

Regula. xiiii.

Si dictionis alicuius significationem augere uolumus: positio per aut per q̄: comparatiuo longe: superlatiuo autem q̄ iungere debemus. Exemplum omnium: Perbeatus: uel per q̄ beatus fuit Cæsar: sed longe beatior Augustus: q̄ beatissimus aut Traianus.

Regula. xv.

Nomina græca tertiæ declinationis: si peritto syllabica fuerint ad secundam declinationem referuntur: ut delphin delphinis: pelphinus delphini. elephas elephantis elephantus elephantī.

Regula. xvi.

Si aliquod adiectiuū habuerimus: significans laudem uel uituperium: utile uel inutile: illud potius in datiuū substantiui uertemus cū sum es est: ut Virtutes sunt mihi iucunditati.

Regula. xvii.

In rebus paribus: tum uel & geminātū ponimus: in imparibus uero: cum & tum: sed leuius præponitur. Exemplū primi: Cicero tum laude tum rerum scientia ualeat. uel Aeneas & fortis & pius fuit. Exemplum secundi: Cæsarem plurimū ualuisse cum populus tum senatus affirmat.

Regula. xviii.

Si aliquā psonam aut laudare aut uituperare uoluerimus: id f

trifariā facere poterimus: Aut cū genitiuo: quod magis poeticū est: ut Marcus Cato uir ē magnæ uirtutis. Aut cū noīatiuo & ablatiuo: ut Marcus Cato uir ē magnus uirtute. Aut cū ablatiuo solo: ut Marcus Cato uir est magna uirtute.

Regula. xviii.

Sæpenumero uerbū infinitum uertemus in pticipium tam ablatiui q̄ accusatiui casus: si uerbum aliqd̄ p̄cedat. Exemplum primi: Mihi opus est cōsulere. qd̄ elegantius dī: Mihi consulto opus est. Exemplum secundi: Bonā tibi fortunā in uenire curabo. qd̄ uenustius dī: Bonā tibi fortunā inuentā curabo.

Regula. xx.

Cum adiectiuum & substantiuum: in eodem casu posita acciderint: substantiuum in genitiuo casu ponemus: adiectiuū uero in eo casu in quo poni debet: sed in numero singulari & genere neutro locamus: ut Multa pecunia. Parua sapientia: Aliquas lras. qd̄ melius dī: Multū pecuniæ. parum sapientię. aliquid litterarum.

Regula. xxi.

Cum duobus substantiis idem adiectiuum adici debeat: adiectiuum in principio orationis collocamus: & substantiuo cum & uel tum geminato postponimus: ut Cæsar fuit magnus uir & magnus imperator. quod ornatius dicitur: Cæsar fuit magnus & uir & imperator.

Regula. xxii.

Cum adiectiuum & substantiuum simul fuerint: quoq; substantiuū: ab adiectiuo formatū: fuerit diuersæ significationis a primo substantiuo: in duo sunt potius substantiua transferenda: ut Cauendū est: ab honestate naturali discedamus. qd̄ melius dī: Cauendū est ab honestate naturaq; discedamus.

Regula. xxiii.

Cum gerundium accusatiui uocis habuerimus: potius illud in supinū ablatiue uocis trāsferemus: ut Hoc est mirabile ad uidendum. quod elegantius dī: Hoc est mirabile uisu.

Regula. xxiiii.

Si aliqd̄ suplatiuum durius acciderit: p̄ eo positiuum ponemus: ac ei aduerbium suplatiuum addemus: ut Necessariūssē

mus. qđ elegantius dicimus: Maxime necessarius.

Regula. xxv.

Si aliquem maximopere laudare uel uitupare uoluerimus: laudatiōis uel uitupationis cāni in genitiuo constituemus: ac huiusmodi noīa: splendorē. uulgorē. gloriam uel laudem. uitium. facinus. crimen. aut scelus addemus. Exēplum primi. M. Antonius plurimum æloquentia ualuit. quod melius dicitur: M. Antonius plurimum æloquentiæ gloria ualuit. Exemplum secundi: Lucius Catilina cōiuratōe damnatus est. qđ elegantius dicitur. L. Catilina coniuratiōis scelere damnatus est.

Regula. xxvi.

Quotiens noīa singularis: uel pluralis & singularis numeri cōnectunt: uiciniori semp rñdendum est. Si uero pluralis numeri fuerint: ad nobilius transeundū erit. Exemplum primi: Cæsar resq; pulica Romana merito Pompeio infesta fuit. Exemplum secundi: Exercitus nostri Romanorūq; turmæ turpiter fugati sunt.

Regula. xxvii.

Nonnunq̃ comparatiua pro positiuis ponuntur: ut Vehementius pro uehementer. Sæpius pro sæpe.

Regula. xxviii.

Subiunctiuus modus elegantius pro indicatiuo ponitur: ut Velim pro uolo. Fecerim pro feci.

Regula. xxviiii.

Si uerbum subiunctiuum habuerimus: cum quod coniunctione: ea remota: elegātius illud ad infinitum reducemus: ut Gaudeo q̃ tribunitiam potestatem consecutus fueris. quod melius dicitur: Te tribunitiā prātem cōsecutū fuisse gaudeo.

Regula. xxx.

Cum aliquod adiectiuum exornare uoluerimus: pferemus illud per suum oppositum: addita negatione: ut Cicero fuit litterarum peritus. quod elegātius dicitur: Cicero fuit haud nescius litterarum.

Tituli unicuique personarum ordini tribuendi: secundum earum conditionem: Libellus Tertius.

Titulus est epithetum unum uel plura: quæ tam in epistolarum fronte: quam in tergo: unicuique personarum conditioni accommodari solet. quorum regulæ sunt. xviii

Ad Summum Pontificem. Regula. i.

Pontificem maximum: summum: romanum: dominici gregis pastorem sacrorum antistitem: christiani cultus moderatorem: christiani nominis uexilliferum: patrem: diuum: clementissimum: sanctissimum: iustissimum: beatissimum: amplissimum: pietissimumque dicemus. Cui talem in litterarum tergo titulum dari licebit: Diuo Paulo secundo: dominici gregis pastori pietissimo: Romanarumque basilicæ pontifici maximo optioque. In epistolæ autem medio: eius clementiæ: sanctitatis: beatitudinis: amplitudinis: pietatisque appellabimus.

Summus autem pontifex minores quoscunque pontifices fratres: reliquos autem filios per litteras publicas appellabit. Unde ad pontifices scribens inferiores sic in litterarum fronte profatur: Paulus secundus: diuino: dei: nutu oculis dominici: custos designatus: dilectis fratribus: germanis episcopis: salutem & apostolicam benedictionem. Cæsare uero sic aggreditur: Paulus secundus: diuina dispositione: christiani cultus moderator: dilecto filio Federico tertio: Romanorum imperatori: augusto: faustoque salutem & apostolicam benedictionem. Scismaticos autem gentilesque huiusmodi titulo salutabit: Paulus secundus dei gratia christianæ plæbis antistes: Mahumeto Turcorum regi maximo: sanioris mentis spiritum: rectiusque consilium exoptat.

Ad minores Pontifices. Regula. ii.

Pontifices minores: cardinalē: patriarchā: archiepiscopum: episcopum: protonotarium: abbatēque appellabimus: quibus hos titulos adiiciemus. Pontificem namque minorem in premissis dominici gregis ascitum: amplissimum: uenerandissimum: obseruadissimum: pietissimumque dicentes. Talem in epistolarum tergo: si cardinali scribendum erit: titulum assignamus: Petro fuscato: titulo diuini coelos: cardinali pontifici: patri pietissimo obseruadissimoque. In epistolæ autem medio: eius amplitudinis: obseruantiam: præstantiam: pietatemque appellabimus. Si patriarchæ autem aut archie-

epo: uel epo scribere uoluerimus: sic in lraꝝ tergo dicemus
 Laurentio zani Antiocheno p̄riarchæ obseruandissimo: pa
 tri nō minus pientissimo q̄ uenerando. In eplā aut medio
 eisdē ferme & supioribus titulis utemur. Prothonotarium
 uero in lraꝝ tergo sic aggrediemur: Petro Dandulo: roma
 næ basilicæ prothonotario: nō minus accuratissimo q̄ fideli
 dño singulari. Abbates p̄terca & reliqui sacerdotes tali in
 eplā tergo sunt titulo decorādi: Petro Cornelio diui Frā
 cisci cœnobitæ antistiti & religioso & optimo. Itē: Petro
 nigro: diuo Iuliano dicatæ ædis antistiti: flamine piētissimo
 optimoq;. In eplā aut medio reuerentiā: dignitatē: paterni
 tatēq; appellabimus.

Ad Cæsarem. Regula. iii.

Romanorū impatorē: diuum Cæsare: cæsareā maiestatem:
 xpianæ Reip. tutorem: uexilliferūq; triumphatorē: p̄rem pa
 triæ: augustū: inuictissimū: faustissimū: piētissimūq; dicemus
 Cui tales in eplā tergo tituli tribuunt: Federico tertio: di
 uino afflante spū: romanorū impatori cæsariq; augustissimo
 faustissimoq;. In epistolā uero medio maiestātē: serenitatē
 amplitudinē: p̄tatem: celsitudinemq; appellabimus.

Ad Regem uel minorem principē. Regula. iiii

Regē: ducē: principē quoq; ac comitē: regiæ uel ducalis cel
 situdinis siue dignitatis decus: heroicæ cultorē uirtutū: prin
 cipatus ornamentū: regii culminis splendorē & unicū fir
 mamentū: xpianissimū: potētissimū: magnificentissimū: ma
 gnanimū: fortissimū: inclitū: foelicitissimū: serenissimum: illu
 strissimūq; appellabimus. Cui tales in eplā tergo titulos
 adiiciemus: Karolo triplicis Galliæ regi christianissimo: re
 giq; culminis splendori serenissimo illustrissimūq;. In epi
 stolā uero medio maiestātē: serenitatē: celsitudinē: potentia
 amplitudinē: magnanimitatē foelicitatemq; dicemus.

Ad equitem auratum. Regula. v.

Equitem equestris ordinis uirum: militiæ decus: reip. colu
 men: patriæ spem amplissimā fidissimāq; splendidissimum
 generosum: excellentissimū: clarissimū: inclytum: magnani
 mum: potentē: fortē: strenuissimūq; dicemus. Cui in lraꝝ
 tergo hōs titulos tribuemus: Bernardo Iustiniano splendi f ii

disſimo equeſtris ordinis uiro: patricio Veneto: militiæ de-
cori: reiꝑ publicæ firmamēto. In eplæ uero medio ſplendo-
rem: generoſitatē: excellentiā: claritatē: ſtrenuitatēqꝫ ap-
pellabimus.

Ad Patricium. Regula. vi.

Patricium ſenatorii ordinis uirum: ſenatorem: magnificum
ſpectatiſſimū: nobilem: generoſum: ornatiffimū: clariſſi-
mum inſignem: ſpectabilem: integerrimum: prudentiſſimū
ſapiētiſſimūqꝫ dicemus. Cui in epiſtolæ tergo hoſ titulos
dare licebit: Ioanni Fuſcareno patricio Veneto Senatoriꝑ
ordinis uiro integerrimo optimoqꝫ. In epiſtolæ uero me-
dio magnificentiā: ſpectabilitatem: nobilitatem: generoſi-
tatem: claritudinē: integritatē: prudētiā: ſapiētiāqꝫ dicemus
Illud quoqꝫ annotatiōe dignum cenſemus: nō tm patricioſ
uerꝫ & conſulares quoſcunqꝫ uiroſ: urbium præfectoſ: con-
ſuleſ: proconſuleſ: prætoſ: honoratiſ: faſcibus decoratoſ:
necnō & ceteroſ magiſtratoſ: hiſ plerumqꝫ tituliſ non ab-
ſurde ſalutandoſ: ut ſuperius diximus.

Ad Plæbeioſ. Regula. vii.

Plebeioſ uiroſ tripartitoſ repimus: aut enim maioreſ ſunt:
aut mediocriſ: aut minoreſ. Maiorem plebeium ſpecta-
bilem: ſapiētem: præſtātem: præcipuum: ſingularem: offi-
cioſum: conſumatū uirum: integerrimū: ornatiffimū: benefi-
centiſſimū ſpectatiſſimūqꝫ dicemus. Cui in eplæ tergo ta-
leſ tituloſ adiiciemus: Iacobo Philetio plebei ordinis uiro
ſcipuo ac ſingulari. In eplæ uero medio: ſpectabilitatem: ſa-
pientiā: pſtantiā: integritatē: beneficiāqꝫ appellamus.

Mediocriū plebeium: egregium: prudētē: humaniſſimū:
benigniſſimū: pbiſſimūqꝫ dicemus. Cui in lſæ tergo ta-
leſ tituloſ dabimus: Hieronymo Malathēo plebei ordinis
uiro humaniſſimo: pbiſſimoqꝫ. In eplæ uero medio: pruden-
tiā humanitatem: benignitatem pbitatēqꝫ appellabimus.

Minorē aut plebeium diſcretum: moratū: indiſtriū: ſoler-
tem: exptum: diligentiffimūqꝫ uirum: obſequentē: accuratū:
fideiſſimūqꝫ dicemus. Cui in eplæ tergo taleſ tituloſ tri-
buēuſ: Antonio pecino. architecto. uiro tā indiſtriō qꝫ accu-
rato. In eplæ uero medio: indiſtriā: ſolertiā: diligēti-

etiam fidemque dicemus.

Ad studiosos viros & primo ad theologum. Regula. viii.
 Studiosos viros omnes appellamus quos cuiusque scientia deditos
 scimus: quorumque titulos per ordinem suisque locis ordinabimus. Et
 primo de theologis. Theologum igitur: diuinarum humanarumque
 rerum interpretem: sacrarum litterarum cultorem: sacrarum paginarum profes-
 sorem: diuini cultus moderatorem: diuinam uoluntatis exposito-
 rem: sapientissimum: eximium: excellentissimum: diuinumque
 dicemus. Cui tales in litterarum tergo titulos dabimus: Paulo per-
 gulensi: sacrarum paginarum professori tam sapientissimo quam diuinissi-
 mo. In epistole uero medio: sapientiam: excellentiamque dicemus.

Ad iureconsultum. Regula. vii.

Iureconsultum diuinarum humanarumque rerum interpretem: po-
 tifici uel caesarei iuris doctorem uel loritam: diuini uel huma-
 ni iuris moderatorem: utriusque iuris professorem: iureconsultorum
 consultissimum: sapientissimum: optimum: eximium: excellentissi-
 mum: aequissimum: integerrimumque dicemus. Cui in epistolarum ter-
 go tales titulos dabimus: Alexandro neuo: diuinarum huma-
 narumque legum interpreti tam excellentissimo quam aequissimo.
 In epistole autem medio sapientiam: probitatem: excellentiam: aequitatem
 integritatemque dicemus.

Ad Medicum. Regula. x.

Medicum humanarum salutis moderatorem: auxiliatorem: tu-
 torem: conseruatorem: remediumque: medicarum artis professorem
 morborum curatorem: aegritudinum propulsatorem: accurat-
 issimum: promptissimum: expertissimum: diligentissimumque di-
 cemus. Cui tales in epistolarum tergo tituli assignantur: Gerar-
 do Veronensi: medicarum artis professori tam accuratissimo quam
 doctissimo. Sed in epistole medio: sapientiam: excellentiam
 doctrinamque dicemus.

Ad philosophum dialecticumque. Regula. xi.

Philosophum sapientiarum filium: naturarum exploratorem: causarum
 speculatorem: sapientiarum amatorem: filiumque sapientissimum: mo-
 destissimum: excellentissimum: grauissimum: accuratissimum: specula-
 tissimumque dicemus. Cui in epistolarum tergo tales titulos trade-
 mus: Antonio Cornelio philosopho excellentissimo: natu-
 rarumque exploratori non minus accurato quam accuratissimo. In epistole

aūt medio sapientiā: inoſtētiā: excellentiā: grauitatē: ſpecu-
latōem acūmēq; dicemus. Ad Mathematicū. Reg. xii
Mathematicū arithmeticæ uel geometriæ uel ſideralis ſciæ
pfeſſorē: ſatorū expoſitorē: diuini numinis conſcium: ſideꝝ
ſpeculatorē: phærontæi curſus exploratorem: uel imobilis
magnitudinis metitorē: uel diſcretæ q̄titatis ſupputatorem
accuratiſſimū: ſubtiliſſimū: accuratiſſimū: prudentiſſimū: per-
ſpicacem: excellentiſſimū diuinum: ſapientiſſimumq; dicē-
mus. Cui tales in eplæꝝ tergo tituli aſſignāt: Dñico Braga-
deno mathematicæ artis pfeſſori non minus accuratiſſimo
q̄ doctiſſimo. In eplæꝝ uero medio acumen: ſubtilitatem pru-
dentiā: ſapientiā: excellentiam: pſpicacitatēq; dicemus.

Ad Muſicum Vatemq; Regula. xiii

Muſicū uatēq; eiſdē ferme titulis decoramus: cæleſtis armo-
niæ imitatorē appellantes: pieridū filiū: muſag alumnū:
appollini ſacratū: theſpiadum choro dicatū: hippocrenidū
choro ſacratū: pegafidū amicū: libetridū cultorē: pegafæo li-
quore ſaturatū: lauro inſignē: pallida decoratū hedera: pire-
næo fonte potum: caſtalii fontis domesticū: parnaſii flumi-
nis nō ignag: cephiſi gurgitis uel fluminis nō expertē: heli-
conæ rupis accolā: parnaſii nemoris exploratorē: cyrrei
iugi nō alienū: aonii montis habitatorē: phœbæi numinis
interpretē: teſtudineæ lyre moderatorē: nouenag ſoroꝝ
decantatorē: parnaſiæ ædis ciuē: ſacrū: diuinū: elegantissi-
mū: ſacundiſſimū: ſuauiſſimū: iucundiſſimū: ornatiffimū: ca-
nog: ſonog: argutū: decētiffimū: celebratiſſimū: expolitiſſi-
mū: altiſonū: dulciſonū: mellifluūq; dicemus. Cui in eplæꝝ
tergo tales merito titulos tribuimus: Ioanni mario Philele-
pho muſag cultori tā ornatiffimo q̄ elegāt. In eplæꝝ uero
medio diuinitatē: elegantiā: ſacunditā: ſuauiatē: ornatū: itegrita-
tem nobilitatem: excellentiāq; dicemus.

Ad oratorem. Regula. xiiii.

Oratorē forenſiū cauſag tutorē: latini eloquiū moderatorē:
pedeſtris orōnis decus: patriæ linguæ unicū ſplēdorē: reiſp.
conſultorē: ſanctag legū aſſeruatorē: canorā uirtutis tubā:
romane linguæ decus: ſacundiſſimū: diſertiſſimū: eloquen-

tissimū:elegantissimū:limatissimū:expolitissimū: amantissimū:copiosissimū:grauissimūq; dicemus. Cui in eplāz tergo tales titulos dabimus:Bñdicto brognolo oratori facundissimo:romanaq; linguā moderatori disertissimo:eloquētissimoq;. In eplā uero medio facundiā:elegantiā:eloquētiā grauitatē:nobilitatē:pstantiā:excellētiā:itegritatēq; dicēus.

Ad Grammaticum.Regula.xv.

Grāmaticū Reip.līariā columen:latini sermonis exploratorē:humani studii principē:līariā disciplinā moderatōrē auctorē:poetarūq; iterpretem:humani codicis expesitorē: latinā originis exploratorē:humanissimū:accuratissimū:disertissimū:ornatissimū:copiosissimū:doctissimūq; dicemus. Cui tales in līaz tergo titulos dabimus:Pōponio romano utriusq; linguā moderatori:tā humanissimo:q̄ ornatissimo In eplā autē medio:humanitatē:elegantiā:eloquētiā: doctrinā:excellētiā:nobilitatē:pstantiā integritatē dicemus seu appellabimus.

Ad Scholasticū.Regula.xvi.

Scholasticū quemq; de uirtute bñmeritū: līariā disciplinā dicatū:utriusq; uirtutis floribus ornatū:līaz haud expertē: bonaz artū studiosissimū:eruditū:doctum: studiūq; decus humani dicemus. Cui tales in eplāz tergo titulos dabimus Iacobo cōtareno:utriusq; uirtutis cultori: tam studiosissimo q̄ accuratissimo. In eplā uero medio:humanitatē:elegantiā:eloquentiā:doctrinā: excellētiā:nobilitatē:pstantiam: integritatēq; dicemus.

Ad cognatos.Regula.xvii.

Pater filiū uel nepotē:charissimū:dulcissimū:piētissimū: dilectissimū:lapidissimū:suauissimūq; appellat.Filius autē patrem uel patruū:honorandū:obseruandū:pientissimū:probissimū:humanissimū:uenerandū:colendūq; dicit. Quibus tales in eplāz tergo tituli tribuunt. Filius ad p̄rem: Petro Cornelio p̄ri suauissimo pientissimoq;. Pater uero ad filiū: Ioanni Cornelio filio charissimo suauissimoq;. In eplārum autē medio.Pater ad filiū:pietate:charitatem:amorē:beniuolentiamq; appellabit.Itidem filius ad patrem:sed paternitatem:obseruantia:dignitatem:probitatemq; dicere solet.

Ad Fœminas.Regula.xviii.

Fœminâ castitatis decus: pudicitie exemplū: honestatis speculū: pudicissimā: castissimā: integerrimā: honestissimā: primariāq; dicemus. Cui in eplāz tergo tales titulos dabimus Lucretiæ Corneliæ fœminæ primariæ integerrimæq;. In eplæ uero medio honestatē: pudicitia: castitatē: integritatēq; appellabimus. Illud aut sciendū est:q; fœminæ uiroz suorum titulis decorādæ sunt. Proinde ex supioribus fm rei psonæq; exigentiā: nō tm̄ in hoc sexu: uez etiā ī altero: uir accuratissimus quisq; ex se poterit condecetes titulos assignare: & maxime quia multi sunt: qbus diuersi sunt attribuenti tituli: propter uariā eoz conditionem.

Peroratio.

Iam annuente deo: magnifice Iacobe: ad poplatū finem ductū est opus nrm̄: quod eo libentius pfeci:q; & illud magnificentia tuam maxime poplare intelligebā: & plerosq; etiā huius nouæ artis meæ pcupidos uidebā: quibus oībus satisfaciendū esse duxi: & tibi præcipue: quē ego & amo & mirifice obseruo. Nam cū tua in me bñficia memori mēte reuoluo: quibus me nō solum exacto tempore assidue affecisti: sed etiā quotidie afficere nō desinis: semper considero quonā potissimū pacto tuæ possim uoluntati morē gerere. Et mihi pfecto gratissimū iucūdisimūq; semp accidit: quicquid pro tua dignitate etiā cum maximo labore meo reddere possū. Nec id qdem iniuria. Cū enim magis magisq; indies enolior: ut tecū bñficiis certare possim: tu magis magisq; adeo rñdes: ut me semp benignitate ac liberalitate & munificētia a te uictū esse fatear necesse sit. Et merito illud poeticū figmentū in te cōpleri uideo:q; illi simplicē dicunt charitatē duplices semp sorores remittere solitā. Tu enim nunq; unicā Euphrosinē meā recepisti: qn̄ illi Aeglen Thaliāq; cū summa bñficientissime remiseras. Hinc ortū est: ut nō ego solū: q inter ceteros oratores siue poetas minimus sum appellandus: sed & ceteri quoq; oēs: q tuā hanc liberalitatē agnoscut: quotidie meditent qbus potissimū sis muneribus afficiendus. Suscipe igit lato uultu exilariq; facie q

tibi munera damus: & fac ut nostri memor sis: qui maximo cupimus ardore: ut aliquñ intelligas: hanc tibi etiam animā nostrā ppetua seruitute dicatam esse. Vale.

Iacobus Geroldus Styru: Cnitelfeldensis: bonarū arti ūdoctor: ac Patauinae academiæ moderator: excellentissimo doctori: Frācisco Nigro: Veneto tam oratorū q̄ poetarū principis: foelicitatem.

Excogitabā mecum ipse diebus istis: Francisce charissime: quonā potissimū pacto tibi possem: si nō maiores: pares tñ pro tātis in me beneficiis tuis grās referre. Nam agere quidem satis posse confidebā: sed uō in uerbis consistit humanæ societatis cōseruatio: ast potius in beneficiorū multorū uicissitudine. Et pfecto nihil repire poterā prāstātia dignū ex quo intelligeres aīum meum tibi esse gratissimum. Sed cū in hac diutius dubitatiōe manerē: supuenit etiā prāstantissimū opus tuum: mihi nuprime dedicatum: in quo tam facundissime: tāq̄ copiosissime nouā eplarū cōponēdarū artē inuenisti: ut nequeā pfecto illā uel satis mirari: uel etiā satis cōmendare. Vnde si prius mens mea dubia erat: quo pacto possem pro tantis in me bñficiis tuis tibi pares grās reddere: nunc multo magis dubia relinquit: nec penitus scio: quē admodum possim tanta bñficia etiā summa animi mei gratitudine consequi. Nam nō est ad diuinæ huius bñficientiæ tuæ laudē: a mea remuneratione aliqua uel par: uel similis compatio. Hæc enim fluxa & uana: illa uero stabilis & immortalis: & ideo nō nisi ab īmortali corpe exequenda. Proinde hoc est ad animū deferendū quod suū erat corporis pficere. Animus igit̄ qui per se īmortalis est & diuinus: quod corpus tibi nec agere nec referre pōt: illud ppetua ac memori mente semper habere pollicet̄. Tibi igitur Francisce charissime: prāter hanc īmortalem apud me tui memoriā: si quid est quod mea opera uti uolueris: tuum est prācipere meum aut̄ iussū tua q̄libentissime exequi. Vale.

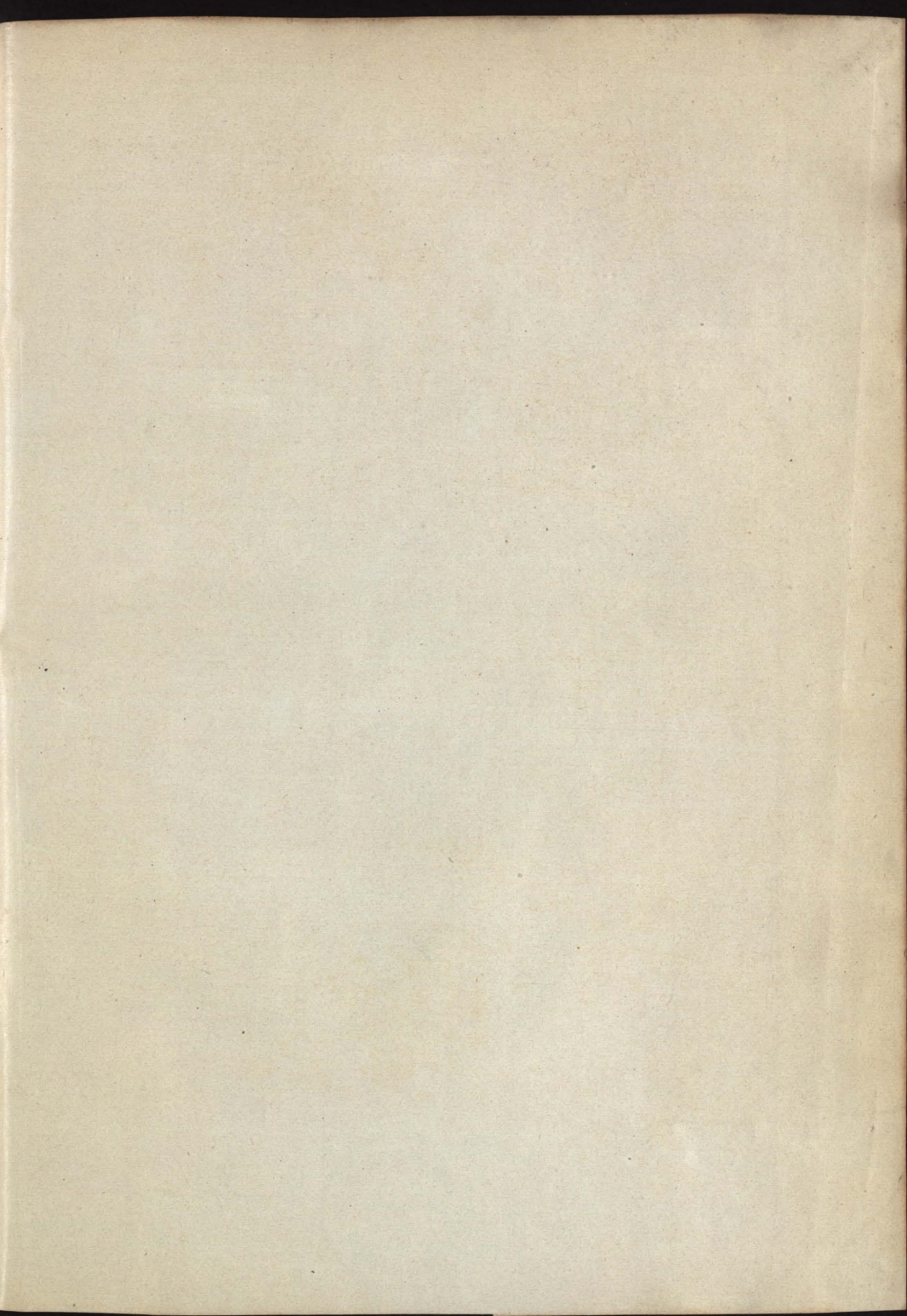
Opusculū hoc ip̄pressum est Romæ p Euchariū Silber: als Franck: anno salutis. M. cccc. xciii. Idus Iunii.

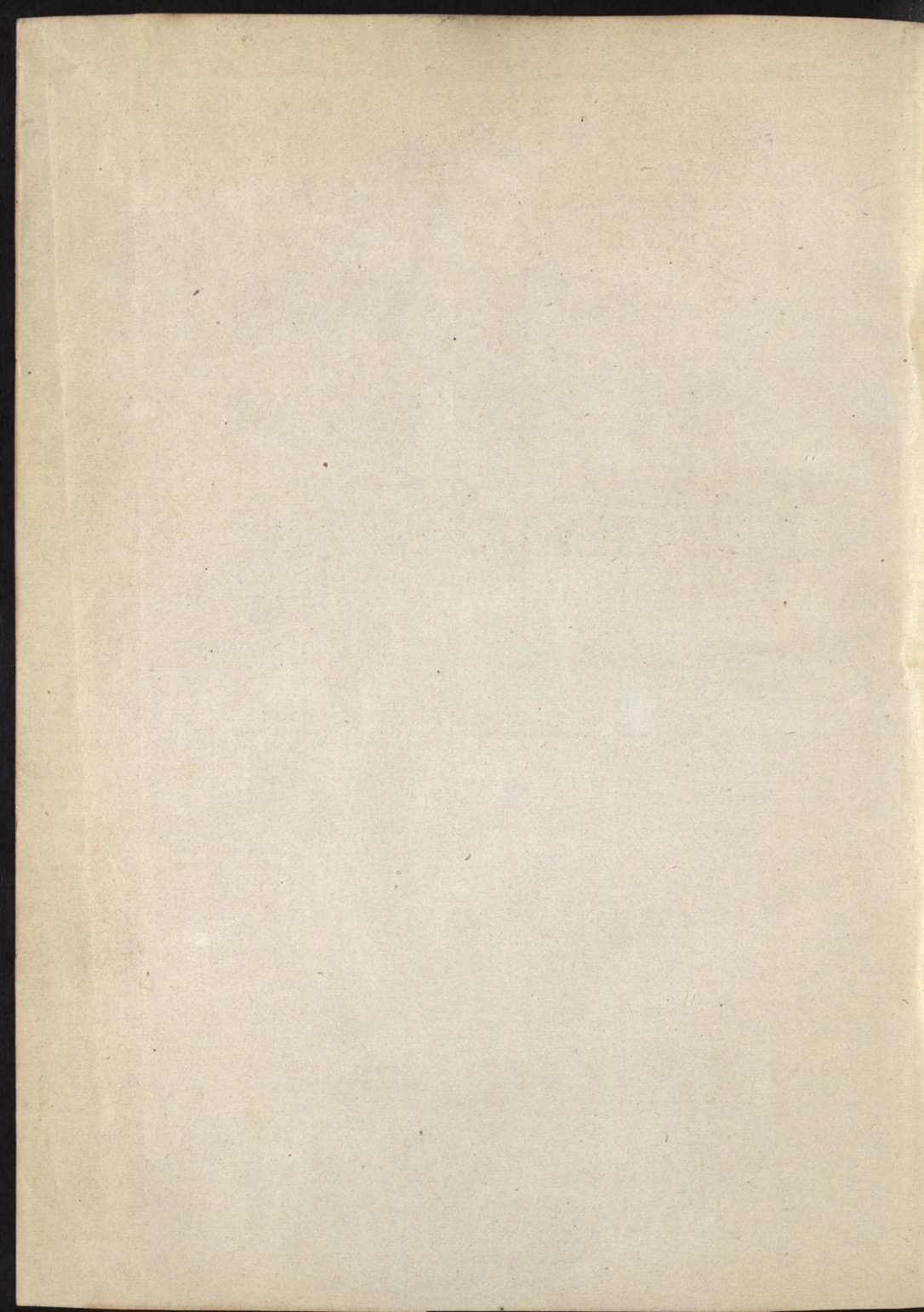

TRANSFORMERS.

RAINIER KENNEDY

563.27

